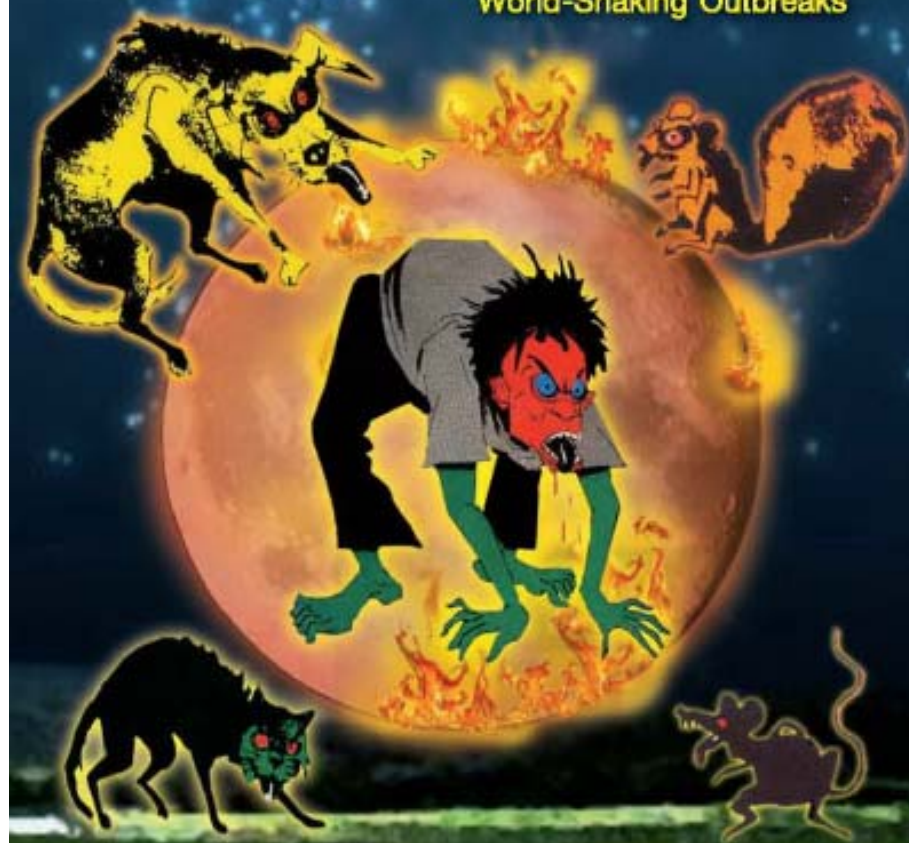


ระบាตบับลือโลก

World-Shaking Outbreaks



ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ ๑๔

ร:บาดบันลือโลก

เล่ม ๙

ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ

ร:บ๑ดบ๑นล๑๑ล๑ก

เลม ๙

ศ๑สตร๑จ๑ร๑ยเก๑ยร๑ค๑ณ๑น๑ยแพ๑ทยป๑ระเส๑ร๑ฐ๑ ท๑องเจ๑ร๑ญ๑

พ๑มพ๑ค๑ร๑งร๑เอ๑ก : กร๑ก๑ฎ๑ค๑ม ๒๕๕๓

ห๑ม๑ยเล๑ข ISBN : ๕๓๘-๕๓๔-๕๑๔-๑๕๓-๓

๑๑ก๑เบ๑บร๑ูปเล๑ม : ๑ร๑ว๑ร๑ณ เก๑ต๑พ๑น๑ช

พ๑มพ๑ที่ : ร๑องพ๑มพ๑อ๑ก๑ษร๑สม๑ย (๑๕๕๕)
๑๖๒/๑๓-๑๕ ช.ศ๑ร๑โ๑ส๑ภ๑ ถ.บ๑ำร๑งเม๑อง
แข๑วงส๑ำร๑ญ๑ร๑ษ๑ฎ๑ร๑ เขตพ๑ระ๑น๑กร
กร๑งเท๑พ๑ ๑๐๒๐๐
โทร๑ศ๑พ๑ท ๐๒-๒๒๒๒-๔๑๔๑
แฟ๑ก๑ซ ๐๒-๒๒๒๒-๒๓๘๕

คำอุทิศ

หากหนังสือเล่มนี้จักก่อประโยชน์แก่ท่านผู้อ่าน ไม่ว่าในแง่ความรู้ หรือความบันเทิงบ้างเล็กน้อย ๆ ก็ตาม ผู้นิพนธ์ขอมอบกุศลนั้นให้แก่คุณแก้ว และคุณมลิวลัย ทองเจริญ ที่เพียรพยายาม สั่งสอนให้ผู้นิพนธ์รู้จักเริ่มอ่าน รู้จักเริ่มเขียน รู้จักบันทึกมาตั้งแต่เยาว์วัย และภรรยาและลูกๆ ทั้งสาม หลาน ๆ ทั้งสาม ที่ให้เวลา ให้กำลังใจและแรงบันดาลใจ ให้เขียนหนังสือเล่มนี้จนออกเผยแพร่สู่สาธารณชนได้สำเร็จ

บทขอบคุณ

หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานของการทำงานเป็นทีมเป็นคณะ หนังสือคงจะเรียบเรียงไม่สำเร็จหากไม่ได้รับคำแนะนำจากคณะผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ทั้งวิชาการและด้านข้อมูล การตรวจทานชำระข้อมูลความถูกต้องและคำผิดต่างๆ ผู้ที่ผู้นิพนธ์ขอขอบคุณ ได้แก่

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน

นายแพทย์ประยูร ภูนาศ

ศาสตราจารย์นายแพทย์ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา

รองศาสตราจารย์นายแพทย์เชิดศักดิ์ ธีระบุตร

แพทย์หญิงจริยา แสงสัจจา

รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐนันท์ สิ้นชัยพานิช

คุณพรชัย สอนสถาพรกุล

คุณอรรณพ เกตุพานิช

คุณสุนิสา ตั้งจิตนิमितกุล

คุณรัชดากร อุ่นเรือน

คุณสุชาดา สุวรรณนิคม

คุณเสาวลักษณ์ มูลหิรัญ

คำนำ

อาชีพของผู้นิพนธ์คือ อาจารย์ของโรงเรียนแพทย์ที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศไทย ได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาแพทย์พื้นฐานจากประเทศไทย ไปศึกษาด้านโรคติดเชื้อไวรัสจากต่างประเทศ ครั้นกลับมาประเทศไทยก็มาเริ่มอาชีพอาจารย์ในโรงเรียนแพทย์เดิม ได้เป็นผู้ริเริ่มตั้งห้องปฏิบัติการด้านไวรัสวิทยาและสอนวิชานี้ให้แก่นักศึกษาแพทย์ ได้ประสานงานกับกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรมควบคุมโรคและกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ด้านไวรัสวิทยา และด้านระบาดวิทยาของโรคติดเชื้อ

ผู้นิพนธ์มีงานอดิเรกสองอย่างคือ นักเขียนสมัครเล่น และพ็อคเก็ตบุ๊กสมัครเล่น งานอดิเรกทั้งสองได้ทำติดต่อกันมานานกว่า ๓๐ ปี แต่รู้ตัวเองว่าเอาดีไม่ได้สักเรื่อง ยิงนานยิงกลายเป็นเล่น ๆ มากกว่า ชอบอ่านหนังสือมาตั้งแต่เด็ก หนังสือที่ประทับใจในวัยรุ่นของผู้นิพนธ์มากที่สุด คือ **ปลัดแปลงเที่ยวรอบโลก** และนิตยสารรายเดือนหรือรายสัปดาห์เช่น **ชาวกรุง** **สยามรัฐ** **สัปดาห์วิจารณ์**

ทำงานทางด้านการศึกษา ๕๐ ปีเต็ม มีประสบการณ์
ด้านงานการสอน การวิจัย ด้านป้องกันและควบคุมโรค
โดยเฉพาะในช่วงที่มีโรคระบาด จึงได้มีโอกาสสั่งสมความรู้
และประสบการณ์จนล้นสมอง เคยทำงานเป็นบรรณาธิการ
วารสารการแพทย์หลายฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
จึงมีความพยายามที่จะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์
ที่สั่งอยู่เต็มสมอง นำมาเรียบเรียงเพื่อให้ความเพลิดเพลิน
กับท่าน

หนังสือเล่มนี้ตั้งใจเขียนให้อ่านได้ทั้งประชาชน
ทั่วไปหรือนักวิชาการก็อ่านได้เพื่อได้มีความรู้ทั้งเรื่องโรคต่างๆ
ที่ระบาดอุบัติใหม่ เคยระบาดมาแล้ว และอาจจะระบาดซ้ำอีก
เป็นเรื่องที่แพร่กระจายไปทั่วโลกอย่างกว้างขวาง รวมทั้ง
บางเรื่องแม้ว่าจะไม่ใช่โรคติดต่อ แต่ก็ระบาดแพร่กระจายได้
ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้ท่านผู้อ่านได้ทันกับเหตุการณ์ ในทำนองที่ว่า
รู้เขารู้เรา รู้โรค รู้โลก

นี่ถือเป็นจุดตั้งต้น ที่จุดประกายให้ผู้นิพนธ์เขียน
หนังสือชุดนี้

สารบัญ

	หน้า
อาร์มภกตา โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ	๓
โรคพิษสุนัขบ้าในมนุษย์	๔๕
ตัวอย่างรายงานผู้ป่วย	๔๖
สัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์เลี้ยง	๘๕
สัตว์ที่เป็นโรคและอาการของโรคในสัตว์ชนิดต่างๆ	๘๐
การวิจัยในประเทศไทย	๑๒๐
โรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย	๑๓๘
มนุษย์เราติดโรคได้อย่างไร	๑๔๕
การก่อกวนจากจากมารดาที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า	๑๕๓
การติดโรคระหว่างคนกับคน	๑๖๕
แพร่โรคโดยการปลุกถ่ายกระจกตา	๑๗๔
ติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าแล้วไม่ตาย	๑๘๔
ไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า	๒๐๓
อาการและการชันสูตรโรค	๒๑๕
อาการของโรค	๒๑๕
การชันสูตรโรค	๒๒๘
การปฏิบัติรักษาผู้ที่สัมผัสเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า	๒๔๑
ภาคผนวก	๒๖๓
สถิติผู้ป่วย	๒๖๘
ข้อมูลโรคพิษสุนัขบ้าใน Internet	๒๘๔
หนังสือยี่สิบห้าปีแห่งความสำเร็จของ หลุย ปาสเตอร์	๓๐๓
คำกล่าวสดุดี	๓๒๐

อาร์มกกกา

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ



โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ

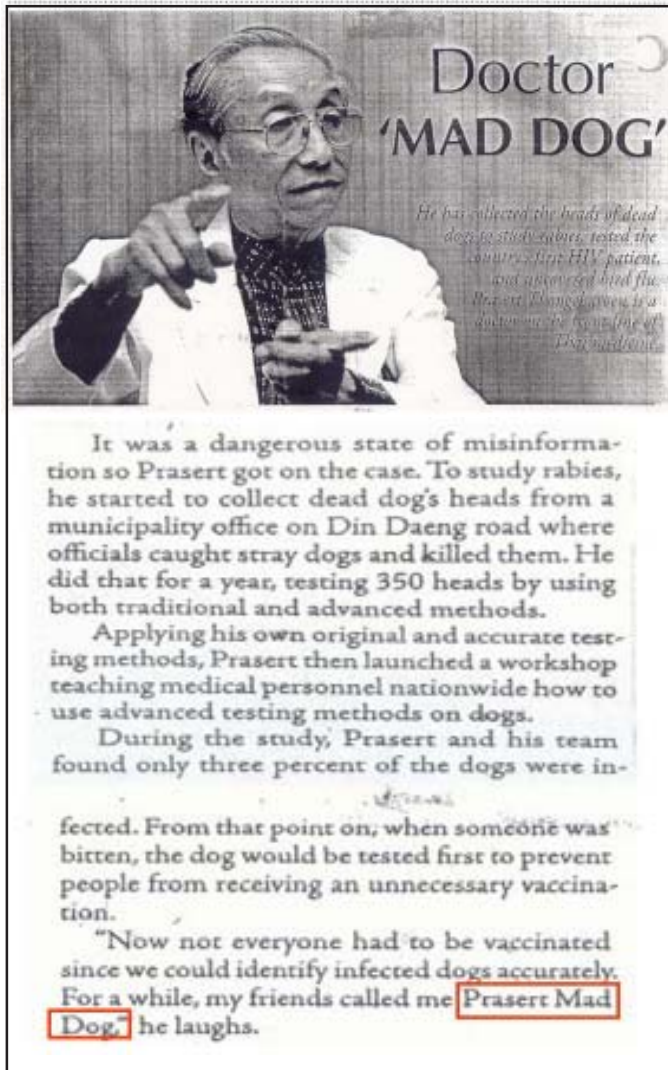
มีข่าวต่างๆ เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าในระยะไม่นานนัก มานี้อยู่หลายข่าว เป็นข่าวทั้งในประเทศและข่าวต่างประเทศ ดังนี้ครับ

ข่าวในประเทศ

เมื่อกลางเดือนกุมภาพันธ์ เพิ่งผ่านวันวาเลนไทน์ วันแห่งความรักไปหยกๆ บางท่านกลับสูญเสียคนที่รักไป โดยไม่มีวันกลับ โดยเกิดมีข่าวดังระเบิดขึ้นในบ้านเมืองเรา สื่อมวลชนทุกประเภทรายงานข่าวกันทุกเจ้า ไม่มีใครตกข่าว เป็นข่าวที่ผู้พิมพ์คัดลอกข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์ นำมาตีพิมพ์ เสนอเอาไว้เพื่อเตือนความทรงจำด้วย เป็นข่าวเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าที่เจเจมาร์เก็ต ซึ่งต้องขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัวของท่านในการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ครั้งนี้ด้วย

ผู้พิมพ์สนใจโรคนี้มานานกว่า ๔๐ ปีจนเพื่อนๆ เขาหาว่าเป็นหมอมบ้า หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษฉบับหนึ่ง ก็เคยพาดหัวข่าวว่าเป็น “**Mad dog doctor**” ก็คงนั่งเฉยไม่ได้ ก็เลยต้องลงมือพิมพ์เรื่องนี้ออกมาให้ได้อ่านกัน ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าก็แล้วกัน ผู้พิมพ์ได้ทำหน้าที่นี้อยู่เสมอ มีข่าวฮือฮาที่ก็ต้องออกมากกระตุ้นกันเสียที





ภาพหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษฉบับหนึ่ง รายงานข่าวเรื่อง หมอหมาบ้า



ทีนี่เป็นข่าวเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าที่คนขายสุนัขต้อง
รับเคราะห์ และข่าวรายอื่นๆ อีกที่ตามมา

ตามตัว-จำละหวั่น คนซื้อ‘สุนัขจตุจักร’ไปฉีควัดชินหมาบ้า

สยองกลางกรุง จตุจักรแหล่งใหญ่แพร่เชื้อ “หมาบ้า”
หลังข้าราชการ สธ.สั่งเวพิษโรคกลัวน้ำจากหมาร็อตไวเลอร์
ที่รับมาจากฟาร์มในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขายต่อที่ตลาดนัด
จตุจักร กัด รongผู้ว่าฯ กทม.เด่นสั่งติดตาม เส้นทางขายหมา
ตรวจสอบคนซื้อทุกราย พบมีทั้งคนไทยและต่างชาติ เตรียม
เรียกตัวมานิฉีควัดชินจำละหวั่น ด้านกรมควบคุมโรคเผยปี
๒๕๕๓ แค่ ๒ เดือนคนไทยถูกหมาบกัดตายแล้ว ๖ ราย

เมื่อวันที่ ๑๘ ก.พ. พญ.มาลินี สุขเวชารกิจ รองผู้ว่า
ราชการกรุงเทพมหานคร เปิดเผยว่า ได้รับรายงานจากกระทรวง
สาธารณสุขว่ามีข้าราชการเสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าจากการ
ขายสุนัขที่สวนจตุจักร จึงได้สั่งการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ
ส่งเจ้าหน้าที่ลงไปตรวจสอบอย่างเร่งด่วน โดยให้จัดทำเส้นทาง
ของสุนัขก่อนที่จะมาถึงสวนจตุจักร รวมทั้งให้ตรวจสอบว่า
มีลูกคากี่ราย เป็นใครบ้างที่ซื้อสุนัขจากรานของข้าราชการคน
ดังกล่าวไป โดยสอบถามรายละเอียดเบื้องต้นจากสามีของผู้ตาย
เท่าที่ทราบขณะนี้ผู้ซื้อสุนัขจากรานนี้ไปมีทั้งคนไทยและชาว
ต่างชาติ เพื่อจะได้ติดตามบุคคลกลุ่มนี้ให้มารับการฉีควัดชิน
ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโดยด่วน





แพทย์หญิงมาลินี สุขเวชารกิจ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กล่าวด้วยว่า หลังจากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นได้สั่งให้มีการตรวจสอบวัคซีนที่สามมีผู้ตายให้ข้อมูลว่ากรรยาไปซื้อมาฉีดป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสุนัขที่นำมาขายด้วยตนเอง แต่กลับไม่สามารถป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ เป็นเหตุให้เสียชีวิตดังกล่าว โดยขอให้หาตัวอย่างของวัคซีนดังกล่าวมาเพื่อส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ตรวจสอบอีกครั้งว่าเป็นวัคซีนจริงหรือไม่ หรือมีการผลิตวัคซีนปลอมขึ้นมาจำหน่ายอีก ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ กทม.ต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบร้านขายสุนัขไม่เฉพาะในส่วนจตุจักรเท่านั้น แต่ต้องตามถึงร้านขายสุนัขในทางสรรพสินค้าหลายๆแห่งด้วย



ด้าน น.พ.มานิต ชีระตันติกานนท์ อธิบดีกรมควบคุมโรค กล่าวว่า ได้รับรายงานการเสียชีวิตของข้าราชการกระทรวงสาธารณสุขคนดังกล่าวแล้ว ทราบว่าเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชำนาญการ สังกัดกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๑๔ ก.พ.ที่ผ่านมา โดยมีอาชีพเสริมคือขายสุนัขที่สวนจตุจักร และถูกสุนัขของตนเองกัด แต่ประมาทไม่ได้มีการไปพบแพทย์ เพราะไม่คิดว่าจะเป็นโรคพิษสุนัขบ้า โดยถูกสุนัขกัดตั้งแต่เดือน ธ.ค. ๒๕๕๒ แต่มาเสียชีวิตในเดือน ก.พ. ๒๕๕๓

อธิบดีกรมควบคุมโรคยังกล่าวถึงสถานการณ์ผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย ว่าในปี ๒๕๕๒ มีรายงานผู้ป่วยสูงขึ้นจากปี ๒๕๕๑ มาก โดยในปี ๒๕๕๑ มีรายงาน



น.พ.มานิต ชีระตันติกานนท์ อธิบดีกรมควบคุม



ผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าเพียง ๕ ราย แต่ในปี ๒๕๕๒ เพิ่มขึ้นเป็น ๒๔ ราย และปี ๒๕๕๓ ตั้งแต่ ๑ ม.ค.-๑๖ ก.พ. ที่ผ่านมามีรายงานผู้เสียชีวิตแล้วถึง ๖ ราย เป็นเพศชาย ๔ ราย และเพศหญิง ๒ ราย ในจำนวนนี้อยู่ใน กทม. ถึง ๓ ราย และมีที่กาญจนบุรี สระบุรี สมุทรปราการ จังหวัดละ ๑ ราย โดยรายล่าสุดเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงสาธารณสุขคนดังกล่าว ซึ่งแม้ว่าผู้เสียชีวิตรายนี้จะเป็นเรื่องของความประมาทส่วนตัว แต่ก็ถือเป็นอุทาหรณ์ครั้งสำคัญที่ทุกหน่วยงานจะต้องร่วมมือกัน ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงสาธารณสุข กรมปศุสัตว์ หรือแม้แต่กรุงเทพมหานคร ในการเข้าไปควบคุมป้องกันโรค โดยเฉพาะในกลุ่มผู้จำหน่ายสุนัขที่สวนจตุจักร เนื่องจากสวนจตุจักรเองถือเป็นแหล่งศูนย์รวมการแพร่โรคพิษสุนัขบ้าไปสู่ประชาชนผู้ที่มาดูและซื้อหาสุนัขได้เป็นอย่างดี

ด้าน ส.พญ.อภิมย์ พวงหัตถ์ หัวหน้ากลุ่มโรคติดต่อจากสัตว์และคน กล่าวว่า ได้ติดตามข้อมูลการเสียชีวิตของข้าราชการ สธ. คนดังกล่าวแล้ว และประสานกับ กทม. เพื่อริบดำเนินการสกัดกั้นการแพร่ระบาดของโรค เนื่องจากผู้เสียชีวิตรายนี้ได้รับสุนัขมาจากฟาร์มในจังหวัดเชียงใหม่ ทุกวันศุกร์เพื่อนำไปจำหน่ายที่ตลาดนัดสวนจตุจักรในวันเสาร์-อาทิตย์ โดยผู้ซื้อมีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพราะเป็นสุนัขสายพันธุ์ต่างประเทศที่เป็นที่นิยมหลายสายพันธุ์ ส่วนสุนัขตัวที่กัดเจ้าของจนเสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้านี้ เป็นสุนัขพันธุ์ร็อตไวเลอร์ อายุ ๓ ปี กัดที่ต้นแขนของผู้ขายตั้งแต่เดือน



ร.ศ. ๒๕๕๒ โดยผู้ที่ถูกกัดในคราวเดียวกันมี ๓ คน คือ ผู้ตาย
สามีของผู้ตาย และลูกจ้างชาวพม่า ซึ่งลาออกไปแล้วและไม่
ทราบไปอยู่ที่ไหน หลังถูกกัดผู้ตายไม่ได้ไปพบแพทย์เพราะ
ไม่คิดว่าจะเป็นโรคพิษสุนัขบ้า เนื่องจากได้ไปซื้อวัคซีนมาฉีด
ให้กับสุนัขของตัวเอง จากนั้นสุนัขตัวดังกล่าวตาย ผู้ตายได้
จัดการฝังสุนัขในบ้านของตนเอง ต่อมา มีสุนัขในบ้านอีก ๘
ตัวเสียชีวิต โดย ๗ ตัวเป็นลูกของสุนัขหรือดไวเลอร์ตัวดังกล่าว
ส่วนอีก ๑ ตัวเป็นสุนัขพันธุ์พุดเคิล

“แม้จะมีสุนัขในบ้านตายในเวลาใกล้เคียงกันถึง ๘ ตัว
แต่ผู้ตายก็มีไคล่เฉยใจว่าสุนัขอาจป่วยด้วยโรคพิษสุนัขบ้า
ยังคงไปทำงานและไปประชุมตามปกติ รวมทั้งไปขายสุนัข
ที่สวนจตุจักรทุกวันเสาร์-อาทิตย์อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่วันที่



ศ.พญ.อภิรมย์ พวงหัตถ์ หัวหน้ากลุ่มโรคติดต่อจากสัตว์และคน (คนกลาง)



ถูกกัด ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ประมาทอย่างมาก” ส.พญ.อภิรมย์ กลาวและว่า ผู้ตายเริ่มมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าในวันที่ ๑๑ ก.พ. โดยมีอาการหายใจไม่ออก ได้ขับรถไปพบแพทย์ที่ รพ. เอกชนแห่งหนึ่งด้วยตนเอง แพทย์ให้ยารักษาอาการทางเดินหายใจมารับประทาน แต่อาการไม่ดีขึ้น ผู้ตายบ่นว่าปวดศีรษะ ตึงตามแขนขา ไข้สูงและคอ คิดว่าตนเองเครียด จึงขับรถไปพบแพทย์ที่ รพ.ศรีธัญญา เพื่อขอยาลดเครียด ต่อมาวันที่ ๑๓ ก.พ.มีอาการเหมือนคิดเชื่อ ไม่สบายตัว จึงไปพบแพทย์ที่สถาบันบำราศนราดูร แพทย์ได้รับตัวไว้รักษาใน รพ. พร้อมกับเก็บตัวอย่างเสมหะ สารคัดหลั่งส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ต่อมาในช่วงเช้าประมาณ ๐๔.๐๐ น. ของวันที่ ๑๔ ก.พ. ผู้ป่วยมีอาการกลัวน้ำ คอแข็ง และเสียชีวิตในช่วงบ่ายของวันเดียวกัน ต่อมาผลการตรวจสารคัดหลั่งทางห้องปฏิบัติการยืนยันชัดเจนว่าผู้ตายเสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้า

ไทยรัฐ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓, ๐๒:๕๓ น.

ข่าวนี้ปรากฏในอินเทอร์เน็ตด้วย คือเป็นข่าวใน ProMed digest

ข่าวในโปรเมดเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ รายงานเรื่องความชุกชุมของโรคพิษสุนัขบ้าในสุนัข และได้รายงานเรื่องการเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้า ของข้าราชการกระทรวงสาธารณสุขรายเดียวกันนั้นด้วย

โรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย โรคในสุนัขและคน



Date: Wed, ๒๔ Feb ๒๐๑๐ ๑๗:๓๗:๕๓ -๐๕๐๐ (EST)
From: ProMED-mail <promed@promed.isid.harvard.edu>
Subject: PRO/AH> Rabies, canine, human - Thailand (๐๒)

RABIES, CANINE, HUMAN - THAILAND (๐๒)

A ProMED-mail post

<<http://www.promedmail.org>>

ProMED-mail is a program of the
International Society for Infectious Diseases

<<http://www.isid.org>>

Date: Tue ๒๓ Feb ๒๐๑๐

From: Maya Kimchi <kimchi.maya@gmail.com> [edited]

What Thailand is doing by giving free of charge canine rabies vaccines is a great thing and should be an example for many other countries, yet vaccination is not enough in fighting [canine] rabies. According to what was posted in “Rabies, canine, human - Thailand ๒๐๑๐๒๒๒.๐๕๕๘”, the authorities plan to catch stray dogs, to vaccinate them, and to release them.....

ข่าวในอินเทอร์เน็ตนี้จากทุกมุมโลกที่ได้กล่าวถึงนี้ท่านจะ
ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก

เวลาผ่านไปไม่ถึงเดือนก็มีข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวัน
เจ้าเก่า รายงานเรื่องโรคพิษสุนัขบ้านี้อีก ผู้นิพนธ์เลยขอคัดลอก
มาอีก ทั้งนี้เพื่อให้ท่านที่สนใจจะได้รับรู้เรื่องต่างๆ เกี่ยวกับโรคนี้
เพิ่มเติม ว่าในบ้านเมืองเราโรคมันชุกขนาดไหน ลองตามมา
ดูครับ



เดือนกษัตริย์.โรคพิษสุนัขบ้าร้ายชีวิตอีก ๒

รวม ๒ เดือน ๙ ศพ

เดือนกษัตริย์คนกรุงเทพฯติด “เชื้อพิษสุนัขบ้า” ดับ สัตว์เลี้ยงอีก ๒ รายซ้อน **เหยื่อรายแรกเป็นหนุ่มวัยเพียง ๓๒ ปี พักอยู่ย่านท่าพระ เขาไปห้ามสุนัขไล่กัดแมว ถูกกัดมือแค่ ๑ เดือนก็ตาย ส่วนหมาตัวการยังลอยนวลอยู่ในพื้นที่** อีกรายเป็นชายสูงวัยอายุ ๖๗ ปี อยู่แถวคลองเตย เขาไปช่วยลูกหมาที่หลบอยู่ในซุ่มลอร์ด ถูกกัดนิ้วเป็นแผลเล็ก ๆ เลย์ไม่สนใจไปหาหมอ แค่เดือนเดียวก็สิ้นใจ อธิบดีกรมควบคุมโรคแจ้งแค่ ๒ เดือน ของปี ๕๑ มีคนตายแล้ว ๘ ราย ส่วนใหญ่ติดจากสุนัขที่มีเจ้าของ วอนพ่อแม่มือปกครองใส่ใจดูแลลูกหลานอย่างใกล้ชิดช่วงปิดเทอม หลังพบสถิติมีเด็กตกเป็นเหยื่อสังเวยคมเขี้ยวสัตว์มากที่สุด หนุนใช้มาตรการ “๕ ย” เพื่อป้องกัน และควรรีบไปพบแพทย์นัดยาทันที ล่าสุดมีเด็กหญิงวัยขวบเศษย่านปทุมธานีถูกฝูงสุนัขจรจัดรุมขย้ำปางตาย

เดือนกษัตริย์คนกรุงเทพฯเสี่ยงอันตรายจาก “โรคพิษสุนัขบ้า” ล่าสุดพบผู้ป่วยเสียชีวิตเพิ่มอีก ๒ รายซ้อน โดยเมื่อช่วงสายวันที่ ๑๗ มี.ค. ที่กระทรวงสาธารณสุข นพ.มานิต ธีระตันติกานนท์ อธิบดีกรมควบคุมโรค กล่าวว่า ได้รับรายงานจากกลุ่มงานโรคติดต่อจากสัตว์และคน สำนักโรคติดต่อทั่วไประบุว่าระหว่างวันที่ ๑๔-๑๕ มี.ค. ที่ผ่านมา มีรายงานการเสียชีวิต



ระบาดบนสื่อโลก ๙ > โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ



เด็กเล็กชอบคลุกคลีกับ
สัตว์เลี้ยง ผู้ปกครองใส่ใจ
ดูแลลูกหลานอย่างใกล้ชิด
โดยเฉพาะช่วงปิดเทอม



เด็กตกเป็นเหยื่อสังเวคมเขี้ยวสัตว์มากที่สุด



ด้วยโรคพิษสุนัขบ้าในเขตกรุงเทพมหานครถึง ๒ รายติดต่อกัน โดยรายแรกเสียชีวิตที่สถาบันบำราศนราดูร ส่วนอีกรายเสียชีวิตที่โรงพยาบาลตำรวจ เพิ่มจากรายที่ ๓ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข ที่เพิ่งเสียชีวิตไปเมื่อวันที่ ๑๔ ก.พ. ที่ผ่านมารวมยอดผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าแล้ว ๕ ราย

ด้าน ศ.พญ. อภิรมย์ พวงหัตถ์ หัวหน้ากลุ่มโรคติดต่อจากสัตว์และคน กรมควบคุมโรค เผยถึงรายละเอียดผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้ารายที่ ๔ และ ๕ ว่า ทั้ง ๒ รายเสียชีวิตหลังได้รับเชื้อเพียงแค่เดือนเดียวเท่านั้น ก็แสดงอาการและเสียชีวิตในเวลาอันรวดเร็ว โดยรายที่ ๔ เป็นชายอายุ ๓๒ ปี อาศัยอยู่ในซอยวัดท่าพระ ถนนเจริญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กทม. ถูกแมวจรจัดในตลาดกัดที่มือขวาเป็นแผลระหว่างนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้เมื่อเดือน ก.พ. ๕๓ ขณะเข้าไปห้ามหมา ซึ่งไล่กัดแมวตัวดังกล่าว แมวจรจึงหันมากัดผู้เสียชีวิตรายนี้ หลังจากนั้นแมวจรก็ถูกหมากัดจนตาย ศ.พญ.อภิรมย์กล่าวต่อไปว่า ผู้ป่วยเริ่มมีอาการป่วย เมื่อวันที่ ๑๐ มี.ค. ๕๓ เข้ารับการรักษาในวันที่ ๑๓ มี.ค. ๕๓ ที่โรงพยาบาลบางไผ่ ก่อนจะถูกส่งมารักษาต่อที่โรงพยาบาลบำราศนราดูร คนไข้มีอาการกลัวน้ำ-กลัวลมชัดเจน และเสียชีวิตเมื่อ ๑๔ มี.ค. ๕๓ โรงพยาบาลบำราศนราดูรได้เก็บตัวอย่าง น้ำลาย ปมรากผม ส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยวิธี PCR พบเชื้อ



ในน้ำลายและเซลล์กระจกตา ถ้าสุดทางญาติผู้เสียชีวิตแจ้งว่า
สุนัขตัวที่กัดแมวตายยังมีชีวิตอยู่ในตลาด ซึ่งจะต้องติดตาม
ดูอาการสุนัขหลังจากกัดแมวนาน ๖ เดือน หรืออาจจะต้อง
แจ้งทาง กทม. เข้าไปกำจัดสุนัขตัวนี้ ก่อนที่จะแพร่เชื้อโรค
ไปให้สัตว์หรือคนอีกเป็นจำนวนมาก

สำหรับรายที่ ๕ เป็นชายอายุ ๖๑ ปี อยู่ถนนอาจณรงค์
แขวงและเขตคลองเตย กทม. เมื่อวันที่ ๑๕ ก.พ. ๕๓ มีลูกสุนัข
ติดอยู่ในล้อรถที่จอดไว้จึงเข้าไปช่วย และถูกลูกสุนัขกัดเข้า
ที่เล็บของมือข้างซ้าย วันรุ่งขึ้นลูกสุนัขตัวดังกล่าวก็ตาย ภรรยา
ได้ออกให้ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า แต่ผู้ตายไม่เชื่อ
และไม่ยอมไปหาหมอ โดยอ้างว่าเป็นแค่ ลูกหมาตัวเล็กๆ กิน
แคยกาแฟปวดพาราเซตามอล ผู้เสียชีวิตรายนี้เริ่มมีอาการกลั
วไม่อยากดื่มน้ำ เมื่อวันที่ ๑๕ มี.ค. ๕๓ เข้ารับการรักษาที่
โรงพยาบาลตำรวจ และเสียชีวิตในคืนวันเดียวกัน เมื่อเก็บน้ำลาย
ส่งตรวจศูนย์โรคพิษสุนัขบ้า รพ.จุฬาฯ ก็พบเชื้อพิษสุนัขบ้า

“ที่น่ากลัวคือตอนนี้เหตุเกิดใน กทม.ค่อนข้างถี่ และ
การจัดการกับสุนัขทั้งที่ตลาดนัดสวนจตุจักรและห้าง
สรรพสินค้าที่ กทม.เคยประกาศไว้ก็ยังไม่มีการดำเนินการ
อย่างจริงจัง รวมถึงจำนวนประชากรของสุนัขจรจัดที่เพิ่ม
มากขึ้นด้วย ช่วงนี้อากาศร้อนจัดมากโอกาสที่สุนัขจะมีอารมณ์
ดุร้ายมีสูงมาก น่าจะมีมาตรการป้องกันหรือให้ความรู้กับ



ประชาชนอย่างต่อเนื่องถึงการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า แม้จะไม่ได้ถูกกัดแค่ถูกน้ำลายของสัตว์ที่มีเชื้อโรคมาก็อาจทำให้ติดเชื้อได้ จากสถิติ ข้อมูลสัตว์ตนเหตุที่ทำให้คนเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าที่น่าสังเกตคือ เกิดจากสุนัขที่มีเจ้าของ ๖ ราย สุนัขจรจัด ๒ ราย และแมวจรจัด ๑ ราย” ศ.พญ.อภิรมย์ สรุปล

ด้าน นพ.มานิต ธีระตันติกานนท์ อธิบดีกรมควบคุมโรค กล่าวเสริมว่า สถานการณ์ผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าในปี ๕๓ อาจจะมีแนวโน้มสูงขึ้นมาก ในปี ๒๕๕๑ มีผู้เสียชีวิต เพียง ๕ ราย ปี ๒๕๕๒ เสียชีวิตเพิ่มเป็น ๒๓ ราย ส่วนปี ๕๓ เพียงแค่ ๒ เดือน เสียชีวิตไปแล้ว ๕ ราย ในจำนวนนี้เป็นผู้เสียชีวิตในเขตกรุงเทพฯ ถึง ๕ ราย ส่วนใหญ่มาจากสุนัขที่มีเจ้าของแทบทั้งสิ้น

นพ.มานิตกล่าวต่อไปว่า ในปี ๒๕๕๒ ผู้เสียชีวิต ๓ ราย เสียชีวิตจากสุนัขของตนเองที่ไม่เคยได้รับการฉีดวัคซีน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาก่อน อีก ๕ รายเกิดจากสุนัขไม่ทราบเจ้าของ ผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ไม่ได้ไปพบแพทย์ และไม่ได้สนใจกับบาดแผล โดยเห็นว่าสุนัขมีเจ้าของ หรือบาดแผลเล็กน้อย คงไม่คิดโรคพิษสุนัขบ้า หรือเป็นลูกสุนัขคงไม่เป็นบ้า ความจริงแล้วแมื่บาดแผลเล็กน้อย หากมีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าก็อันตรายถึงแก่ชีวิตได้ สำหรับสถานการณ์ผู้สัมผัสโรคพิษ



สุนัขจากโรงพยาบาลต่างๆ ณ วันที่ ๒๕ ม.ค. ๕๓ มีจำนวน ๔๔๖,๒๕๕ ราย กลุ่มผู้ถูกกัดมากที่สุดคือ เด็กอายุ ๑-๕ ปี รองลงมาอายุ ๖-๑๐ ปี สัตว์ที่กัดส่วนใหญ่เป็นสุนัข สุนัขที่กัดส่วนใหญ่เป็นสุนัขมีเจ้าของ โดยสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของมีจำนวนสูงถึง ๓๖๐,๕๒๐ ตัว ไม่มีเจ้าของ ๖๔,๐๑๔ ตัว ชนิดของสัตว์ที่กัดเป็นสุนัขมากที่สุดคือ ๓๕๐,๑๓๕ ตัว รองลงมาคือแมว ๕๕,๒๒๒ ตัว

“ที่น่าห่วงคือขณะนี้ในช่วงปิดเทอม ผู้ปกครองและเด็กมีการเดินทางไปในที่ต่างๆ การเตือนผู้ปกครองให้บุตรหลานหลีกเลี่ยงการถูกสุนัขกัดเป็นสิ่งจำเป็น โดยลดพฤติกรรมที่ทำให้สุนัขกัดคือ “หลัก ๕ ย” ได้แก่ **อย่าเหยย อย่าเหยียบ อย่าแยก อย่าหยิบ และอย่ายุ่ง** รวมทั้งเมื่อถูกสุนัขกัดแล้วต้อง **รีบล้างแผล ใส่ยา กักหมา หามหมอ** นิดวัคชินจนครบจะช่วยลดอัตราการเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าได้” นพ.มานิตกล่าว

ส่วนที่ จ.ปทุมธานีเกิดเหตุฝูงสุนัขจรจัดรุมกัดเด็กหญิงวัยขวบเศษปางตายเปิดเผยขึ้นเมื่อเวลา ๐๕.๓๐ น. วันที่ ๑๗ มี.ค. ผู้สื่อข่าวได้เดินทางไปยังโรงพยาบาลปทุมธานี หลังรับแจ้งว่ามีเด็กถูกสุนัขจรจัดกัดปางตาย พบ ค.ญ.สุลลิตา ดาวงศ์ หรือ น้องแสดมภ์ อายุ ๑ ขวบ ๕ เดือน นอนชมอยู่บนเตียงผู้ป่วยชั้นสองอาคารหอผู้ป่วยศัลยกรรมหญิง โดยมี น.ส.วาริ ดาวงศ์ อายุ ๑๘ ปี ผู้เป็นมารดาอยู่บ้านเลขที่ ๕๕/๕ ซอยบ่อนไก่ หมู่ ๒





ระดับโลก ๙ > โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ

เมื่อถูกสุนัขหรือแมวกัดหรือข่วน
บอกพ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือครู ทันที

สิ่งที่ **ต้อง** ปฏิบัติ



ฉางแฉอ



กักหมา



ใส่ยา



พาหมอ

ด้วยความหวังใจจาก กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์



ก่อนหน้านี้หลายปีเหมือนกัน มีข่าวที่ดังระเบิดก้องโลกอีกข่าวหนึ่ง ที่ลงข่าวในหนังสือพิมพ์สากล ทวี และวารสารทางการแพทย์ฉบับชั้นนำของโลก นั่นคือข่าวการทดลองรักษาผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้าแล้วรอดชีวิต ผู้ที่พบนี้ได้พยายามรวบรวมข่าวดังกล่าวมาเสนอครั้งนี้ครับ

ผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้า ไม่ได้ฉีดยาวัคซีน

แต่รอดตายรายแรกของโลก (จริงหรือ?)

[ScientificAmerican.com](https://www.scientificamerican.com/news/health-and-medicine/vaccines/2018/10/08/medical-mystery-only-one-person-has-survived-rabies-without-vaccine-but-how/) > [News](#) > [Health & Medicine](#) > [Vaccines](#)
October ๘, ๒๐๑๘ | ๗ comments

Medical Mystery: Only One Person Has Survived Rabies without Vaccine—But How?

ScientificAmerican.com talks with the first known survivor of rabies four years later

By [Jordan Lite](#)

RABIES SURVIVOR: Jeanna Giese plays with her dog Maggie in her yard last summer in Fond du Lac, Wisc. The medical marvel survived rabies without vaccination.

AP Photo/Morry Gash

Four years after she nearly died from rabies, Jeanna Giese is being heralded as the first person known to have survived the virus without receiving a preventative vaccine. But Giese (pronounced Gee-See) says she would gladly share that honor with others if only doctors could show that the treatment used to save her could spare other victims as well. “They shouldn’t stop ‘till it’s perfected,” said Giese, now ๑๕, during a recent interview about



**ผู้นิพนธ์มีข่าวเด่น ข่าวดัง ดังระเบิดตุ้มตาม อยู่ข่าว
หนึ่งมาเล่าให้ฟังกันครับ**

ความจริงเจอข่าวชิ้นนี้นานหลายปีมาแล้ว คือเป็นข่าวที่มีการเผยแพร่มาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่ที่ยังไม่ได้นำมาเล่าในตอนนั้นก็เพราะรอหลักฐานการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการให้แน่ชัดก่อน รอไปโรมานานเข้า ผู้นิพนธ์ ก็ชักจะเริ่มเลอะเลือนกลาง จินตนาการไป นึกขึ้นมาได้ก็เล่าไป หาหลักปีที่เดียว

มีข่าวทั้งในนิตยสารเชิงวิชาการเช่น ไซแอนติฟิกอเมริกัน หนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ทางวิชาการวิทยาศาสตร์ของสหรัฐและหนังสือพิมพ์ข่าวยักษ์ใหญ่ของสหรัฐคือหนังสือพิมพ์นิวยอร์ก ไทมส์ ก็นำเอาเรื่องนี้มาเป็นข่าวพาดหัว ไม่ดังจริง ไม่มีสิทธิขึ้นหน้าหนึ่ง

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ หนังสือพิมพ์เดอะนิวยอร์ก ไทมส์ รายงานข่าวว่า มีเด็กสาวสวดสวยวัยรุ่นคนหนึ่งอายุ ๑๕ ปีเศษ รอดชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าโดยที่หลังสัมผัสโรค ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหลังได้รับเชื้อเลย

อ่านข่าวแล้วก็ยังงงๆ งุนงงวย ฉงนสนทน่ห้อยู่ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงหรือเรื่องละครอิงนิยายน้ำเน่าขมขื่นกันแน่

ลองตามมา ตามข่าวที่ผู้นิพนธ์เรียบเรียงให้อ่านง่าย ๆ จากข่าวหลายๆ แหล่งดูซิครับ



(Michael Chusid) ก็ได้แต่คิดว่า จินนาคงจบชีวิต เรื่องการ รักษาโรคพิษสุนัขบ้าเปิดตำราที่เล่มต่อก็เล่มที่ไม่มี หมอทั้งสองตั้งแต่เป็นหมอมานี้ ก็ไม่เคยเห็นคนไข้โรคกลัวน้ำมาก่อนเลยด้วยซ้ำไป แต่หมอก็เพียงแต่รู้อยู่แก่ใจว่า มีใคร ลงเป็นโรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำแล้วละก็ ไม่มีรายไหนรอดตายได้

อย่างไรก็ตาม หมอก็จัดส่งตัวอย่างตรวจไปยังศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค หรือที่เรียกขานกันว่า ซีดีซี เพื่อชันสูตร ยืนยันให้แน่ชัด การจะรักษาให้รอดนั้น หมอบอกว่าเหมือนคิดอยากจะเป็นขอดเขาเอเวอเรสท์ทีเดียว แต่ถ้ามมีโอกาสที่นั่นลอง จึงพยายามค้นหาวิธีการต่างๆ เท่าที่จะมีบันทึกไว้ในรายงาน ตำราเล่มแล้วเล่มเล่า เอกสารวิจัย เอกสารวิชาการมีแต่เรื่อง ลึ้นหัวง เหลืออยู่ทางเดียวที่จินนาจะรอดชีวิตคือเรื่องปาฏิหาริย์ เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม มีเอกสารวิชาการที่กล่าวว่า คนไข้โรคพิษสุนัขบ้า นั้น แม่จะมีอาการชักอย่างรุนแรง แต่เมื่อสมอง กลับยังดีอยู่ ไม่ถูกทำลาย เขาคิดต่อไปว่า ถ้าเราให้คนไข้ ไม่มีสมอง ปิดสวิชต์ให้สมองหยุดทำงาน ปลดปล่อยคนไข้เป็น เจ้าหญิงนิทราไปสักพัก แต่สัญญาณต่างๆของ ชีวิต หรือ vital signs ยังไม่สิ้น ถ่วงเวลาเอาไว้สัก ๑๐ วัน ในร่างกายมีเวลา จะค่อยๆ สร้างภูมิต้านทานต่อเชื้อพิษสุนัขบ้าในร่างกายขึ้นเองทีละ น้อยวันละเล็กวันละน้อย เมื่อภูมิต้านทานสูงพอ และสมองก็



ยังคืออยู่ โรคก็น่าจะหายได้ หมอคุณนี่ก็เลยเกิดสิดจะเป็นยอขอเขา
เอเวอเรสที่ขึ้นมาแล้วสิ แต่ต้องรอผลการชันสูตรก่อนว่าจินนา
เป็นโรคพิษสุนัขบ้า หรือเป็นคนไขที่สิ้นหวังแน่ๆ จริงๆ วิธีการ
ป็นยอขอเขาจึงจะเริ่มได้ ถ้าจินนาเป็นโรคอื่นแล้วไปทดลอง
รักษาโดยวิธีพิสดาร รับรองโดนฟ้องหัวโตไม่ได้ผิดไม่ได้เกิดเน
แนวคตินี้ พ่อกับแม่ของจินนา จอห์น และแอนน์ หลังฟังคำ
อธิบายของคุณหมอทั้งสองแล้ว ทราบเหตุผลหลักการดีแล้ว
รับได้

หลังจากปรึกษากับคณะแพทย์เป็นอย่างดีแล้ว วันที่ ๑๕
ตุลาคม เป็นดีเคย์ คณะแพทย์จึงให้ยาสลบ ให้สมองหยุดทำงาน
โดยใช้เคตามีนเป็นยาหลัก ให้จินนาหมดสติลึกๆ กลายเป็น
ผักไปสัก ๖ - ๗ วัน เผ่าสังเกตุอาการอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา
แล้วจึงค่อยๆ ถอนยาสลบออก

๑๐ วันหลังเริ่มปฏิบัติการ เกิดเหตุปาฏิหาริย์มหัศจรรย์
ขึ้นจนได้ จินนาเริ่มกลอกตา และค่อยมีความรู้สึกกลับคืนมา
เธอเริ่มหัดพูด นั่งได้ หัดเดิน หัดถีบจักรยาน เริ่มต้นชีวิต
เหมือนเด็กแรกเกิดกันใหม่ ค่อยๆ เตาะเตาะ ตอนแรกๆ ต้อง
นั่งรถเข็น ประมาณ ๘๐ วันที่เธอใช้ชีวิตอยู่ในโรงพยาบาล
เธอได้รับอนุญาตให้กลับบ้านไปทดลองปีใหม่ได้เมื่อวันที่ ๑
มกราคม ๒๕๔๘ กลับไปหาสัตว์เลี้ยงทั้ง ๑๒ ตัวของเธอ ซึ่งมี
สุนัขตัวหนึ่ง กระต่ายอีกตัว และไก่ฟ้าอีก ๑๐ ตัว ปัจจุบัน



รายอื่นๆ นัก กล่าวคือ ภาพเอ็มอาร์ไอสมอง ก็ไม่ชัดเจน และ
ท่านประหลาดใจที่ระบบการสร้างภูมิคุ้มกันของเธทำงานได้
วิเศษรวดเร็วจริงๆ สามารถตรวจพบแอนติบอดีได้เร็วกว่า
ผู้ติดเชื้อไวรัสสายอื่นๆ ที่ท่านเคยศึกษามาก่อนมากมาย รวดเร็ว
เหลือเชื่อ **ท่านยังไม่ปักใจฟังหรือคอนเฟิร์มว่าเรื่องนี้จะเป็น
เรื่องของการรักษาแล้วรอดจริงๆ เจงจริงๆ** หรือรอดจาก
ปาฏิหาริย์ หรือมีหลวงปู่ หลวงปู่ หลวงปู่ทวด หรือศาสดา
องค์ใดมาโปรด ก็เหลือจะเถา ท่านเล่าให้ผู้อื่นฟังว่า ได้เคย
พบกับนายแพทย์วิลเลอบี ได้ปะทะคารม ถกเถียงทางดาน
วิชาการกันมาแล้ว เพราะเถียงกันไปเถียงกันมาจนร้อนระอุ
จากวิชาการเกือบกลายเป็นเรื่องกีฬา เกือบได้เปิดเวทีมวยไทย
สู้กับมวยฝรั่งกันมาแล้ว ในฐานะคนไทย ก็ต้องชาตินิยมอยู่แล้ว
คิดว่าอาจารย์ธีระวัฒน์ ตัวสูงใหญ่พอตัว คงไข่มกไม่มวยไทย
ลมชักอเมริกันได้

สำหรับตัวผมเองยังกำๆ กิ่งๆ แต่ก็ขอร่วมชื่นชมด้วย
เพราะอย่างน้อยก็เป็นการริเริ่มตั้งต้นเอาไว้ดี อาจมีคนทำซ้ำ
ถ้าได้ผลตรงกันก็ถือว่า **“วิสคอนซิน โปรโตคอล”** นี้คือจริง วิลเลอบี
อาจได้ขึ้นเวทีรับรางวัลโนเบลก็ได้ ถ้าไม่ได้ผล ก็อาจมีผู้เอา
วิธีนี้ ไปปรับปรุง ปรับแต่ง คัดแปลงต่อไป หรือเริ่มต้นวิธีอื่น
หรือวิธีใหม่อีกต่อไปก็ไม่น่าจะเสียหลาย เพราะทุกวันนี้ เราก็
ทั้งคนไขเหล่านี้อยู่แล้ว พอวินิจฉัยได้ว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า



ORIGINAL ARTICLE

BRIEF REPORT

Volume 352:2508-2514

June 16, 2005

Number 24

ISSN

Survival after Treatment of Rabies with Induction of Coma

Rodney E. Winkler, Jr., M.D., Kelly S. Tenes, D.O., George M. Hoffman, M.D., Nancy S. Gensberg, M.D., Catherine M. Ammend, M.D., Michael J. Schwab, M.D., Michael J. Chou, M.D., and Charles E. Rupprecht, V.M.D., Ph.D.

SUMMARY

We report the survival of a 15-year-old girl in whom clinical rabies developed one month after she was bitten by a bat. Treatment included induction of coma while a native immune response matured; rabies vaccine was not administered. The patient was treated with ketamine, midazolam, diazepam, and amantadine. Probable drug-related toxic effects included hemolysis, pancreatitis, azotemia, and hepatotoxicity. Lumbar puncture after eight days showed an increased level of rabies antibody, and sedation was tapered. Parosmia and sensory denervation then resolved. The patient was removed from isolation after 31 days and discharged to her home after 76 days. At nearly five months after her initial hospitalization, she was alert and communicative, but with choreoathetosis, dysarthria, and an unstable gait.

THIS ARTICLE
Summary
PDF
PDA Full Text
PowerPoint Slide Set
Supplementary Video
COMMENTARY
Editorial



เรามารู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า มาทำความรู้จักโรค
นี้กันให้จริงจัง

โรคพิษสุนัขบ้ามีชื่อเรียกกันต่างๆ ดังนี้

โรคพิษสุนัขบ้า	<i>Rabies, hydrophobia</i>
กรีก	<i>Lyssa</i> หรือ <i>Lytta</i> แปลว่า madness
ละติน	<i>Rabies</i> มาจากภาษาสันสกฤตโบราณ คำว่า <i>Rabhas</i> แปลว่า “to do violence”
เยอรมัน	<i>Tollwut</i> มาจากภาษา Indogermanic “Dhvar” แปลว่า “to do damage” กับคำว่า “wut” หรือ “wuot” แปลว่า บ้า
ฝรั่งเศส	<i>rage</i> มาจากคำว่า <i>robere</i> แปลว่า บ้า
ไทยภาคกลาง	โรคพิษสุนัขบ้า โรคกลัวน้ำ โรคหมาบ้า โรคพิษหมาบ้า
ไทยอีสาน-เหนือ	โรคหมาว้อ โรคหมาบ้า
ลาว	โรคหมาว้อ
พม่า	ยอกา คะเว ยูท่า
เขมร	ชะแก ชะกวด
มาเลย์	<i>Penyakit Anjing Gila</i>
จีน	เสี่ยวเกา

ประเทศไทย และหลายๆประเทศในอาเซียน และอีก
หลายๆประเทศที่กำลังพัฒนา มีการระบาดของโรคพิษ
สุนัขบ้าในสัตว์เป็นประจำ และมีรายงานโรคในคนอยู่เสมอ ปี
หนึ่งๆ ทั่วโลกจะมีผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าถึง ๕๕,๐๐๐
ราย



สำหรับในประเทศไทยนั้น เรามีโรคอยู่ประจำถิ่นมาช้านานแล้วนับศตวรรษ โดยขอย้อนไปหาเรื่องราวที่น่าสนใจอยู่เรื่องหนึ่ง ที่เป็นปัจจัยที่สำคัญ นำไปสู่การก่อตั้งสถาบันหลัก ที่ผลิตวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และเป็นทั้งสถาบันให้บริการและวิจัย สถาบันที่ให้บริการด้านการตรวจวินิจฉัยโรคนานาเกือบหนึ่งศตวรรษแล้ว ลองมาศึกษาเรื่องนี้คู่ชีวิต

“เรื่องนี้มีการเกิดขึ้นในครัวเรือนของฉันทเองเป็นมูลเหตุ ในรัชกาลที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๕ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จออกไปประทับอยู่ที่พระราชวังจันทร์ พระปฐมเจดีย์ฉันทยังเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยตามเสด็จไปอยู่ที่เรือนบังกาสโลที่พักของฉันทตามเคย วันหนึ่งเวลาบ่าย พวกลูกเด็ก ๆ ลงไปเล่นกันอยู่ที่สนามหญ้าหน้าเรือน มีหมาบาตัวหนึ่งวิ่งเข้ามาในบ้าน พวกเด็กพากันวิ่งหนีแต่ลูกหญิงบรรลุลีสาร (เรียกกันว่า หญิงเกา) หกล้มถูกหมากัดเอาที่ขาเป็นรอยเขียว ๒ แผล ตัวเองก็ไม่รู้สึกเจ็บปวดเท่าใดนัก แต่พวกผู้ใหญ่ตกใจ ฉันทเองก็สั่งให้เทียวลีบหาหมอที่ชำนาญการรักษาพิษหมาบาแต่ในเวลานั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทราบ ตรัสแนะนำให้ส่งไปรักษา ณ สถานปาสเตอร์ ที่เมืองไซ่ง่อน ฉันทเห็นชอบด้วยพระราชดำริ แต่ให้ลีบถึงเรือที่จะรับไปได้ความว่าเรือเพิ่งออกไปเสียเมื่อวันก่อน จะต้องรอคอยเรืออีก ๑๕ วัน จึงจะไปได้ ก็ต้องให้หมอซึ่งหามาได้คนหนึ่งรักษาตามวิธีไทย ให้กินยา ทายา รักษาไม่กี่วันแผลก็



เมื่อเวลาหญิงเภาถูกหมาบ้ากัดที่พระปฐมเจดีย์เป็น
เวลาไปตามเสด็จ คนรู้จักมาก ครั้นเธอสิ้นชีพ จึงมีคนสงสาร
เป็นเรื่องโจษจันกันแพร่หลาย มีมิตรของฉันทนคนหนึ่งเข้าใจ
ว่าตัวหมอมาโนสฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้ทำหนองฝีตามาพบกับ
ฉันทน์ว่า ที่จริงหญิงเภาไม่ควรตาย เพราะหมอ पासเตอร์พบวิธี
รักษาโรคกลัวน้ำได้แล้ว ถ้าหญิงเภาอยู่ในยุโรปหรือแม้เพียง
อยู่ที่เมืองไซ่ง่อน อันมีสถาน पासเตอร์ก็จะรักษาหายได้โดย
ง่าย ที่ต้องตายเพราะไม่มียาในกรุงเทพฯ เท่านั้นเขาเห็นว่า
ถ้าหากฉันทน์คิดตั้งสถาน पासเตอร์ที่กรุงเทพฯ ด้วยเหตุที่ถูกตาย
ครั้งนั้น คงจะสำเร็จได้เพราะคนสงสารมีมาก คนที่หวาดหวั่น
เกรงจะเป็นเช่นเดียวกันในครอบครัวของเขาก็มี และการที่
จะตั้งสถาน पासเตอร์ก็ไม่ยากหรือสิ้นเปลืองเท่าใดนัก ถ้าฉันทน์
บอกบุญเรียไว้ในเวลานั้นคงจะได้เงินพอแก่การ ฉันทน์เห็นชอบด้วย
เพราะเมื่อฉันทน์ไปยุโรปครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๓๔ ได้เคยไปดู
สถาน पासเตอร์ที่เมืองปารีส ซึ่งเพิ่งตั้งตัวขึ้นไม่ช้านัก ตัวหมอ
 पासเตอร์เองเป็นผู้นำฉันทน์เที่ยวดูทั่วทั้งสถาน และให้ดูวิธีทำ
สิริมตั้งแต่เจาะหัวกระต่ายเอาพิษหมาบ้าฉีดลงไปในสมองให้พิษ
เกิดในตัวกระต่ายก่อน เมื่อกระต่ายตายด้วยพิษนั้นแล้ว เอา
เอ็นในซากกระต่ายมาผสมยาทำเป็นสิริม และได้คิดยารักษา
เด็กคนหนึ่งซึ่งถูกหมาบ้ากัดให้ฉันทน์ดู ฉันทน์ได้เคยเห็นแล้วดังว่ามา
และตัวหมอมาโนสเองก็ได้เคยไปศึกษา पासเตอร์สถานในเมือง





รูปหม่อมเจ้าหญิงบรรลุลิธสารอย่างปั้น ครึ่งตัวหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์

ปารีส รู้วิธีทำสิริมไม่ต้องหาใครมาใหม่ คิดดูการที่จะตั้งสถาน
ปาสเตอร์ในกรุงเทพฯ มีเพียงหาที่ตั้งอย่างหนึ่ง หาเครื่องใช้
อย่างหนึ่ง ส่วนคนที่เป็่ณลูกมือทำการ ก็อาจจะให้เพาะพันธุ์
หนองปลุกฝีดาษได้ด้วย รวมการทำสิริมทั้งสองอย่างเขา
ด้วยกัน ไม่ต้องเพิ่มเติมผู้คนเท่าใดนัก ฉนั้นจึงกราบบังคมทูล
ขอพระบรมราชานุญาต แล้วประกาศบอกบุญเรียไร เงินทุน
ที่จะตั้งสถานปาสเตอร์ที่ในกรุงเทพฯ ก็มีผู้ศรัทธาช่วยกันมาก
ทั้งไทยและพวกชาวต่างประเทศ ฉนั้นได้อาศัยพระยามหาอำมาตย์
(เส็ง วิริยะสิริ) กับหม่อมมาโนสเป็นกำลังในครั้งนี ในไม่ช้า
ก็ได้อำนาจเงินพอแก่การจึงตั้งปาสเตอร์สถานขึ้นที่ตึกกระทรวง





สถานเสาวภา กองวิทยาศาสตร์, สภาาชาดไทย ในปัจจุบัน

ที่สถานเสาวภา มีรูปหม่อมเจ้าหญิงบรรลุสิริสารอย่าง
เป็นครั้งตัวหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ ตั้งอยู่รูปหนึ่ง เป็นอนุสรณ์ซึ่งเธอ
เป็นมูลเหตุให้เกิดสถานปาสเตอร์ในเมืองไทย ฉันได้เห็นรูป
นั้นเมื่อใด ก็นึกว่าเธอคงไปสู่อุคคติภูมิเพราะชีวิตของเธอช่วยชีวิต
เพื่อนมนุษย์ในเมืองไทยได้มาก”

ข้อความดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นข้อความที่คัดมาจากบันทึก
ของสมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพซึ่งได้ทรงนิพนธ์ไว้ใน
หนังสือนิทาน โบราณคดี นับได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญซึ่งเป็น
มูลเหตุให้มีการจัดตั้งปัสเตอร์สถานในประเทศไทย ซึ่งได้เปลี่ยน
ชื่อเป็น สถานเสาวภา ในโอกาสต่อมา และเป็นสถานที่ที่ได้
ช่วยเหลือผู้ป่วยที่เสี่ยงต่อการติดโรคพิษสุนัขบ้า ตลอดจนเป็น



ที่เริ่มต้นที่ได้ทำการศึกษาเรื่องโรคกลัวน้ำหรือโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทยสืบต่อกันมา ก่อนอื่น ขอเอาความรู้ทั่วไปของโรคพิษสุนัขบ้าให้ท่านได้ทำความรู้จักกันเสียก่อน



คิดว่าสุนัขคงจะปกติ แต่สงสัยว่าคนเลี้ยงจะบ้า



โรคพิษสุนัขบ้าในมนุษย์



ดวอยางรยงานผู้ป่วย

ผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้ามีอาการอย่างไร

ก่อนที่จะอธิบายให้ท่านผู้อ่านเข้าใจว่าโรคพิษสุนัขบ้ามีอาการอย่างไรนั้น เรามาลองดูรายงานผู้ป่วยบางรายที่ได้รวบรวมไว้เป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

รายงานผู้ป่วยรายที่๑

อาการคันมีไข้จะรักษาให้หายด้วยสกอตไบรท์และผงซักฟอก

วิมลเป็นเด็กชายไทยอายุ๑๒ ปีบ้านอยู่แขวงบางปะกอก เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร พ่อของวิมลได้พาวิมลไปขอรับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาล เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๑ ด้วยอาการสำคัญว่าคันตามเนื้อตัว ภายหลังที่ไปเล่นน้ำคลองมา มีอาการคันมากและคิดว่าคงจะคันจากความสกปรกของน้ำคลอง วิมลจึงได้เอาผงซักฟอกมาฟอกก็ไม่หายคัน คันตามตัวทั่วไปและคันมากที่บริเวณต้นขาทั้งสองข้าง วิมลจึงได้เอาสกอตไบรท์ไปถูจนกลายเป็นแผลอักเสบ มีน้ำเหลืองเยิ้ม พ่อเห็นเขาจึงได้นำมาที่โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่จึงได้จัดให้วิมลได้ไปพบกับหมอโรคผิวหนัง และได้รับการวินิจฉัยโรคว่าเป็นผื่นคันจากโรคแพ้และผิวหนังอักเสบ (Contact dermatitis) แพทย์ได้ให้ยารักษาประกอบด้วย เพร็ดนิ





ผื่นผิวหนังที่ดูด้วยสก๊อตไบรท์

โซโลนทั้งกินและทา อาการคันก็มีได้ทุเลาแต่อย่างใด กลับ
คันมากขึ้นอีก วันรุ่งขึ้นพ่อจึงพาวิมลไปโรงพยาบาลด้วย
อาการคันอีก แพทย์จึงได้เพิ่มยาให้อีก ๑ ขนาน คือยาแก้คัน
ประเภทแอนติฮิสตามีน (antihistamine)

เมื่อมาโรงพยาบาลครั้งหลังนี้ วิมลบอกกับพ่อว่า
แน่นหน้าอก และเป็นตะคริวที่มือด้วย พ่อจึงได้บอกให้หมอ
ทราบ คุณหมอบอกว่านั่นแสดงว่าทางวิมลหลกหลิกพิกล จึงได้
ลองซักประวัติวิมลจากพ่อเพิ่มเติมก็ได้ความว่า วิมลเป็นลูกคนที่
๓ ของพ่อแม่ ซึ่งมีลูกทั้งหมด ๕ คน ด้วยกัน แต่ในขณะนั้นยังมี
ชีวิตอยู่เพียง ๓ คน คือวิมลกลายเป็นพี่คนโต เพราะว่าพี่อีก
๒ คนของวิมลนั้น คนแรกตายเมื่ออายุ ๑ ขวบ ด้วยโรคโลหิต
จาง ส่วนคนต่อมาอายุได้ ๑๓ ขวบ จึงได้ตาย ก็ว่าตายด้วยโรค



โลหิตางอีก (อาจตายด้วยเหตุอื่น) พ่อแม่ของวิมลเป็นกรรมกร
ทั้งคู่ แต่แยกกันอยู่ พ่อเห็นว่าวิมลอยู่เฉย ๆ ก็วิ่งเล่นซุกซนไป
เรื่อย ๆ หนังสือหนึ่งทาก็ไม่เรียน จึงให้วิมลไปอยู่กับป้า ซึ่งวิ
มลขายของชำกระจุกกระจิกอยู่ไม่ไกลจากบ้านนัก วิมลไม่ชอบ
ขายของ ชอบวิ่งเล่น ชอบว่ายน้ำ ผจญภัยสนุกกว่า วิมลจึงคอย
หลบหนีกลับบ้านบาง หนีไปเล่นน้ำในคลองบาง พ่อเล่าให้
หมอฟังว่าตามปกติวิมลเป็นเด็กเจ้าอารมณ์ โกรธง่าย หายเร็ว
เอาแต่ใจ ไม่ฟังผู้ใหญ่ เด็กอย่างนี้เป็นเด็กที่มีปัญหาแน่ ๆ
คุณหมอดิฉันคิดเสร็จแล้ว จึงแนะนำให้พ่อพาวิมลไปให้แพทย์ทาง
จิตเวชเด็ก จะได้อธิบายคนประวัติดูแลตรวจทางจิตให้ละเอียด
อีกสักหน่อย อาการหลุกหลิกไม่สู้จะสงบก็ดี ตลอดจนอาการ
แน่นหน้าอก เป็นตะคริวที่มือนั้น เห็นทีจะเกิดมาจากปัญหา
ทางจิตของวิมลก็ได้ เพราะวิมลคงจะขาดทั้งความอบอุ่นจาก
ปัญหารอบครัวแตกแยก ปัญหาเรื่องถูกบังคับให้ไปขายของ
และปัญหาของเจ้าอารมณ์

ในอดีตวิมลเป็นเด็กคลอดปกติ ครบกำหนด น้ำหนักตัวแรกคลอดก็อยู่ในเกณฑ์ปกติ วิมลเป็นเด็กแข็งแรงดีตลอดมา แข็งแรงกว่าพี่ ๆ ไม่สู้จะเจ็บปวด ๆ แอด ๆ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ วิมลเคยถูกตะปุมีสนิมตำเอาที่เท้าทางซ้าย พอไต่พามาที่โรงพยาบาล หมอไต่แต่งแผลเอาผ้ากอซปิด แล้วไต่ฉีดวัคซีนป้องกันบาดทะยักให้ ๑ เข็ม (วัคซีนนี้เรียกว่า



ที่ออกชอยค์) ใหัยาพาราเซตามอลกินเวลาปวดแผล และได้ใหัยา
เพนนิซิลลินชนิดเม็ดไปกินต่อไปเพื่อป้องกันมิให้แผลอักเสบ
เป็นหนองต่อไป

เมื่อมาโรงพยาบาลครั้งนี้ วัฒนไม่มีไข้ (พยาบาลวัด
ปรอท)แต่หายใจค่อนข้างแรง วัฒนถอนหายใจลึกๆ เป็นครั้งคราว
แต่ทำอยู่เสมอๆ คุณหมอได้ใช้เครื่องฟังตรวจปอด ตรวจหัวใจ
และยังใช้มือตรวจ คลำ เคะตามกรรมวิธี บอกว่าปอด-หัวใจ
ของวัฒนไม่มีอะไรผิดปกติ ท้องก็ปกติ มีแต่ที่คันทันแหละ
และขัดสีนิ้ววรรณเอาไว้ด้วยสกอตไบรท์ และผงซักฟอกจึง
เป็นแผลอักเสบเข็ม

ขณะที่พยาบาลนำวัฒนกับพ่อไปส่งที่ห้องตรวจจิตเวช
พ่อเปิดประตูห้องเข้าไปก็โดนกระแสดลมที่พัดออกจากเครื่อง
ปรับอากาศในห้องตรวจ (ห้องตรวจจิตเวช ต้องการความเงียบ
สงบ ต้องการตรวจในขณะที่ผู้ป่วยมีจิตใจสบาย ไม่กังวล ไม่ร้อน
ห้องนี้จึงจำเป็นจะต้องมีเครื่องปรับอากาศให้เย็นน่ำกว่าห้อง
ตรวจอื่น ๆ) เมื่อโดนกระแสดลมอันเย็น วัฒนแสดงอาการหงะ
หงายหงายหลัง ทำท่าจะหกลมจนต้องเกาะเก้าอี้อย่างกะ
ออกไปนอกห้อง พ่อคิดว่าวัฒนคงไม่เคยชินกับอากาศอันเย็นน่ำ
อย่างนั้น จึงพาวัฒนออกไปนอกห้อง วัฒนก็หายจากอาการ
ดังกล่าวขณะนั้น วัฒนพูดอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดปาก ยังพูดเป็น
เรื่องเป็นราว แต่ก็เปลี่ยนเรื่องพูดไปได้เรื่อย ๆ คุณหมอผู้ตรวจ



ทางจิตเวชได้เห็นความผิดปกติเกิดจากอาการปฏิกิริยาของวิมล
จึงให้วิมลออกไปที่สนามหญ้า เมื่อมีกระแสลมโชยมาวิมล
แสดงอาการหวาดกลัว หลบและโผล่เข้ากอดพ่อไว้ พอลมหยุด
ก็สงบ ครั้นลมพัดมาอีก วิมลก็โผล่เข้าหาพ่อร้องไห้เพื่อช่วย
วิมลผูกคอตายนั่งอยู่อย่างนี้ตลอดเวลา วิมลร้องบอกว่าฉัน
ให้พ่อช่วยด้วย ยังมีสติสัมปชัญญะดี รุสถานที่ดี ไม่มีอาการ
ประสาทหลอนหรือหลงผิด พ่อเห็นหมอวิมลก็ร้องขอความ
ช่วยเหลือจากหมอ เพราะวิมลรู้สึกไม่สบาย ทั้งคันและ
หายใจไม่ออก แน่นหน้าอก แม้ว่าวิมลจะแสดงอาการกระวน
กระวาย แต่วิมลก็มีได้แสดงความโกรธหรืออาการหงุดหงิด
แต่อย่างใดเพียงแต่ทำท่าหลุกหลิกอยู่ไม่สุข กระวนกระวาย
หวาดกลัวลมมาก บางครั้งวิมลจะกำมือแน่น แขนขาเกร็งเป็น
พัก ๆ ตามักจะเบิกโพลงบ่อย ๆ อาการแน่นหน้าอก-หายใจ
ไม่ออกนั้น จะเป็นมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโดนลมพัด

คุณหมอจิตเวชผู้เชี่ยวชาญท่านเห็นว่า อาการอย่างนี้
ไม่มีใครจะดี ท่านจึงได้ซักประวัติจากพ่ออีกต่อไป พ่อของ
วิมลเล่าให้หมอฟังว่าประมาณเดือนเศษ ๆ มาแล้วพ่อใช้ให้
วิมลไปซื้อของ วิมลจึงถีบจักรยานออกไปขณะที่ผ่านมาโรงงาน
แห่งหนึ่ง วิมลถูกหมาที่หน้าโรงงานนั้นกัดเอาที่น่อง ไม่ทราบ
เป็นหมาของโรงงานหรือหมาไม่มีเจ้าของที่มันไปอาศัยอยู่
ตรงนั้น พ่อกลับจากซื้อของพ่อก็พาวิมลไปหาหมอที่คลินิก



ใกล้บ้าน หมอฉีดยาให้วิล ๑ เข็ม ไม่ทราบว่าเป็นยาอะไร
(คงเป็นวัคซีนป้องกันบาดทะยักหรืออาจเป็นยาปฏิชีวนะกันแผล
อักเสบ) หมอสั่งว่าให้กลับไปดูหมาหากไม่ตายภายใน ๗ วัน
วิลก็คงไม่ต้องทำอะไรต่อ พอกับวิลชวนกันไปดูเจ้าค้างซึ่ง
วิลจำมันได้ จนครบ ๗ วันแล้ว เจ้าค้างมันก็ดูปกติดี จึงเลิก
สนใจที่จะไปเยี่ยมเจ้าค้างอีกต่อไป

เมื่อได้ทราบดังนั้นคุณหมอจึงถามว่า วิลหิวน้ำบ้าง
ไหม วิลก็ตอบว่าหิว พยาบาลได้นำน้ำในตู้เย็นรินใส่ถ้วยแก้ว
ส่งให้วิล วิลก็เอื้อมมือไปรับอย่างรวดเร็ว ทำทางกระหาย
น้ำจนตัวสั่น แต่พอทำท่าจะดื่มวิลก็เอะอะโวยวายมือสั่น
ทำน้ำหกลงที่พื้นไม่สามารถจะดื่มได้ คุณพยาบาลใจดีลอง
เอาน้ำแข็งให้หมอ วิลลอมน้ำแข็งได้ ทดลองค่อย ๆ ป้อนก้อน
เล็ก ๆ วิลก็พอจะกินได้แต่ทำท่ากลืนลำบาก คุณหมอจึงสรุป
อาการแสดงและอาการที่ตรวจพบในคนไขรายนี้ว่า

อาการของผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้า

คันที่ต้นขาทั้งสองข้างและคันตามตัว

หวาดผวาเมื่อถูกลม

ถอนหายใจถี่ ๆ เสมอ

ตื่นเต้นกระวนกระวาย

กลืนน้ำลำบาก

เมื่อ ๑ เดือนมาแล้วเคยถูกสุนัขกัด



จึงได้วินิจฉัยว่าวิมลเป็นโรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ

คุณหมอได้ติดต่อให้วิมลไปรับการรักษาคือที่โรงพยาบาล

บำราศนราดูร จังหวัดนนทบุรี เพราะที่นั่นเป็นสถานที่รับการรักษาโรคติดต่ออันตรายชนิด มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญอยู่หลายคน มีสถานที่แยกกักกันมิดชิดเป็นพิเศษ พยาบาลและเจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกฝนให้คุ้นเคยกับการรักษาโรคต่าง ๆ พร้อมทั้งรู้จักการระมัดระวังตัวมิให้ติดเชื้อเป็นพิเศษ คุณหมอประกอบ บุญไทย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบำราศนราดูรท่านใจดี บอกให้รับวิมลไว้รักษา อีก ๓ วันต่อมาวิมลก็ถึงแก่ความตายท่ามกลางความอาลัยและเศร้าของพ่อ ป้า และญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ นักว่ายน้ำคลองด้วยกันเป็นอันมาก

รายงานผู้ป่วยรายที่ ๒

สัตว์วัคซีนแล้วก็ยังเป็นโรคพิษสุนัขบ้าได้

เรื่องนี้เกิดขึ้นนานมาแล้ว คือตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งห้เป็นเด็กอายุ ๑๐ ขวบครึ่ง อยู่ที่เมืองบังกาลอร์ ประเทศอินเดีย เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งห้กับพ่อว่าเจ็บหน้าอกขวา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ็บที่รอยแผลเป็นที่มืออยู่บริเวณนั้น อาการปวดนี้ค่อยๆ มีมากขึ้นตามลำดับ ในที่สุดลามไปปวดตลอดแขนขวา และหน้าอกซีกขวาทั้งแถบ อาการเช่นนี้เป็นอยู่ตลอดเวลา ครั้นวันรุ่งขึ้นคือวันที่ ๑๒ มิถุนายน มีอาการเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งก็คือมีอาการแข็งเกร็งของกล้ามเนื้อ



ที่ค่อนข้างทำให้คอปิด แต่ก็ได้อยู่เพียง ๒-๓ วันเท่านั้น อีกหนึ่ง
วันต่อมาอาการที่แข็งเกร็งที่คอนั้นเป็นมากขึ้นและบอץขึ้น
พอดกเย็นซึ่งหับอกกับแม่ว่ากลืนน้ำไม่ลง พ่อและแม่เห็น
อาการของซึ่งหาไม่สู้จะดีนักจึงพาลูกชายนั่งรถไฟจากบังกาลอร์
ดิ่งตรงไปยังเมืองกุนรู ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของอินเดียเพราะที่นั่น
มีสถานพยาบาลของสถาบันปาสเตอร์ที่รักษาโรคพิษสุนัขบ้า
หรือโรคกลัวน้ำ กว่าจะถึงกุนรูก็ล่วงเข้าวันที่ ๑๕ มิถุนายน
สถานพยาบาลแห่งนั้นได้รับซึ่งให้ไว้รักษาในวันนั้นเมื่อเวลา
๑๑.๔๔ น.

เมื่อเขาไปในสถานพยาบาล จึงเห็นเจ้าหน้าที่ประจำ
ที่นั่นเป็นคนแปลกหน้าไปหมด จึงได้ส่งเสียงเอ็ดอึง อะอะ
เอ็ดอะโร แต่เมื่ออยู่กับพ่อแม่ตามลำพัง ซึ่งจะมีนัยน์ตาเหม่อ
ลอย กระวนกระวายพูดมาตลอดเวลา บางครั้งก็ปะติดปะต่อ
เป็นเรื่องเป็นราว บางครั้งก็ไม่ปะติดปะต่อพูดจาเลอะเทอะ
ซึ่งจะโยนตัวไปมาอยู่บนเตียงคนไข้ตลอดเวลา หลายครั้ง
ที่กระโดดลงจากเตียง กล้ามเนื้อที่คอจะมีอาการกระตุก
แข็งเกร็งเสมอๆ ในระยะหลังๆ แม่แต่หมอดามว่าหิวน้ำใหม่ ก็
อะอะตอบ และกล้ามเนื้อที่คอของซึ่งห์ก็จะกระตุกเกร็งและ
ปวดมาก ซึ่งห์ไม่อยากจะนึกถึงน้ำเลยทั้งๆ ที่มีความกระหาย
น้ำเป็นกำลัง กระหายยิ่งกว่าอยู่กลางทะเลทรายเสียอีก เมื่อนึก
ถึงน้ำที่ไรเป็นต้องได้จับที่คอทันที ซึ่งห์ไม่รู้สึกลัวหนาว แม่
พยายามจะป้อนข้าวซึ่งห์ ซึ่งห์ก็ปฏิเสธและบอกกับแม่ว่าคง



จะกลืนไม่ลง มันเหมือนมีอะไรมาคั่งอยู่ที่คอ น้ำลายของชิงห์ไหลออกมาจากปากอยู่ตลอดเวลา ชิงห์ยังถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะเองได้ ชิงห์บันทึกกับแม่ว่าใจสั้น ทั้งนี้เนื่องจากชีพจรของชิงห์เต้นเร็วมาก เต้น ๑๑๐-๑๒๐ ตูบต่อนาที หมอพยายาม จะใช้ปรอทวัดไข้ แต่ชิงห์ไม่ยอมได้แต่เอะอะเห็ดคะโร แต่ถ้าใช้มือคลำดูก็จะบอกได้ว่าชิงห์ตัวร้อนเป็นไขด้วย

เมื่อเวลาบ่ายสองโมง หมอเห็นว่า ชิงห์มีอาการกระวนกระวายมาก นำสาร จึงได้จัดการฉีดมอร์ฟีนให้ ๑๕ มิลลิกรัมฉีดเข้าใต้ผิวหนังแต่ปรากฏว่าฤทธิ์ของมอร์ฟีนไม่ได้ช่วยอะไรเลย ชิงห์ก็ยังกะอะอะเหมือนตอนแรกๆ นั้นเอง ใครๆ ได้เห็นแล้วก็น่าเวทนายันักยิงพ้อและแม่ของชิงห์แล้ว น้ำตาคลอตลอดเวลาด้วยความสงสารลูกที่ต้องมาทนทุกข์ทรมานอย่างนั้น

เวลา ๑๗.๓๐ น. ชิงห์ยังโยนตัวไปมาอยู่บนเตียงกล่อมเนื้อมีอาการกระตุกทั้งตัวและเกิดขึ้นบ่อยๆ ชิงห์ส่งเสียงร้องไม่เป็นภาษาคน มีอาการคลุ้มคลั่ง น้ำลายไหล แม่ลองป้อนกาแฟ ชิงห์หิบบ่อยสองครั้ง และด้วยความลำบากในการกลืนจึงเลิก ตอนนีชีพจรเต้นเร็วขึ้นเป็น ๑๓๐ ครั้งต่อนาที (คนปกติเต้นประมาณ ๘๐ ครั้งต่อนาที) หมอได้ฉีดมอร์ฟีนซ้ำให้อีก ๑๕ มิลลิกรัมและเอาเกลือเซอริน บอแรกซ์ ทาริมฝีปาก ซึ่งแห้งผากและกำลังแตกเป็นแผล จนกระทั่งเวลาทุ่มตรง ชิงห์จึงค่อยๆ สงบลง นอนเงียบอยู่ในลักษณะอ่อนเพลีย



ระบาดบนสือโลก ๙ > โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ



อาการของผู้ป่วยด้วยโรคพิษสุนัขบ้า
นั้นตาเหม่อลอย คลุ้มคลั่ง
และสงบลงด้วยความอ่อนเพลีย



อาการของผู้ป่วยด้วยโรคพิษสุนัขบ้า
หวาดผวา หิวหิว เมื่อถูกลม



ชีพจรเต้นเร็วและเบา ซึ่งอีก ๑ ชั่วโมงต่อมา ชิงห์ก็เสียชีวิต แพทย์วินิจฉัยว่า ชิงห์เสียชีวิตจากโรคกลัวน้ำ

ประวัติที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยของชิงห์ในครั้งนี้ มีว่า เมื่อ ๓ ปีเศษที่ผ่านมา เวลาประมาณ ๗ นาฬิกาของวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ มีสุนัขกลางถนนตัวหนึ่งวิ่งเข้ามาในบริเวณบ้าน แล้วตรงเข้ามากัดชิงห์ซึ่งอยู่ที่หน้าบ้าน แล้วก็หนีไป ไม่มีใครทราบว่าสุนัขตัวนั้นเป็นของใคร มาจากไหน กัดใครมาบ้างหรือเปล่า พ่อของชิงห์ได้พยายามสอบถามและค้นหาสุนัขตัวนั้น แต่ก็ไม่พบสุนัขตัวนั้นอีกเลย

ครอบครัวของชิงห์เป็นครอบครัวของผู้มีอันจะกิน พ่อของชิงห์เป็นผู้มีการศึกษาสูงและเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งในบังกาลอร์ ได้ให้คำยืนยันแก่คุณหมออีเย็นกอร์ ผู้อำนวยการสถาบันปาสเตอร์ว่า นอกจากถูกสุนัขกัดในวันนั้นแล้ว ชิงห์ไม่เคยถูกสัตว์อื่นกัด ไม่ว่าจะเป็นหมาแมว พังพอน หรือสัตว์อื่นๆ กัดอีกเลย แม่แต่น้ำนมที่ดื่มอยู่ทุกๆ วัน ก็ได้ดื่มน้ำนมที่ต้มมาเชื่อ และแน่ใจว่าไม่มีเชื้อโรคใดๆ เจือปน ภายหลังที่ชิงห์ถูกสุนัขกัดในวันนั้นแล้ว ชิงห์ก็มีความกลัวสุนัขเป็นอันมาก ชิงห์จะกล้าเล่นกับสุนัขก็เฉพาะสุนัข ๒ ตัว ซึ่งที่บ้านของชิงห์เลี้ยงไว้เท่านั้น แต่สุนัขทั้ง ๒ ตัว ก็ยังคงมีชีวิตเป็นปกติ คืออยู่ตลอดเวลาหาได้เป็นโรคกลัวน้ำไม่



ชิงห์ ถูกสุนัขกัดที่หน้าอกข้างขวา เลือดฝาดที่สวมอยู่
ฉีกขาดทะลุ ที่หลังมือซ้ายมีรอยแผลถูกเจ้าหมาบ้าตัวนั้นข่วน
เอาด้วย แผลอยู่ที่หน้าอกตรงหน้ารักแร้ขวา และอีกแผลหนึ่ง
อยู่ที่ราวนมขวายาวประมาณนิ้วครึ่ง และแผลนี้แหละที่เป็น
แผลเป็นเหลืออยู่ในเวลาต่อมา และอาการเจ็บปวดหน้าอก
ของชิงห์เมื่อป่วยจะเจ็บรอบ ๆ แผลก่อนแล้วจึงลามไปที่อื่น

ภายหลังถูกกัดไม่ถึงครึ่งชั่วโมง พ่อได้พาชิงห์ไปหา
หมอ หมอได้ฉายาให้แผลให้ชิงห์ และฉีดวัคซีนสมองแคะให้
วันละ ๕ ซี.ซี. ๑๕ วันติดต่อกัน ก็ฉีดตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม
จนถึงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๕ ในช่วงที่ไปฉีดยานั้น ชิงห์
แวนไปฉีด ๑ วัน เพราะเจ็บที่ท้องตรงที่ฉีดมาก จึงงด ๑ วัน
ซึ่งหมอก็อनुญาติ อีก ๖ เดือนต่อมาชิงห์ได้ไปรายงานตัวกับ
แพทย์ผู้รักษายังปกติสบายดี

อาการที่สำคัญในผู้ป่วยพอสรูปได้ดังนี้คือ

เริ่มด้วยปวดที่รอยแผลเป็นที่หน้าอกขวาที่ถูกสุนัข
กลางถนนกัด

อาการปวดแผลมีมากขึ้น และค่อย ๆ ลามไปแขนขวา
หน้าอกซีกขวา และมีอาการ กระตุกแข็งเกร็ง ที่กล้ามเนื้อคอ
และลามไปกระดูกทั้งตัว

เป็นอยู่ ๒ วัน ก็เริ่มมีอาการกลืนข้าว กลืนน้ำไม่ลง
มีไข้ตัวร้อน



เอะอะไว้วายเอ็ดตะโร กระสับกระส่าย และชีพจร
เต้นเร็ว

ผู้ป่วยรายนี้ตั้งแต่ถูกสุนัขกัดจนกระทั่งมีอาการของโรค
เป็นเวลา ๓ ปี ๒ เดือน และ ๒๑ วัน (๑,๑๗๖ วัน)

ป่วยอยู่ ๘๖ ชั่วโมงก็ถึงแก่กรรม

รายงานผู้ช่วยรายที่ ๓

คนผลิตวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้า-แต่ก็ตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้า

จอห์น ชายวัยกลางคนคือผู้ป่วยรายที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ จอห์นได้ไปโรงพยาบาลควยอาการสำคัญว่า อาเจียน ปวดท้อง ท้องเดิน มีอาการอ่อนเพลียทั่วๆ ไป ปวดท้องเป็นพักๆ และมีอาการปวดศีรษะด้วย เมื่อแรกรับไว้ในโรงพยาบาลวัดปรอทได้ ๓๘.๕°ซ (ไขสูงปานกลาง) การตรวจร่างกายระบบต่างๆ ไม่พบว่ามีสิ่งใดผิดปกติ หลังจากนั้นอีก ๒-๓ ชั่วโมงต่อมา อุณหภูมิของจอห์นสูงขึ้นเป็น ๓๙°ซ ซึ่งนับว่าสูงมากและจอห์นก็มีความจำที่สับสนอีก ๑๖ ชั่วโมงต่อไป ไขสูงขึ้นเป็น ๔๐.๕°ซ หายใจหอบ (หายใจ ๔๐ ครั้งต่อนาที) คนปกติประมาณ ๒๕ ครั้งต่อนาที) มีความจำสับสนมากขึ้น และหมดสติในเวลาต่อมา ในวันรุ่งขึ้นแพทย์ผู้รักษาเห็นอาการเลวลง จึงได้ส่งตัวจอห์นไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลสก็อตต์ แอนด์ ไวท์ เมโมเรียล ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่ใหญ่กว่า มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยครบครันกว่าและมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญหลาย



ท่าน เมื่อไปถึงโรงพยาบาลแห่งที่สองนี้ ไชยังสูงลอย ชีพจรเร็ว การตรวจร่างกายทั่วๆ ไปก็ยังไม่พบสิ่งผิดปกติ นอกจากฟังเสียงปอดมีเสียงหวีดเล็กน้อยกระจายอยู่ทั่วปอด (เป็นเสียงผิดปกติประเภทหนึ่งของเสียงหายใจ) จอห์นเริ่มมีอาการหายใจขัด หายใจไม่สม่ำเสมอ หดสติลึกลง (deep coma) รุนานตาติบ และไม่มีปฏิกิริยาต่อแสง (รูนานตาที่อยู่ตรงกลางของคนเวลาอยู่ที่สว่างจะติบลงเพื่อประโยชน์ในการปรับความเข้มของแสงที่เข้าไปในตา อาการแสดงเช่นนี้แสดงถึงความผิดปกติอย่างมาก มักพบในรายที่หมดสติลึกๆ และใกล้จะตาย)

จอห์นนอนหมดสติไม่รู้ตัวอยู่ที่โรงพยาบาลตลอดเวลา ๓ วัน ยังมีไขสูงลอย หยุดหายใจเป็นพักๆ หมดสติลึก ชักกระตุกทั้งตัวบ้าง แต่ไม่บ่อยครั้ง ในที่สุดจอห์นก็เสียชีวิต ผลการตรวจศพพบว่า จอห์นป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า

ในการสืบสวนโรคพบว่า จอห์นเป็นนายสัตวแพทย์ทำงานอยู่กับบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเท็กซัส บริษัทนี้เป็นบริษัทผู้ผลิตวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า จอห์นเป็นผู้ทำงานด้านผลิตวัคซีนนี้ด้วย ภรรยาและญาติของจอห์น ให้ประวัติว่า ตลอดเวลาที่ผ่านมา จอห์นไม่เคยถูกสัตว์ใดๆ กัดเลย ไม่เคยสัมผัสกับค้างคาว (ค้างคาวก็นำโรคได้โปรดดูในบทต่อไป) งานในหน้าที่ที่จอห์นทำอยู่นั้น จอห์นมีโอกาสจะสัมผัสกับโรคอยู่ในระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมาเพียงครั้งเดียวดังนี้คือ



เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ จอห์นได้เข้าร่วมอยู่ในคณะผลิตวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าชนิดที่จะนำไปใช้กับสัตว์ภายใน ๕ ปี ที่ผ่านมานี้ จอห์นไปทำหน้าที่อื่นเพื่องมนเวียนเข้ามาอยู่ในแผนกนี้ และครั้งนี้ก็เป็นครั้งแรกที่เขาได้ร่วมปฏิบัติงาน กรรมวิธีในการผลิตนั้นเริ่มต้นจากจะต้องเอาเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้าชนิดที่มีระยะฟักตัวคงที่แล้ว (fixed virus) ฉีดเข้าสมองแพะ รोजนกระทั่งแพะล้มเจ็บ จึงจะนำเอาสมองแพะมาบดผสมกับน้ำเกลือและเติมฟีนอลเป็นสารฆ่าเชื้อ จอห์นได้เข้าร่วมอยู่ในคณะตอนที่บดสมองแพะ โดยใช้เครื่องบดเมื่อบดแล้วก็ไหลออกแก้ว (ไปเปิด) คุณเอาสมองที่บดแล้วนั้นนำไปใส่ภาชนะอื่น (ไม่ได้ใช้ปากดูดใช้ลูกยางดูด) ขณะปฏิบัติงานทุกคนต้องสวมเสื้อคลุม ใส่ถุงมือ มีผ้าปิดปากปิดจมูก **เครื่องบดสมองชนิดที่ใช้บดนั้นเป็นเครื่องบดไฟฟ้า ซึ่งจะทำให้เกิดละอองฝอยเกิดขึ้นได้ จอห์นได้เคยฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นการฉีดป้องกันล่วงหน้า** (ผู้ที่ปฏิบัติงานเสี่ยงต่อการติดโรคจะต้องฉีดป้องกันไว้ล่วงหน้า Pre-exposure prophylaxis) **หลังจากนั้นก็ไม่ได้เคยฉีดซ้ำหรือเสริมกระตุ้นอีกเลยในเวลา ๑๑ ปีที่ผ่านมา** เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒ วัน หลังจากมีอาการป่วยได้ตรวจน้ำเหลืองของจอห์นพบภูมิคุ้มกันต่อโรคพิษสุนัขบ้าต่ำมาก (ภูมิคุ้มกันนี้เกิดจากการฉีดวัคซีนป้องกันไว้ล่วงหน้า แต่เนื่องจากเวลาล่วงเลยมาถึง ๑๑ ปีจึงลดต่ำลงมาก)



ในรายของจอห์นนี่ อาการสำคัญที่นำ จอห์นไปพบ
แพทย์คือ

อาเจียน	มีไข้
ปวดท้อง	ปวดศีรษะ
ท้องเดิน	

และมีอาการหมดสติเมื่ออยู่ในโรงพยาบาล ไม่มีอาการ
กลืนน้ำไม่ลงเลย

แพทย์ลงความเห็นว่ จอห์นติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าจาก
ห้องปฏิบัติการ คงจะสูดเอาละอองฝอยของสมองที่มีเชื้อไวรัส
พิษสุนัขบ้าเข้าไป เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ ระยะพัก
ตัวจนถึงมีอาการกินเวลา ๑๕ วัน

รายงานผู้ป่วยรายที่ ๔

นายเฉลิมผู้ที่ทำให้แพทย์-พยาบาลนอนไม่หลับ

เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๗ แผนกอายุร-
กรรมโรงพยาบาลศิริราช ได้รับผู้ป่วยรายหนึ่งไว้รักษาด้วย
อาการสำคัญว่า เป็นไข้ และอาเจียนบ่อยๆ มา ๓ วัน ผู้ป่วย
รายนี้เป็นชายไทยอายุ ๓๓ ปี บานอยู่ที่ตลาดพลู อาชีพรับเหมา
ก่อสร้างญาติของนายเฉลิมผู้ป่วยรายนี้ ได้นำผู้ป่วยมา
โรงพยาบาลตอนสายๆ ของวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน แพทย์ได้รับ
ไว้ในโรงพยาบาลเนื่องจากมีอาการปวดมาก เพื่อบรรเทา



ในกรณีที่ผู้ป่วยเกิดตายโดยไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจนนี้ แพทย์ผู้ทำการรักษาจะกระตือรือร้นที่จะทำการเจรจากับญาติของผู้ป่วย เพื่อที่จะทำการขอผ่าศพตรวจ ดูให้รู้แจ้งเห็นจริงว่าทำไมคนไขรายนี้จึงได้ตาย ตายด้วยโรคอะไร

คุณหมอจิเรนแพทย์ประจำบ้าน แผนกพยาธิวิทยา ในขณะนั้นจึงได้ทำการผ่าศพตรวจ โดยได้พ่งเล็งที่สมองเป็นสำคัญ คุณหมอคิเรนได้ตัดเนื้อสมองชิ้นหนึ่งซึ่งไปให้หน่วยชันสูตรช่วยดูด้วยว่ามีเชื้อโรคอะไรที่ทำให้สมองของนายเฉลิมอักเสบ ผลการชันสูตรทางห้องชันสูตรไวรัสวิทยาที่รายงานเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน วันที่นายเฉลิมตายนั่นเอง ก็บอกชัดเจนว่านายเฉลิมเป็นโรคพิษสุนัขบ้า หรือโรคกลัวน้ำ

คุณหมอจิเรนได้ซักถามประวัติจากญาติที่มารับศพเพิ่มเติมว่า นายเฉลิมเคยถูกสุนัขหรือสัตว์อะไรกัดบ้าง ภรรยาของนายเฉลิมจึงเล่าให้ฟังว่า ก่อนที่จะป่วยในครั้งนี ประมาณ ๒ สัปดาห์ นายเฉลิมถูกลูกสุนัขกัดเป็นแผลตลอกเล็ก ๆ ที่นิ้วเท้า หลังจากนั้นก็มีเจ็บ ๆ ขา ๆ ที่แผลอยู่ ๓-๔ วัน อาการต่าง ๆ หายไป และแผลก็หายสนิท จึงไม่ได้ใส่ใจอะไร และถูกหมาที่วันนั้น ก็ถูกรถเมล์ทับตายเรียบรอย เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ จึงไม่ได้สนใจ และไม่ได้เล่าให้แพทย์ฟังตั้งแต่แรก

เรื่องนี้ไม่ได้จบเพียงเท่านี้ ความโกลาหลวุ่นวายยังเกิดติดตามมาอีกก็คือ คณะแพทย์ พยาบาลที่ดูแลนายเฉลิม



ส่วนตัวนายเฉลิมเองนั้น เมื่อเข้าโรงพยาบาลก็อะอะ
ไววาย ให้การอะไรไม่ได้ทั้งสิ้น ผู้ป่วยรายนี้ให้บทเรียนเป็น
อุทาหรณ์ให้เห็นว่า ผู้ป่วยจะมาโรงพยาบาลด้วยอาการของ
สมองอักเสบ แพทย์ก็ไม่ควรละเลยที่จะต้องสอบถามประวัติ
ที่เกี่ยวกับภูมิลำเนา ให้ละเอียดด้วยเพราะบ้านเรานั้น โรคหุทุม
และญาติเองก็ควรเล่าประวัติการเจ็บป่วยของคนไข้ให้ละเอียด
แม้แต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างกรณีนี้ก็ควรจะต้องเล่าให้
หมอฟังด้วย

รายงานผู้ป่วยรายที่ ๕

นางประยงค์สุมาสุราอาละวาด

เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๘ ผู้ป่วยหญิงชื่อ
นางประยงค์ อายุ ๓๘ ปี บานอยู่แถว ๆ พรานนก ญาตินำมา
ส่งโรงพยาบาลเมื่อเวลา ๑๔.๐๐ น. ด้วยอาการสำคัญว่ามา
สุราอาละวาดมาตั้งแต่เช้า ประวัติโดยสรุปของผู้ป่วยรายนี้ก็
คือ ผู้ป่วยมีปัญหาทางครอบครัว เนื่องจากสามีติดการพนัน
และเจ้าชู้มาก ผู้ป่วยบนกลุมใจมา ๓-๔ วัน ได้ไปซื้อยานอนหลับ
มารับประทานติดต่อกันอยู่หลายวัน เช้าวันที่ผู้ป่วยมา
โรงพยาบาลได้ดื่มสุรากลวงท้องตั้งแต่เช้านจนถึงเที่ยง หมดไป
เกือบครึ่งขวดกลม ซึ่งตามปกติผู้ป่วยไม่เคยดื่มสุรา เมื่อเวลา
ประมาณ ๑๑.๐๐ น. ผู้ป่วยอาเจียนออกมา ๒ ครั้ง หลังจากนั้น
ผู้ป่วยก็อะอะอาละวาดเพื่อนบ้านใกล้เคียงทั่วไปหมด ปกติ



นางประยงค์เป็นคนเรียบร้อย หลานสาวเห็นทำท่าไม่สู้จะดี จึงนำมาส่งโรงพยาบาล เพื่อทำการล้างท้องให้หายเมา เมื่อมาถึงห้องแพทย์เวร นายแพทย์เวรได้ทำการตรวจและใช้สายสวนสอดลงไปในกระเพาะอาหาร ดูคนน้ำในกระเพาะอาหารพร้อมกับใช้น้ำเกลือฉีดเข้าไปข้างอีก ๒-๓ ครั้ง การตรวจร่างกายโดยทั่วไปพบว่าผู้ป่วยซีฟวรเบาและเด่นเร็ว ความดันโลหิตต่ำ แพทย์เกรงว่าถ้านำผู้ป่วยกลับบ้านอาจจะมอันตรายเฉยฉิบเดียวว่าง จึงรับไว้รักษาในโรงพยาบาล ขณะที่อยู่ในโรงพยาบาลผู้ป่วยก็ยังคงอะอะ ค่ำทอผู้อื่น อยู่อีกต่อไป แพทย์จึงให้ยาระงับประสาทรับประทานทุก ๔ ชั่วโมง ซึ่งผู้ป่วยก็รับประทานยาได้ แต่กว่าผู้ป่วยจะหลับได้ประมาณ ๒ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น (๓ ก.พ. ๐๘) ตอนเช้าพยาบาลไปทำเตียงก็เห็นผู้ป่วยหลับอยู่ แต่เมื่อขึ้นไปดูอาการตอน ๘.๐๐ น. ปรากฏว่าผู้ป่วยหยุดหายใจ โดยไม่มีผู้ใดทราบว่าได้แก่กรรมไปตั้งแต่เมื่อใด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ป่วยสามัญที่มีอาการอะอะ โวยวาย แพทย์มักจะเอาไปไว้ห่าง ๆ ผู้ป่วยรายอื่น และรูดม่านกันเอาไว้เพื่อมิให้ผู้ป่วยรายอื่น ๆ เกิดความรำคาญตา

เมื่อเกิดการตายโดยไม่ทราบสาเหตุเช่นนี้ ญาติที่ย่อมจะต้องกังวลใจ หมอเองก็ไม่สบายใจว่าเพราะเหตุใด นางประยงค์ลุ่มใจเรื่องทางบ้าน กินยานอนหลับอยู่ ๓-๔ วัน



ญาติเห็นท่าไม่ดีใคร่จึงได้เหมาสองแถวพามาส่งที่กรุงเทพฯ
ญาติไม่กล้านำไปส่งโรงพยาบาลนครสวรรค์เพราะตอนนั้น
ญาติพี่น้องรู้ว่าอรุณเป็นโรคอะไร

ปกติอรุณเป็นคนมีร่างกายสมบูรณ์ดี แข็งแรงดี
ไม่เคยเจ็บไข้อยู่ อรุณเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์เป็นที่ยึดถือของ
ชาวบ้านทั้งปวง อรุณแต่งงานแล้วมีลูก ๓ คน คนโตเป็นหญิง
อายุได้ ๑๘ ปีแล้ว แต่งงานกับตำรวจที่ตากสิน ลูกชายสองคน
กำลังเรียนหนังสืออยู่ที่โรงเรียน อรุณมีสุขภาพดีมาตลอด
จนกระทั่ง ๒ เดือนก่อนหน้าที่จะมีการเจ็บป่วย อรุณถูกสุนัข
กัดที่ท้องข้างขวาเป็นรอยเขียวช้ำ ๓ แผล มีเลือดไหลมาก
สุนัขเป็นของคนในหมู่บ้านนั่นเอง ซึ่งทั้งหมู่บ้านไม่เคยมี
สุนัขตัวไหนได้ฉีดวัคซีนเลย สุนัขที่กัดอรุณนั้นอยู่ ๆ ก็วิ่งมา
กัด ไม่ได้แสดงอาการว่าจะบ้าหรือเป็นโรคอะไรเลย กัดแล้วก็
ยังวนเวียนอยู่บริเวณเดิม อรุณโกรธมากที่ถูกสุนัขกัด จึงได้
กลับบ้านไปเอาปืนมายิงสุนัขตัวนั้นตายไป แต่ด้วยความไม่รู้
และไม่เข้าใจอรุณไม่ได้สนใจเลยว่าสุนัขตัวนั้น จะเป็นตัวการ
นำโรคภัยมาสู่ตน จึงไม่ได้คิดที่จะเอาสุนัขนั้นไปชันสูตรว่า
สุนัขเป็นโรคหรือไม่

พออรุณเริ่มมีอาการไม่สบาย ญาติจึงค่อนข้างแน่ใจ
ว่าอรุณคงจะเป็นโรคกลัวน้ำ



หลังจากรับไว้ในโรงพยาบาลได้ ๑ วัน อรุณก็แสดงอาการของโรคกลัวน้ำอย่างชัดเจนคือกลืนน้ำไม่ลง เวลาที่พยาบาลส่งน้ำให้อรุณจะผลักรู้ให้น้ำหกแล้วร้องเอะอะ เอามือจับที่ตรงคอ แสดงอาการโกรธและเจ็บปวดมาก รุ่งขึ้นอีก ๑ วัน อรุณก็หมดสติ ปัสสาวะ อุจจาระราดไม่รู้ตัว แม่วาแพทย์จะไดช่วยเจาะคอ ช่วยหายใจ ให้น้ำเกลือ ฉีดกลูโคส เข้าเส้นเลือดแล้วก็ตาม มัจจุราชก็ไม่ให้โอกาสอรุณได้นั่งรถกลับไป ตาคล็ดพร้อมญาติ ๆ แต่ไดนอนไปในโลงไม้แคบ ๆ ท่ามกลางเสียงร้องไห้ระงมของลูกหลานและญาติพี่น้อง ผู้เต็มไปด้วยความเศร้าโศกและอาลัย

แพทย์ขอตรวจศพ ญาติไม่ยอมให้ตรวจ แต่แพทย์ก็ให้การวินิจฉัยว่าเป็นโรคกลัวน้ำ

ถ้าอรุณจะไดรู้ว่าสุนัขที่ยิ่งนั้นมันอาจจะเป็นบ้า และจะบอกไดแน่ชัดว่ามันบ้าหรือไม่บ้างก็โดยการตัดหัวมันไปชันสูตร และถ้าหากอรุณจะไดมีความรู้ว่าโรคพิษสุนัขบ้า นั้น เราสามารถป้องกัน-รักษาได้โดยการฉีดวัคซีน อรุณก็คงจะไม่ตองจากโลกนี้ไปตั้งแต่อายุ ๔๕ ปี

อรุณผู้พิชิตสุนัขแต่อรุณก็แพ้โรค

ในกรณีที่เกิดขึ้นแก่อรุณนี้ อาการของโรคค่อนข้างจะตรงไปตรงมาก็อ มีอาการปวดขาข้างที่ถูกสุนัขกัดมาก่อน



แล้วต่อมาก็ลามไปอีกข้าง มีอาการคล้ายอัมพาต ลูกไม่ได้มีไข้ ปวดศีรษะ เพ้อเจ้อ และกลืนน้ำไม่ลง และเคยมีประวัติถูกสุนัขกัด

รายนี้ระยะพักตัวของโรคประมาณ ๒ เดือน รายเช่นนี้แม่แต่ญาติของผู้ป่วยเป็นชาวบ้านเห็นอาการก็บอกได้ว่าคงจะเป็นโรคกลัวน้ำ

รายงานผู้ป่วยรายที่ ๗ เอี่ยมฮั่วผู้สยิวไม่เลือกที่

เอี่ยมฮั่วเป็นหนุ่มลูกครึ่งโสด อายุ ๒๒ ปี อาชีพขายของชำอยู่ที่ตลาดวงเวียนใหญ่ บ้านอยู่แถวศาลเจ้าโกบอ พี่ชายพาเอี่ยมฮั่วไปตรวจที่โรงพยาบาล ด้วยอาการสำคัญว่า ๑ วันก่อนจะไปโรงพยาบาล เอี่ยมฮั่วยืนขายของอยู่ที่ตลาด อยู่ดี ๆ ก็เกิดเสียวที่ท่อน้อย และที่บริเวณลูกอ้นทะลวมิน้ำอสุจิกเลื้อนออกมาโดยไม่รู้ตัว จนเลอะกางเกง หลังจากก็กลับไปบ้านเปลี่ยนกางเกงแล้ว ก็ยังมีอาการเช่นนั้นอีก ๓-๔ ครั้ง จนเอี่ยมฮั่วต้องอยู่บ้านไม่กล้าไปขายของ นอกจากอาการดังกล่าวแล้ว เอี่ยมฮั่วยังมีอาการคันที่ขาทั้ง ๒ ข้าง คันมากจนเกาเป็นทางยาว เมื่อแพทย์ตรวจดูแล้วไม่พบสิ่งผิดปกติแต่อย่างใด จึงรับไว้รักษาในโรงพยาบาล และได้บันทึกคำวินิจฉัยเอาไว้ว่า

น้ำกามเคลื่อนโดยไม่ทราบสาเหตุ



การตรวจร่างกายเมื่อแรกได้รับไว อุนหภูมิก็ปกติ คือ ๓๗ องศาเซลเซียส ชีพจรก็เต้น ๘๐ ตบต่อนาที ซึ่งก็อยู่ในเกณฑ์ปกติ หายใจ ๒๐ ครั้งต่อนาที มีรอยเกาเป็นทางยาวที่หน้าขาทั้ง ๒ ข้าง ที่กางเกงในมีรอยคราบอสุจิที่แห้งแล้วก็มีที่เพิ่งเคลื่อนออกมาใหม่ๆ และเลอะเทอะก็มี การตรวจร่างกายอื่นๆ ปกติรวมทั้งการตรวจเลือดตรวจปัสสาวะก็ปกติ

แพทยังวางแผนการรักษาให้ ๒ ประการ **ประการแรก**ให้ยาระงับประสาทโดยหวังว่าคงจะระงับการเคลื่อนไหวของน้ำอสุจิได้

ประกาศที่ ๒ รักษาอาการคัน โดยให้ยาคีรึมสเตียรอยด์ทาแก้คัน และให้กินยาประเภทแอนติฮิสตามีนแก้คัน รักษาอยู่ ๒ วัน อาการของเอี่ยมฮั่วไม่ได้ดีขึ้นเลย และพยาบาลผู้ดูแลไฉ่รายงานให้แพทย์ทราบในสิ่งที่เธอสังเกตเห็นก็คือ เอี่ยมฮั่วเริ่มมีอาการกลืนลำบาก กล่าวคือเวลากินยาบ่นว่ากลืนน้ำไม่ค่อยจะลง ทำท่าสำลักและอาการดังกล่าวมีมากขึ้นทุกทีจนกระทั่งเมื่อส่งแวนน้ำให้เขาจะปัดแกว่ทิ้ง เห็นน้ำแล้วทำท่าขยี้แขนงและสยดสยอง

เมื่อมีอาการเช่นนี้แพทย์จึงได้เริ่มสงสัยว่าอาจเป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจได้ชักประวัติจากพี่ชายอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่งปรากฏว่าเมื่อสองเดือนก่อนจะมีอาการเจ็บป่วยครั้งนี้มีหมาบ้าตัวหนึ่งวิ่งอยู่แถวศาลเจ้าโกบอ ขณะที่เยี่ยมฮั่วเดินกลับบ้าน



หมาตัวนั้นวิ่งไล่กัดเด็กอยู่แถวๆ นั้น พอเอี่ยมฮั่วเดินผ่านไปโดยไม่รู้ว่าก็โดนหมาบ้าตัวนั้นกัดที่ขาข้างซ้ายทะลุกางเกงที่ตรงหน้าขา เป็นรอยถลอกเลือดออกซิบ ๆ เล็กน้อย เอี่ยมฮั่วคิดว่า เป็นแผลถลอกคงไม่เป็นไร และอีก ๒ วันต่อมาแผลนั้นก็หายเองเท่าที่ทราบเจ้าสุนัขตัวนั้นได้กัดคนอื่น ๆ อีกหลายคนด้วยกันใคร ๆ เขาไปลิดยาที่สถานเสาวภากัน แต่เอี่ยมฮั่วไม่ได้ไป เพราะไม่เฉลียวใจว่าเป็นเรื่องใหญ่ คงไปขายของชำที่ตลาดเป็นปกติทุกวัน

นอกจากอาการกล้วนน้ำที่เด่นชัดมาแล้วนั้น เอี่ยมฮั่วจะบ่นว่าปวดเสียวที่ขาทั้ง ๒ ข้าง ปวดมากที่เท้าข้างซ้าย กล้ามเนื้อที่ขากระตุกเป็นบางครั้ง และในที่สุดก็ชักกระตุกทั้งตัว อีก ๒ วันต่อมาเอี่ยมฮั่วก็ได้กลับไปบ้านเพื่อเข้าพิธีกวดเด็ก พี่ชายเอี่ยมฮั่วไม่ยอมให้แพทย์ตรวจศพ เพราะมีความเชื่อบางประการในทางศาสนา

ในรายของเอี่ยมฮั่ว อาการที่สำคัญคือมีน้ำกามเคลื่อนคั้น นำมาก่อน จนแพทย์เองก็หลงทางไม่ได้เฉลียวใจว่าเอี่ยมฮั่วจะเป็นโรคกล้วนน้ำ จนกระทั่งในวันหลัง ๆ อาการจึงค่อย ๆ ชัดเจนขึ้น แพทย์จึงวินิจฉัยได้ถูกต้อง

ระยะฟักตัวของโรคในรายของเอี่ยมฮั่วก็ประมาณ ๒ เดือน



รายงานผู้ป่วยรายที่ ๘ เมื่อแม่วัยกว่าสี่

พลฯ สง่า เป็นตำรวจอยู่ที่สระบุรี อายุอีกหนึ่งปี จึงจะเข้าเบญจเพส เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ไปแทงบิลเลียดอยู่ที่สโมสรข้าราชการที่สระบุรีนั่นเอง ขณะที่เล่นอยู่นั้น ก็เหลือบไปเห็นแม่วะนึ่งลูกอ่อนตัวหนึ่งป่วนป่วนอยู่ในห้องบิลเลียดสโมสรนั่นเอง สักครู่หนึ่งมันก็ไปนอนหลับอยู่ที่มุมห้อง พลฯ สง่าเป็นคนรักสัตว์ พอหยุดแทงบิลเลียดก็ตรงเข้าไปหาแม่วะนึ่งซึ่งตนเองหมายตาวัวว่าจะเข้าไปอุ้มเล่น แต่แม่วะนึ่งไม่ได้พิศวาสพลฯ สง่าเลย จึงจับเอาที่ง่ามมือซ้ายทำให้มีเลือดไหลเล็กน้อย พลฯ สง่าจึงไปขอยาแดงที่ผู้จัดการสโมสรมาทาแผล เอมื่ออกดห้ามเลือด



ลักษณะอาการดูร้ายของแม่วะนึ่งเป็นโรคพิษสุนัขบ้า



ไว้ประเดี๋ยวดียวเดียวเลื้อดที่ไหลก็หยุด พลฯ สง่า ก็เลยไปเล่น
บิลเลียดต่อโดยไม่สนใจกับแมวอีกต่อไป วันรุ่งขึ้นเพื่อนของ
พลฯ สง่า ก็ถูกแมวตัวนี้กัดอีกเหมือนกันแต่ไม่มีใครสนใจหรือ
ไปทำอะไร เพราะมันเป็นแมวแม่ลูกอ่อน คงจะหวงลูก จึงไม่มีใคร
จะเชื่องกับใครเท่าใดนัก ครั้นวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๐๕ พลฯ สง่า
รู้สึกตัวว่าไม่มีใครจะสบาย ใจคอไม่ค่อยจะแจ่มใส ไม่อยากจะ
ไปทำงาน ใครทำของตกลงที่พื้นดังหนอย ก็รู้สึกว้าสะดุ้ง
ตกใจผิดปกติ หงุดหงิดโดยหาสาเหตุไม่ได้ ครั้นเมื่อครั้นตัว
เล็กน้อย ซึม ๆ จิตใจหดหู่บอกไม่ถูก ตอนเย็นหลังออกเวรมา
แล้วมาอาบน้ำที่บ้านพัก สังเกตว่าน้ำมันเย็นยะเยือกพิกล
จนทำให้มีอาการแน่นหน้าอก ทำท่าจะสำลักด้วย ภาคน้ำชู ๆ ได้
๒-๓ ขัน ก็ต้องเลิกนอจากนั้นยังมีอาการเจ็บคอเล็กน้อย
วันรุ่งขึ้นก็ยังรู้สึกไม่ใคร่สบาย แต่ก็ยังพอไปทำงานได้
รับประทานอาหารได้บางแต่ไม่สู้จะอร่อย

วันที่ ๘ กันยายน พลฯ สง่ากระวนกระวายผิดปกติ
นอนไม่หลับ กลืนอาหารไม่ใคร่จะลง คิมน้ำก็ไม่ได้ วันนั้น
อยู่เวรเวลากลางคืนก็ยังไปอยู่เวรได้ แต่นั่งอยู่ในมุ้งตลอดคืน
หลุกหลิก กระสับกระส่าย คิมนั้นหมวดสำเร็จร่อยเวรที่อยู่เวร
ด้วยกันก็สังเกตได้ว่า พลฯ สง่าคงจะไม่สบาย พอออกเวร
ตอนเช้าก็เลยชวน พลฯ สง่า ไปโรงพยาบาลสระบุรีด้วยกัน



ก็กระสับกระส่าย ตกใจง่าย ที่น่าสังเกตก็คือ นั่งบนน้ำลาย
อยู่ตลอดเวลาคุณหมอจึงสั่งให้พยาบาลจัดหาน้ำให้ พลฯ สง่า
ลองดื่มดู ลองอยู่ ๑ ครั้ง ห่างกันครั้งละ ๑๐ นาที ครั้งแรกยอม
ดื่ม แต่ก็สำลักออกมา ครั้งที่ ๒ ไม่ยอมดื่ม และครั้งที่ ๓ พอ
เห็นขันน้ำ พลฯ สง่า ก็เบือนหน้าหนีด้วยสีหน้าแสดงความ
รังเกียจทันที เมื่อวัดไข้ดูปรากฏว่าไม่มีไข้ ซึ่งพอรุ่งขึ้นปกติ
หายใจก็ปกติดีไม่ชอบ การตรวจระบบอื่น ๆ ก็อยู่ในเกณฑ์ปกติ
ตรวจเลือด ตรวจปัสสาวะก็ปกติ



ผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้า ไม่ยอมดื่มน้ำ สีหน้าแสดงความรังเกียจ
และมีอาการกลืนน้ำลำบาก



คุณหมอทวีได้สั่งยาระงับประสาทและให้น้ำเกลือผสมกลูโคสฉีดเข้าเส้น เพื่อให้อาหาร น้ำ และแร่ธาตุ และไคแอ็ก พลฯ ส่ง ไวไวหางจากคู่อื่นในห้องแยกพิเศษ ไคไถญาติเฝ้าอยู๋หน้าห้องตกลางคั่นส่งเสียงเอะอะ เพอคลั่งเป็นพัก ๆ ทำให้คนไขคนอื่นไม่ไคหลับไคไปด้วย เขาของวันรุ่งขึ้นก็ลูกจากเตียง กระโดดลงและวิ่งออกจากห้องพยายามจะวิ่งหนีญาติต้องช่วยกันจับขึ้นเตียงใหม่ บุรุษพยาบาลจึงจับ พลฯ ส่งมัดม้อมัดเทาดิดกับเตียงเอาไว้ เพราะเกรงว่าจะวิ่งออกไปอาละวาดขงนอกและไปทำร้ายผู้อื่น พ่อ แม่ ที่เฝ้าอยู๋ก็ไคแต่นั่งดูลูกด้วยความสงสาร อย่างไรก็ดีพอมัดม้อมัดเทาเสร็จเวลาประมาณ ๘ โมงเช้า พยาบาลนำกลูโคส ๔๐ ซีซี จะไปฉีดเข้าเส้นเลือดพอแทงเข็มยังไม่ทันไคฉีด พลฯ ส่งก็ชักตาตั้ง หยุ่หายใจ และพนไปจากความทุกข์ทรมานทันทีต่อหน้าพ่อ แม่ และญาติพี่น้อง ซึ่งส่งเสียงร้องไห้ระงมไปหมด

คุณหมอทวี ซึ่งได้อำนาจวิเศษจากใบไม้ในเบ้าดินเผาไว้มานานแล้ว
 แรกๆ พลางสง่า เป็นโรคกลัวน้ำ ได้เขาไปปลอบโยน พ่อ แม่
 และญาติ ๆ ให้สงบสติอารมณ์ไว้เสียบ้าง เพราะเกิดแก่ เจ็บ
 ตายนั้น ไม่มีผู้ใดจะหลีกเลี่ยงได้ พอญาติค่อยคลายทุกข์โศก
 คุณหมอจึงได้ขออนุญาตทำการตรวจศพ เพื่อให้ได้การวินิจฉัย
 จันทสุดท้าย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์การที่จะป้องกันโรคให้แก่ พ่อ
 แม่ ญาติ พี่น้อง ตลอดจนเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ผู้ที่ไปสัมผัส
 กับผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด คุณลุงฉวีซึ่งเป็นบิดาของผุ้ตาย เขาใจ



เรื่องราวดีจึงออกปากอนุญาต คุณหมอจึงได้นำเอาสมองออกมาตรวจ โดยส่งสมองส่วนหนึ่งไปตรวจที่กรุงเทพฯ เพราะทางโรงพยาบาลไม่มีพยาธิแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ผลการตรวจของสถาบันพยาธิวิทยา กรมแพทยทหารบกซึ่งอยู่ในบริเวณโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้านั่นเอง ตอนนั้นคุณหมอชอบพัฒนาเจริญ ท่านเป็นผู้อำนวยการได้ส่งผลการตรวจชิ้นเนื้อสมองกลับไปให้โรงพยาบาลสระบุรี และยืนยันว่า พลาฯ สง่า เป็นโรคพิษสุนัขบ้า หรือจะให้พูดตรงกับความเป็นจริงก็ต้องว่าเป็นโรคพิษแมวบ้า

ในรายของ พลาฯ สง่า นี่มีอาการเริ่มแรกคือ ใจคอไม่ใคร่ดี ตกใจง่าย ครั่นเนื้อครั่นตัว ชิมเศร้าเป็นพักๆ แน่นหน้าอก เวลาอาบน้ำเจ็บคอเล็กน้อย ต่อมาอีก ๑ วัน ก่อนไปโรงพยาบาล จึงมีอาการกลืนอาหาร กลืนน้ำไม่ได้และนอนไม่หลับ รายนี้อยู่โรงพยาบาลได้ ๑ วัน ก็ตาย

ระยะฟักตัวของโรคประมาณ ๑ เดือน ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มป่วยจนตาย ๔ วัน ต้นเหตุเกิดจากแมวแม่ลูกอ่อนกัด

รายงานผู้ป่วยรายที่ ๕ ไปรักษาโรคบิดได้โรคบ้า

ตุ๊ดตุ๊ดเป็นเด็กชายอายุ ๗ ขวบรูปร่างผอมมีลักษณะอ่อนเพลีย ทำทางจี้โรค แพทย์รับตุ๊ดตุ๊ดไว้รักษาในโรงพยาบาล เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ด้วยโรคบิด ตุ๊ดตุ๊ดถ่าย



อุจจาระเป็นมูกเป็นเลือดมาได้ ๔-๕ เดือนแล้ว จนร่างกายทรุดโทรมผอมโซราวกับเด็กเขมรอพยพ เมื่อไปตรวจที่โรงพยาบาลแพทย์จึงเห็นว่าถ้าปล่อยไว้กลับบ้าน ก็คงไม่รอดแน่ เพราะได้ตรวจอุจจาระดูแล้วพบตัวบิโตะมีขาขยุบไปหมด จึงทำให้ถ่ายอุจจาระเป็นมูกเลือดตลอดเวลา แพทย์เวทนาจึงรับเอาไว้เพื่อจะบำรุงให้แข็งแรงแล้วจึงฉีดอิมิตินรักษาให้

การฉีดอิมิตินให้ผู้ที่ร่างกายอ่อนแอ นั้น จะต้องระมัดระวัง เพราะยานี้มีอันตรายต่อกล้ามเนื้อหัวใจ อาจจะทำให้หัวใจหยุดเต้นได้ง่ายๆ เมื่อสมัยนั้นยาที่จะรักษาตัวจะมีบาที่มีอยู่ขยุบไปให้หายไปได้อย่างเด็ดขาดนั้น ก็เห็นมีขังคอยู่ขนานเดียวคือ อิมิติน จำเป็นที่จะต้องฉีดเสียด้วยชนิดนี้ก็ไม่มี แต่สมัยนี้ดีขึ้นหน่อยมียาอื่น ๆ ที่มีพิษน้อยและก็เป็นยากินเสียด้วย

ตุ๊ดตุ๋มาอยู่วันแรกก็กินข้าวกินน้ำได้ แต่พอวันรุ่งขึ้นตุ๊ดตุ๋มีอาการดิ้นทุรนทุรายเหมือนไม่อยากจะอยู่โรงพยาบาล น้ำลายไหล นั่งบนน้ำลายปรี๊ด ๆ อยู่ตลอดเวลาจนโดนคุณพยาบาลดุอาบอบ ๆ ว่าเล่นสกปรก

พอดกตอนบ่ายวันนั้นเองตุ๊ดตุ๋ก็เริ่มสำลักเวลากินน้ำ และแสดงอาการกลัวน้ำอย่างชัดเจน ตัวร้อนมีไข้ น้ำลายฟูมปาก พุดใคร่จะซัด เพราะขากรรไกรแข็งแรงเวลาโดนลมแสดงอาการผวา แพทย์ผู้รักษาเห็นอาการดังกล่าวจึงได้ซักไซ้ไล่เลียงแม่ของตุ๊ดตุ๋ก็อึ้งว่าตุ๊ดตุ๋ไปโดนอะไรกัดมาบ้างหรือเปล่า



ในโรงพยาบาลดวยอาการสำคัญว่าปวดท้องน้อยข้างขวามากมา
๔ วัน

ประวัติในอดีตที่อาจจะเกี่ยวข้องกับอาการเจ็บป่วยครั้งนี้
นั้นก็มียู่ว่า ๑ ปีเศษมาแล้วบุญพรหมเคยปวดท้องบริเวณ
ชายโครงขวาและมีดีซ่าน คือมีอาการตัวเหลือง แพทย์บอกกับ
บุญพรหมว่าเป็นตับอักเสบ ได้รับรักษาที่โรงพยาบาลและได้
ให้ยาไปปรับปรุทานต่อที่บ้านอีกเป็นเดือน ซึ่งบุญพรหมก็
หายเป็นปกติ จนกระทั่ง ๔ วันก่อนมาโรงพยาบาล ในคราวนี้
บุญพรหมรู้สึกว้าปวดท้องน้อยข้างขวาซึ่งเป็นข้างเดียวกับที่เคย
ปวดเมื่อครั้งตับอักเสบ บุญพรหมจึงได้ไปโรงพยาบาลเดิมที่
เคยไปปรับการรักษา เพื่อให้แน่ใจว่าปวดคราวนี้กับปวดคราว
ก่อนนั้นมันจะเกี่ยวข้องกันหรือไม่ อาการปวดท้องนั้นปวดอยู่
ตลอดเวลา มีอาการคลื่นไส้อาเจียนร่วมด้วย นอกจากอาการ
อาเจียนแล้วบุญพรหมบอกว่าเบื่ออาหาร กินข้าวกินน้ำไม่ใคร
จะได๋ ทองผูกแล้ว ๒ วันแต่ยังผายลมได้บ้าง ตอนที่อยูบ้าน ๔
วันนั้น ไม่มีไข้หรือตัวร้อนแต่ว่าวันที่ไปโรงพยาบาลมีอาการผิดปกติ
เพิ่มขึ้นคือ มีไข้ตัวร้อนปวดศีรษะด้วยแพทย์ได้ตรวจอาการแล้ว
จึงรับบุญพรหมไว้รักษาในโรงพยาบาลและให้การวินิจฉัยว่า
บุญพรหมเป็นไส้ติ่งอักเสบ และได้ทำการผ่าตัดไส้ติ่งที่มัน
อักเสบนั้นออกเสียในวันนั้นเอง

หลังผ่าตัด บุญพรหมมีไข้สูงตลอดเวลาและอีก ๒ วัน
ต่อมาเริ่มมีอาการเอะอะ กระสับกระส่ายแพทย์จึงได้สั่งให้ฉีด



ยาแวลียมและคลอโปรมาซีนก็พอจะช่วยบรรเทาอาการอะละลง
ไปได้

อีก ๒ วันต่อมาคืนวันที่ ๒๖ เวลา ๒ ยาม พยาบาล
สังเกตเห็นน้ำตาตลปนคำซืมออกมาจากแผล บุญพรหมทำท่า
พูดไม่รู้เรื่องและหมดสติไป พอถึงเวลาตี ๔ ความดันโลหิตก็
ค่อย ๆ ลดลงไป และบุญพรหมก็มีโอกาสได้ไปเฝ้าพระพรหม
ในเช้าวันนั้นเอง (๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๖) รวมเวลาอยู่ใน
โรงพยาบาล ๕ วัน

คล้ายแพทย์ผ่าตัดรู้สึกเสียใจมาก ที่ตนเองได้ผ่าตัด
คนไข้ใส่ดิ่งอีกเสบซึ่งถือกันว่า “ง่าย” แต่ก็มิเหตุทำให้ถึงแก่
ชีวิตเช่นนี้ คงจะมีอะไรที่ไม่ตรงไปตรงมาแน่ ๆ จึงได้ขออนุญาต
คุณสมศรีภริยาซึ่งมาเฝ้าอยู่ว่า ขอตรวจศพดูให้แน่ใจสักหน่อย
เถอะว่ามันเรื่องอะไรกันแน่ ซึ่งในที่สุดผลการตรวจศพก็
สามารถให้การวินิจฉัยได้ว่า**คุณบุญพรหมถึงแก่กรรมจากโรค
พิษสุนัขบ้า** คุณสมศรีเล่าให้ฟังในภายหลังว่าเมื่อสามเดือน
มาแล้ว **คุณบุญพรหมถูกสุนัขกลางถนนตัวหนึ่งกัดเอาที่ตลาด
กัดเอาที่น่องเป็นแผลถลอกเล็กน้อยสองแผล แต่ก็ไม่ได้
เอาใจใส่เพราะเขาใจว่าสุนัขมันดุมันจึงกัดเอาเท่านั้นเอง**

ผู้ป่วยรายนี้เข้ามาในโรงพยาบาลคว่ำเรื่องปวดท้องเนื่องจาก
ใส่ดิ่งอีกเสบ ในระยะนั้นคงจะเริ่มมีอาการเริ่มต้นของโรคพิษ
สุนัขบ้าร่วมอยู่ด้วย เช่นเบื่ออาหาร มีไข้ กินข้าวกินน้ำไม่ใคร่
จะลง แต่ผู้ป่วยเป็นใส่ดิ่งอีกเสบก็แสดงอาการเหล่านี้ได้



ไม่ทราบ ตรงเข้าไปกัดที่หัวแม่เท้าของคุณใหญ่แล้วก็วิ่งหนีไป
คุณใหญ่เห็นว่าบาดแผลนั้นไม่สู้กระไรมีเลือดออกซึม ๆ ก็เอา
ยาหม่องอุทา พอให้หายเจ็บ หายปวด เท่านั้นก็พอ แลว่าคุณใหญ่
ก็ลืมเรื่องนี้โดยสิ้นเชิง

อีก ๖๐ วันต่อมาคุณใหญ่ถูกนำตัวไปที่โรงพยาบาลด้วย
อาการ ไข้ หงุดหงิด ปวดศีรษะ น้ำลายไหล คันบริเวณปลาย
หัวแม่เท้าทางซ้ายที่ถูกกระรอกกัด

แพทย์ตรวจก็เกิดสงสัยทันทีว่าจะเป็นโรคพิษสุนัขบ้า
จึงได้ซักประวัติอย่างละเอียด ก็ได้ความว่าถูกกระรอกกัด หลัง
จากนั้นอีก ๔ วัน คุณใหญ่ก็ปลดตัวเองจากท่าบขส. ไปสู่ปรโลก
ด้วยโรคพิษสุนัขบ้าซึ่งได้รับมาจากกระรอกตัวนั้น ถ้าคุณใหญ่
จะรู้สึกนึกว่าอันกระรอกนั้นแม่จะกระจอกก็นำโรคพิษสุนัขบ้า
ใดเหมือนกัน คุณใหญ่ก็คงจะได้ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรค
พิษสุนัขบ้า ใครจะไปรู้ว่าคุณใหญ่ยังอยู่เวลาผ่านไปตั้ง ๒๐ ปีเศษ
ผู้จัดการบริษัทขนส่งมวลชนบางบริษัทในปัจจุบันอาจจะคือ
คุณใหญ่ก็ได้

รายงานผู้ป่วยรายที่ ๑๒

ชาติชายตายเพราะถูกสุนัขแทะ

คุณชาติชายเป็นเด็กหนุ่มอายุ ๑๖ ปี กำลังเรียนอยู่ชั้น
ม.ศ. ๕ ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ เพื่อนเรียกชื่อสั้น ๆ
ว่าชาติ คุณชาติเป็นเด็กดี น่ารัก รักเพื่อน รักสัตว์ รักธรรมชาติ



คุณพ่อของชาติชายเป็นนายแพทย์ระดับผู้อำนวยการ โรงพยาบาล
แห่งหนึ่งไม่ไกลจากกรุงเทพฯ นัก

วันศุกร์เย็นหลังเลิกโรงเรียนชาติมักจะกลับไปนอน
ค้างกับคุณพ่อคุณแม่ที่บ้านพักซึ่งอยู่ภายในบริเวณโรงพยาบาล
ที่คุณพ่อทำงานอยู่ เย็นวันอาทิตย์ก็กลับมากรุงเทพฯ ชาติเป็น
เด็กดีจึงปฏิบัติตามเขื่อนั้นตลอดมา

วันเสาร์วันหนึ่งขณะที่ชาติกำลังเดินเล่นอยู่ในบริเวณ
โรงพยาบาล ชาติได้เห็นลูกสุนัขตัวหนึ่งเดินคุ้ยเศษอาหาร
ไม่มีใครสับขาย ด้วยความรักสัตว์ชาติจึงเดินเข้าไปและพยายาม
จะอุ้มไปไว้ที่อื่น เพราะตรงนั้นใกล้กับคูเล็ก ๆ ด้วยเกรงว่ามัน
จะตกน้ำ พออุ้มมันขึ้นมา เจ้าลูกสุนัขตัวนั้นก็จับขาที่นิ้วข้าง
ขวา ด้วยความตกใจชาติจึงปล่อยมันลงกับพื้น เจ้าลูกสุนัข
เมื่อโดนปล่อยก็ตกใจวิ่งไปข้างหน้าและตกลงในคูน้ำจริงๆ ส่วน
ชาติจึงวิ่งกลับบ้านให้คุณแม่ช่วยทำแผลให้ คุณแม่เห็นว่า
เป็นแผลเล็กๆ น้อยๆ จึงไม่ได้สนใจอะไรมากนัก เพราะคิดว่าลูกสุนัข
คงตายเพราะตกน้ำ

อีก ๒ เดือนต่อมา คุณพ่อและคุณแม่พาชาติ มาที่
โรงพยาบาลศิริราชด้วยอาการหมดสติ ชาติเป็นลูกชายคนโต
เป็นความหวังทั้งของพ่อและแม่ สุดท้ายชาติก็จากไป พยาธิแพทย์
ขออนุญาตตรวจศพ เพื่อให้ใครรู้ว่าชาติเป็นอะไรจึงได้
ถึงแก่กรรม แพทย์รายงานว่าชาติเป็นโรคพิษสุนัขบ้า พวกเรา
ที่รู้จักชาติ รู้จักคุณพ่อ คุณแม่ของชาติซึ่งเป็นคนดีทั้งสิ้นแต่ผี



ไม่คุ้มครอง เราก็ได้แต่รำพึงว่ายมบาลเจ้าขา คนชั่วช้าใน
บ้านเมืองเรายังมีอีกเยอะทำไมมันจึงไม่ตาย ทำไมชาติจึงต้อง
ตาย

เรื่องนี้ถ้าหาตัวเจ้าลูกสุนัขตัวนั้นเป็นมา ไม่ใช่ตกน้ำ
ตาย ชาติคงจะต้องไม่ตายแน่นอน

รายงานผู้ป่วยรายที่๑๓

ไม่บอกอีกว่าจะบ้า

คราวนี้อีกจะเล่าถึงผู้ป่วยอีกรายหนึ่ง ซึ่งเป็นรายที่
น่าสนใจอยู่เหมือนกัน ผู้ป่วยรายนี้มีน้องสาวที่อยู่ใกล้ชิดกัน
เป็นโรคพิษสุนัขบ้าแล้วถึงแก่ความตาย ผู้ป่วยได้เห็นอาการ
ของน้องสาวตลอดเวลาจนถึงแก่ความตาย อีก ๑ เดือนต่อมา
ผู้ป่วยก็มีอาการกลืนน้ำลายลำบาก แน่นหน้าอก หายใจขัด
จึงได้มาตรวจที่โรงพยาบาล แพทย์เห็นท่าไม่สู้ดีจึงรับไว้ใน
โรงพยาบาลเพื่อทำการรักษา และให้การวินิจฉัยเบื้องต้นว่า
เป็นโรคพิษสุนัขบ้า ได้ซักถามประวัติอย่างละเอียดแล้ว ไม่ปรากฏ
ว่าสัมผัสโรคจากที่อื่นได้เลย นอกจากอยู่ใกล้ชิดกับน้องสาว
ที่เป็นโรค **ไม่เคยมีประวัติว่าโดนสุนัขหรือแมวกัดเลย** เมื่อเข้า
รับการรักษาในโรงพยาบาลแพทย์ก็แยกผู้ป่วยไว้ต่างหากมิให้
ปะปนกับผู้อื่น ผู้ป่วยมีอาการแน่นหน้าอกมากขึ้น กลืนอาหาร
ไม่ลง กลืนน้ำไม่ได้แต่ครั้งเวลาผ่านไป ๒ วัน ผู้ป่วยเริ่มกลืนน้ำ
ได้บ้างเป็นบางครั้ง อาการดูท่าว่าจะดีขึ้น แพทย์จึงได้ลองพุดจา



หวานลอมซัดประวัติคู่อีกทีต่อจากนั้นผู้ป่วยจะกลืนน้ำได้
สะดวกขึ้น กล่าวคือ อีก ๔-๕ วัน ต่อมา พึ่ง ๆ ที่ไม่ได้รับการรักษา
แต่อย่างใดผู้ป่วยก็กลับดีขึ้น อาการต่าง ๆ ก็หายไป และกลับ
เป็นปกติ

ในกรณีอย่างนี้ ทางแพทย์สรุปการวินิจฉัยว่าเป็นโรคประสาทแบบฮิสทีเรีย คือนึกว่าตนเองจะติดโรคจากน้องสาว ก็เลยกลายเป็นเช่นนั้นไปได้อย่างนี้ก็มีให้พบเห็นได้เหมือนกัน

ดังที่ได้นำประวัติของผู้ป่วยที่เป็นโรคกลัวน้ำ และมารักษาที่โรงพยาบาลด้วยอาการที่นำมาต่าง ๆ กันนี้มาแสดงให้เห็นได้ทราบกันก็เนื่องจากมีความประสงค์จะชี้ให้เห็นว่า

โรคกลัวน้ำมีอาการนำต่าง ๆ กัน แพทย์ผู้ทำการรักษา
ต้องมีความเฉลียวใจ ชักประวัติให้ละเอียด ใ้แน่ชัด เพราะ
แพทย์ผู้รักษานั้นจะไม่ได้เห็นการดำเนินของโรคตั้งแต่ต้น
จนจบ ถ้าเปรียบกับการแสดงแพทย์จะได้ดูลีเกฉากใดฉากหนึ่ง
เท่านั้น จะไม่ได้ดูตั้งแต่เริ่มออกแสดงจนปิดโรง บางครั้งก็ได
ดูตอนปิดโรงพอดี บางครั้งก็ไดดูตอนตั้งแต่ออกแบกและได
ดูไปจนจบเรื่องที่พระเอกนางเอกตาย และอาจจะไดดูต่อไป
จนกระทั่งบทเมย์ก่าสรวยต้งโคกแล้วไ้แล้ว



สัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า บ้านไผ่



สัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า นั้น บ้าฉันท

สัตว์ที่เป็นโรคและอาการของโรคในสัตว์ชนิดต่างๆ

ที่กล่าวว่า สัตว์เลือดอุ่น ที่เลี้ยงลูกด้วยนมเป็นโรคพิษสุนัขบ้าได้นั้น มีรายละเอียดประการใดบาง

สุนัขบ้าน เป็นโรคพิษสุนัขบ้า

เป็นที่ทราบกันมากกว่า ๕๐๐ ปี ก่อนคริสตกาลแล้วว่า สุนัข ทั้งสุนัขเลี้ยง สุนัขบ้าน สุนัขป่าชนิดต่างๆ เป็นตัวการที่สำคัญในการนำและการแพร่โรคพิษสุนัขบ้า โรคแพร่อยู่ในหมู่สุนัขด้วยกันโดยการกัดกัน ในน้ำลายสุนัขมีไวรัสโรคพิษสุนัขบ้าถูกขับออกมาเป็นช่วงๆ เป็นพักๆ ไม่ตลอดเวลา ตั้งแต่ระยะเวลา ๓ วัน ก่อนสุนัขจะแสดงอาการของโรค และหลังแสดงอาการของโรคแล้ว เชื้อไวรัสจะถูกขับออกมาตลอดเวลา จนกระทั่งสุนัขตาย

ระยะฟักตัวในสุนัขจะกินเวลาโดยเฉลี่ย ๓-๘ สัปดาห์ (เกณฑ์ ๑๐ วัน ถึง ๖ เดือน) ระยะฟักตัวที่สั้นกว่า ๒ สัปดาห์ และยาวกว่า ๔ เดือนนั้น พบน้อย

ระยะฟักตัวของโรคนี้จะเร็วขึ้นหรือช้าลง ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของบาดแผลและตำแหน่งของบาดแผลที่เชื้อเข้า



ระบอบันลือโลก ๙ > โรตีสุนัขน้ำหรือโรตกล้วนน้ำ



สุนัขบ้านชนิดต่างๆ





สุนัขป่า, สุนัขจิ้งจอก

สู่ตัวสุนัข หากบาดแผลรุนแรงและอยู่ใกล้สมอง ช่วงระยะฟักตัวของโรคมักสั้นกว่าตำแหน่งของบาดแผลที่อยู่ที่อยู่ส่วนปลายภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จะมีอิทธิพลต่อระยะฟักตัวของโรคให้นานออกไปกว่าปกติได้ ในมนุษย์ก็สังเกตได้เช่นนี้

เมื่อผ่านระยะฟักตัวแล้ว ก็จะเข้าสู่ระยะที่จะมีอาการของโรค



อาการในสุนัขบ้าน

อาการในสัตว์แต่ละชนิดอาจแตกต่างกันไปบ้าง แต่อาการที่เป็นรูปแบบชัดเจนที่สุด ได้แก่ อาการในสุนัข และสามารถนำไปเทียบเคียงให้เห็นความแตกต่างกับอาการของสัตว์ชนิดอื่นได้ อาการของโรคพิษสุนัขบ้าในสุนัขแบ่งออกได้เป็น ๓ ระยะ คือ

◆ ระยะอาการเริ่มแรกหรืออาการนำ (Prodromal Phase)

เป็นอาการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยและพฤติกรรมที่เคยเป็นอยู่ไปในทางที่ตรงกันข้ามกับปกติ จะสามารถสังเกตเห็นได้ง่ายถ้าอยู่ใกล้ชิดกับสุนัขที่เลี้ยงไว้สม่ำเสมอ อาการเริ่มแรกที่พบ ถ้าเป็นสุนัขที่เคยร่าเริงแจ่มใสชอบคลุกคลีเคล้าเคลียกับเจ้าของ มักจะมีอาการหงุดหงิด ไม่อยากเข้าใกล้ ไม่เล่นเหมือนปกติ หลบซุกซ่อนตัวอยู่ตามมุมมืดต่างๆ และหากพยายามนำออกมาจากที่ซ่อน มักแสดงอาการเห่า หรือร้องอย่างไม่มีพ้อใจ ส่วนสุนัขที่ปกติเคยหวาดระแวง หวาดกลัว กลับมีความกล้าเพิ่มมากขึ้น และหากสังเกตใกล้ชิดในบางรายจะพบว่า มันตาขยายกว้างปกติ มีการตอบสนองต่อแสงลดลง สุนัขจะแสดงอาการระยะเริ่มแรกนี้ ๒-๓ วัน หลังจากนั้นโรคก็จะดำเนินก้าวหน้าเข้าสู่ระยะต่อไป



◆ อาการระยะตื่นเต้น (Excitatory Phase)

เป็นอาการของโรคระยะถัดมาที่เห็นชัดเจนที่สุด เมื่อผ่านพ้นอาการนำแล้ว จะมีอาการลุกลี้ลุกลนกระวนกระวายมากขึ้น พยายามจะหลบหนีออกจากบ้าน ออกจากบริเวณที่เคยอยู่หรือที่อยู่เดิม หากหลบหนีออกมาได้จะวิ่งอย่างไ้จุดหมาย มักแสดงอาการแปลกๆ เช่น จับลมหรือกัดกินสิ่งแปลกปลอมต่างๆ ที่ขวางหน้า เช่น กอนอิฐ กอนหิน ดิน หลุม หรือแม้แต่เศษไม้ กัดทุกสิ่งที่ยขวางหน้าเป็นอาการของความบาคั่งอย่างเด่นชัด หากจับกักขังจะกัดกรงอย่างรุนแรงจนเกิดบาดแผลที่ปาก หรือฟันหักโดยไม่แสดงความเจ็บปวด เสียงเห่าหอนจะผิดไปเนื่องจากเกิดอัมพาตของกล้ามเนื้อกล่องเสียง ต่อมาจะเกิดอัมพาตของกล้ามเนื้อที่เกี่ยวกับการเคี้ยวและการกลืน ทำให้ลิ้นห้อยออกนอกปาก น้ำลายไหล ลิ้นมีสีแดงคล้ำ หรือมีร่องรอยของความบอบซ้ำ หรือมีสิ่งแปลกปลอมติดอยู่ในปาก อาจมีอาการอื่นๆ ที่แปลกไปเช่นอาการคล้ายกับกระตุกหรือก้างติดคอ บางรายแสดงความอยากกินน้ำหรืออาหาร แต่ก็ไม่สามารถจะไ้ปลายลิ้นตระหวัดเลียน้ำและอาหารได้ สำหรับอาการกลัวน้ำอย่างชัดเจนเหมือนในคนไม่ใช่อาการที่พบได้บ่อยในสุนัข ระยะต่อมาลำตัวจะแข็งเกร็งหางตก ขาหลังเริ่มอ่อนเปลี้ย ซึ่งเป็นอาการที่เริ่มเข้าสู่ระยะอัมพาต สุนัขจะแสดงอาการระยะตื่นเต้นนี้อยู่ ๑-๓ วัน



อาการดังที่เล่ามานี้ คล้ายกับอาการของโรคอื่นๆ
อะไรบ้าง

๑. อาการแพ่พิษสารพิษประเภทสารหนู สารตะกั่ว
สารปรอท

๒. อาการของสุนัขที่ได้รับภยันตราย เช่น ถูกตีหัว
ถูกรถยนต์ชน จนสมองฟกช้ำ

๓. โรคเนื้องอกในสมอง

๔. โรคลมชักของสุนัข

๕. โรคพยาธิที่อกโซพลาสโมซิส

๖. โรคไขหัดสุนัข หรือ “เคโนิน์ดิสเต็มเปอร์”

๗. กระตุกหรือกังคืดคอ

๘. หากพบว่าสุนัขมีอาการดังกล่าว ควรปรึกษา
สัตวแพทย์ โดยต้องเล่าประวัติ อาการและเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง
โดยละเอียด รวมถึงประวัติการถูกสัตว์อื่นกัด แพทย์จะได้
วินิจฉัยโรคได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น แต่ขั้นสุดท้ายที่จะให้การ
ชันสูตรยืนยันได้แน่นอนนั้น จะต้องได้รับการตรวจทดสอบ
ทางห้องปฏิบัติการชันสูตรต่อไป

◆ อาการระยะอัมพาต (Paralytic Phase)

เป็นอาการระยะสุดท้ายของอาการของโรค สุนัขที่
แสดงอาการตื่นเต้นและ/หรือคุ้ยเขี่ยจัดเจน อาการของระยะ
อัมพาตจะสั้น กล่าวคือ เมื่อเริ่มแสดงอาการขาหลังอ่อนเปลี้ย



สงสัยว่าจะเป็นโรคพิษสุนัขบ้าเอาไว้เป็นเวลา ๑๐ วัน หากพ้นระยะ ๑๐ วันแล้วไม่มีอาการก็แสดงว่าปลอดภัย สุนัขที่แสดงอาการระยะต้นต้นชัดเจน มักเรียกกันว่า “บ้าแบบดุร้าย” หรือ **Furious Rabies**” ซึ่งเป็นอาการที่พบเห็นได้มากกว่า “บ้าแบบซึม” หรือ **Dumb Rabies**” ซึ่งไม่แสดงอาการดุร้าย จะกัดคนเมื่อถูกรบกวน ชักเยียดป้อนข้าว ป้อนยา ซึ่งเป็นอันตรายมากแก่ผู้เลี้ยงผู้ให้อาหาร

สุนัขที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าในบ้านเราส่วนใหญ่จะแสดงอาการแบบดุร้ายมากกว่าแบบบ้าซึม

แมวบ้าน เป็นโรคพิษสุนัขบ้า

แมวที่เราเลี้ยงไว้ตามบ้านที่ดี ที่แอบหลบตามมุมบ้านที่ดี เพ้นพ่านไปตามหลังคาบ้านโดยที่ไม่มีใครเลี้ยงก็ดี มีโอกาสที่จะติดเชื้อจากสัตว์ชนิดอื่นๆ เช่นสุนัข แล้วลมเจ็บเป็นโรคได้

ในน้ำลายของแมว พบว่ามีไวรัสโรคพิษสุนัขบ้าถูกขับ ออกมาทางน้ำลายได้ ตั้งแต่ ๑ วันก่อนมีอาการของโรค และหลังมีอาการแล้วยังพบไวรัสได้ต่อไปอีก ประมาณ ๓ วัน หรือออกมาได้อีกจนกว่าจะตาย เชื่อที่ถูกขับออกมา จะขับออกมาเป็นฟกๆ ไม่สม่ำเสมอ คน และสัตว์อื่นๆ จะได้รับเชื้อจากแมวเช่นเดียวกับที่ได้รับจากสุนัข

ระยะฟักตัวของโรคในแมวประมาณ ๑๘ วัน (เกณฑ์ ๕ – ๒๕ วัน)



อาการที่เกิดขึ้นในแมว มักไม่เด่นชัดเหมือนในสุนัข โดยแบ่งออกไปได้เป็น สามระยะเช่นเดียวกับในสุนัข คือ ระยะเริ่มแรก ระยะตื่นเต้น และระยะอัมพาต แต่ในระยะเริ่มแรก นั้นจะสั้นมาก คือเพียงไม่กี่วัน หรือข้ามวันเท่านั้นเอง แมวที่ชอบคลุกคลีกับเจ้าของ อาจกัดหรือข่วนเจ้าของ อาจแสดงอาการงูเงี้ยวเหียวพลั่น หรือแอบไปหลบซ่อนตัวอยู่ในที่มืดๆ เมื่อเข้าสู่ระยะตื่นเต้น ก็จะเริ่มมีอาการกลืนน้ำลายไหล เดินเปะปะ ท่าทางคร่ำครวญ ถ้าถูกกักขังจะแสดงอาการหรือท่าทีพรวดที่จะกัดหรือข่วนทันที แม้แต่มีสิ่งของผ่านหน้าก็จะตะปบทันที ระยะนี้จะมีอาการกลืนลำบากเนื่องจากกล้ามเนื้อที่เกี่ยวกับการกลืนเป็นอัมพาต ระยะตื่นเต้นนี้จะกินเวลาประมาณ ๒ - ๔ วัน ซึ่งจะเป็นอันตรายแก่เจ้าของและผู้ใกล้ชิดมาก ต่อจากนั้นก็เข้าสู่ระยะอัมพาต ซึ่งมักจะเป็นวันที่ ๕ หลังเริ่มมีอาการ อาการอัมพาตจะเริ่มจากส่วนท้ายของลำตัวก่อน แล้วลามไปที่ตัวและหัว ลามไปทั่วตัวอย่างรวดเร็วแล้วก็ถึงแก่ความตาย

ในแมว จะพบโรคแบบซึมน้อยมาก ถ้าเป็นแบบซึม ระยะเริ่มแรกจะยิ่งสั้นมาก ระยะตื่นเต้นก็สั้นมาก หรืออาจไม่มีเลยก็ได้ อาการทางศกกลืนหอยเช่นในสุนัขก็ไม่พบ แต่จะมีอาการกินอาหารและกลืนอาหารลำบาก แมวที่เป็นอัมพาตทั้งตัวนี้ มักจะตายภายในเวลา ๓-๔ วัน หลังเริ่มมีอาการ



นอองจากอาการต่าง ๆ ไม้ลู่จะล้ดเจนด่งเช่นในลู่
การวญญโรคจ้ค่อนขางยากและลาชากว่าการวญญโรคใน
ลู่ แต่ถาหากแสดงอาการในระยะด้นด้นล้ดเจน แสดง
อาการครายเลืบเทาของขาหน้าางพรอมที่จะข่นท้นที่
แมวบาจะกั้ดและข่นอย่างครายรุนแรง หากเป็นเช่นนี้ก็จะ
วญญได้างและไมผด

มณญร่านีสองมาตรฐานมาแต่โบราณกาลที่เคียว
แมวก็เป้นบาสลวอื่กนบสขนค้ก็เป้นโรคนี้ได้แต่เหตุไลนมา
ลงลุดท้ายเรยลลือว่าโรคพษลนบ บอบบาปมาลู่ลู่
เพยงลู่เคียว





โคเป็นโรคพิษสุนัขบ้า

ในทวีปอเมริกาใต้ โคมักจะติดเชื้อมาจากค่างวามไพร์หรือค่างวากินเลือดเป็นส่วนใหญ่และจะมีอาการแบบอัมพาต แต่ในประเทศไทยนั้น โคะจะติดโรคจากสุนัขบ้ามากกว่า

ระยะฟักตัวของโรคในโคนั้น จะผันแปรได้มากตั้งแต่ประมาณ ๑๓ วันหลังจากได้รับเชื้อ จนถึงเวลาหลายเดือน โดยเฉลี่ยถือว่าประมาณ ๓ เดือน ถ้าเกิดโรคจากการที่ถูกค่างวามไพร์กัด ระยะฟักตัวจะสั้นกว่าคือกินเวลาประมาณ ๑ เดือนเท่านั้นเอง

อาการของโรคพิษสุนัขบ้าในโคนั้น จะเริ่มแสดงอาการผิดปกติที่แตกต่างกันมาก บางรายจะแสดงอาการเหมือนแพพิษสารกำจัดศัตรูพืช (สารฆ่าแมลง) บางรายมีอาการเล็กน้อย เพียงเบื่ออาหาร สิ้นเสียงร้อง มอๆ ตลอดเวลาน้ำหนักตัวลด ผอมลงสับสน และตายภายใน ๓-๔ วัน มีบางรายที่เริ่มโดยมีอาการตัวร้อนเป็นไขนํามาก่อน ยังกิน





มาเป็นโรคพิษสุนัขบ้า

ในประเทศไทยมีรายงานเรื่องโรคพิษสุนัขบ้าในมาน้อยราย ส่วนมากจะมีประวัติถูกสุนัขบ้ากัด ในต่างประเทศมักติดโรคจากการถูกสัตว์ป่ากัด

ระยะฟักตัวของโรคอยู่ประมาณ ๓ สัปดาห์ ถึง ๓ เดือน

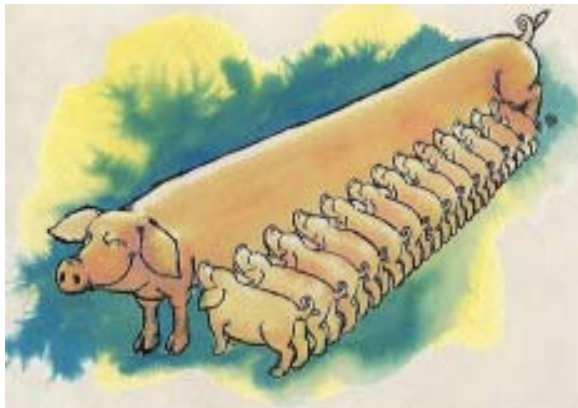
อาการของโรคพิษสุนัขบ้าในมาเพศผู้กับมาเพศเมียจะแตกต่างกัน มาเพศเมียจะมีอาการกระสันต์ (อยากมีเพศสัมพันธ์) ส่วนมาเพศผู้มักจะมีอาการซึม มีไข้ ต่อมาอาการตื่นเต้น รุนแรง ไหล่กัดมาด้วยกันในฝูง หรือกัดคน อาจแสดงอาการคันที่ผิวหนังบริเวณที่โดนสัตว์บ้ากัด โดยมักจะไปหาที่ถูตัว บริเวณที่เคยถูกกัด ถ้าถูกขังในคอก จะพยายามกัดทำลายคอก



อย่างคุณเคียด มีความไวมากต่อสิ่งกระตุ้น หลังจากเริ่มมีอาการแล้ว ๒ – ๕ วัน จะพบว่าขาหลังอ่อนแรง ทำงานไม่สัมพันธ์กัน กล้ามเนื้อมีอาการสั่น เกร็ง ต่อมามีอาการกรกลิ้นลำบาก ขาหลังอ่อนเปลี่ยนกลายเป็นอัมพาตในที่สุด ทำให้ล้มลงแล้วลุกขึ้นไม่ได้ อาจมีอาการชักกระตุกด้วย แล้วมักจะตายภายใน ๑๒ ชั่วโมง หลังเริ่มมีอาการแล้ว ในเพศผู้มักตายภายใน ๔-๕ วัน ในเพศเมียอาจอยู่ได้นานกว่าบ้าง

สุกรเป็นโรคพิษสุนัขบ้า

เช่นเดียวกับม้า สุกรจะเป็นโรคน้อยกว่าสุนัขและแมว ในประเทศไทย สุกรที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้ามักติดโรคจากการถูกสุนัขกัด ในประเทศทางยุโรปมักเกิดจากการถูกสุนัขจิ้งจอกกัด



ในรายที่ถูกสุนัขจิ้งจอกกัด ระยะฟักตัวของโรคเท่าที่มีรายงาน จะประมาณ ๓๕ – ๑๒๓ วัน ถ้าฉีดเชื้อไวรัสสุนัขบ้าเข้าสมองโดยตรง ระยะฟักตัวจะสั้นกว่าคือประมาณ ๑๒ วัน ถ้าฉีดไวรัสเข้ากล้ามเนื้อระยะฟักตัวจะนานถึง ๑๐๐ วัน โดยทั่วไปถือกันว่า ถ้าถูกสัตว์บ้ากัด ระยะฟักตัวจะประมาณ ๓ สัปดาห์

อาการของสุกรที่เป็นโรคพิษสุกรบ้าจะเริ่มโดยมีนิสัยเปลี่ยนไป กล่าวคือ แสดงอาการบดเคี้ยวในปาก น้ำลายไหล ส่วนมากไม่กินอาหาร มีอาการกระวนกระวาย ส่งเสียงร้อง กล้ามเนื้อเกร็งเป็นพักๆ กล้ามเนื้อทำงานไม่สัมพันธ์กัน บางตัวจะแสดงอาการดุร้าย อาการต่างๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันที ต่อมาจะแสดงอาการอ่อนเพลีย ลมลงแล้วลุกไม่ขึ้น มักจะตายภายใน ๗๒ ชั่วโมง หลังเริ่มมีอาการ

สัตว์อื่นๆ ที่เคยมีรายงานว่า เป็นโรคพิษสุนัขบ้าแต่พบได้น้อยจึงไม่ค่อยมีการบันทึกรายละเอียดต่างๆ เอาไว้ในประเทศไทย เท่าที่มีผู้เล่าให้ฟัง เคยมีสัตว์เหล่านี้ที่มีการชันสูตรว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า เช่น หนู กระรอก กระแต ลิง ช้าง เป็นต้น ในต่างประเทศได้แก่ สก๊อต แรคคูน สุนัขจิ้งจอก สุนัขป่า ชนิดต่างๆ (โคโยตส์ฮยอโนา ไวล์ฟ เป็นต้น) สัตว์ที่สำคัญที่นำโรคพิษสุนัขบ้าสู่มนุษย์ในหลายประเทศได้แก่ค้างคาว ซึ่งจะนำมาเสนอในลำดับต่อไป



ค้างคาวเป็นโรคพิษสุนัขบ้า

เนื่องจากค้างคาวที่นำโรคพิษสุนัขบ้ามา นั้น มีอยู่หลายชนิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้น จึงขอจำแนกเป็น

๑. โรคพิษสุนัขบ้าในค้างคาวกินเลือด (Vampire bat, *Desmodus rotundus*)

๒. โรคพิษสุนัขบ้าในค้างคาวกินผลไม้ (Frugivorous bat) และโรคพิษสุนัขบ้าในค้างคาวกินแมลง (Insectivorous bat)

โรคพิษสุนัขบ้าในค้างคาวกินเลือด (Vampire bat, *Desmodus rotundus*)

ค้างคาวชนิดกินเลือด มีอยู่ทั่วไปในทวีปอเมริกาใต้ เป็นค้างคาวที่หากินในเวลากลางคืน ส่วนเวลากลางวันจะรวมตัวกันอยู่ในถ้ำ ตามโพรงไม้ ตามซอกตึก ซอกมีดๆ ตามใต้สะพาน โพรงไม้ พอตกเวลากลางคืนก็จะออกหากิน ถ้าจุดไฟให้สว่าง ก็จะไม่ไปกัดและกินเลือดสัตว์ ชีวนิสัยเช่นนี้ ชาวพื้นเมืองทราบกันเป็นอย่างดี

โรคคงจะแพร่ติดต่อในหมู่ค้างคาวด้วยกันมาช้านานแล้ว อาจจากการกัดกันเอง และในบางครั้ง อาจจะติดโรคจากการสูญหายใจเอาไวรัสพิษสุนัขบ้าที่มีอยู่ในความเข้มข้นที่สูงภายในถ้ำที่มีค้างคาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากมาช้านานแล้ว ในน้ำลายของค้างคาวที่ติดเชื้อ ก็พบว่ามีไวรัสพิษสุนัขบ้า ถูกขับออกมาด้วย ค้างคาวที่ติดเชื้อส่วนใหญ่จะไม่มีอาการของ





ค้างคาวชนิดต่างๆ

โรค แต่จะมีเชื้อขับออกมาทางน้ำลายนานประมาณ ๓ เดือน หลังจากนั้นจะไม่พบ ค้างคาวที่ติดเชือบางตัวเท่านั้นที่มีอาการ โดยจะมีชีวิตสั้นเปลี่ยนไป เช่น บินออกหากินในเวลากลางวัน และพยายามจู๋โจมกัดคน หรือกัดสัตว์ต่างๆ ที่เป็นเวลากลางวัน

การแพร่เชื้อมักติดต่อกันอยู่ในเผ่าพันธุ์หรือสปีชีส์เดียวกัน สัตว์ที่ค้างคาวพวกนี้ชอบกัดแล้วเลียกินเลือดเรียงตามลำดับได้แก่ โค ม้า สุกร เป็ด ไก่ สุนัข และคน

ปีหนึ่งๆ ในประเทศละตินอเมริกา จะสูญเสียปศุสัตว์จากการที่เป็นโรคไม่ต่ำกว่าล้านตัวทีเดียว มีการระบาดใหญ่



คางคานำโรคพิษสุนัขบ้า

เหตุการณ์ที่รายงานในสหรัฐเป็นครั้งแรก

เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๙ ห้องปฏิบัติการ
เวชศาสตร์ชั้นสูงที่เมืองแทมปา รัฐ ฟลอริดา สหรัฐอเมริกา
ได้รับคางคาวไวด์ราว ๑ ตัว และผลการตรวจก็พบเนกิริ บอดี้
ในสมองของคางคาวตัวนั้นเป็นจำนวนมาก ประวัติของ
คางคาวตัวนั้นมีดังนี้คือ เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๙
เวลากลางวันประมาณ ๑๐.๓๐ น. มีเด็กชายคนหนึ่ง อายุ ๗ ขวบ
เป็นบุตรของคณงานในคอกปศุสัตว์ ขว้างลูกบอล และ
ทำร่วงหล่นไปที่พุ่มไม้เตี้ย จึงไปค้นหาลูกบอลที่หล่นลงไป
ที่พื้นบริเวณนั้น ทันใดนั้น ก็มีคางคาวตัวหนึ่งบินมาปะทะ
ก้นที่อกและยังเกาะติดแน่นอยู่ที่อก เด็กจึงวิ่งกลับไปหา
พ่อแม่ด้วยความตกใจ จึงช่วยกันแยกคางคาวออกและตี
จนตาย ที่อกของเด็ก มีแผลเลือดออกหลายแผล เจ้าของคอก
ปศุสัตว์ทราบเรื่องราวได้ว่า ในประเทศเม็กซิโก มีคางคาวแวมไพร์
นำโรคพิษสุนัขบ้าได้ จึงเกิดความสงสัยว่า กรณีนี้จะเป็น
เช่นนั้นหรือไม่ จึงนำซากคางคาวส่งตรวจที่แทมปา ซึ่งก็
พบเนกิริ บอดี้เป็นจำนวนมากในสมอง อันแสดงว่าเป็นโรค
พิษสุนัขบ้า เพื่อให้เกิดการยืนยันที่แน่นอน ห้องชันสูตรจึงส่ง
สมองคางคาวส่วนหนึ่งส่งต่อไปชันสูตรยืนยันที่แจ๊คสันวิลล์
และที่นั่นได้ทำการชันสูตรโดยการฉีดตัวอย่างสมองคางคาวเข้า



สมองหนู อีก ๑๔ วันต่อมาก็ได้ผลยืนยันแน่ชัดว่าค้างคาวเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ซากค้างคาวได้รับการส่งต่อไปยังศาสตราจารย์เชอร์แมน มหาวิทยาลัยฟลอริดา เพื่อศึกษาต่อไป ซึ่งก็ได้รับรายงานว่า ค้างคาวตัวนั้น เป็นเพศเมีย กำลังอยู่ในระยะให้นมลูก และเป็นค้างคาวชนิด Florida yellow bat (*Dasypterus floridanus*) เป็นสปีชีส์ที่พบได้ค่อนข้างยากอีก ๔๘ ชั่วโมงต่อมาเด็กคนนั้น มีไข้สูงประมาณ ๓๘° ซ จึงถูกนำส่งโรงพยาบาล นอกจากไข้ ยังมีอาการ คลื่นไส้ อาเจียน ถ่ายอุจจาระเหลว และมีเลือดปน แล้วซื้อค ผลการตรวจร่างกายและตรวจทางห้องปฏิบัติการยังอยู่ในเกณฑ์ปกติเด็กได้รับการรักษาประคับประคองให้น้ำเกลือ กลูโคสเข้าหลอดเลือด ๖ ชั่วโมงต่อมาก็มีอาการดีขึ้นกลับบ้านได้ เด็กได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าครบชุด จนกระทั่งในเวลาต่อมาที่แพทย์ผู้รายงานตีพิมพ์กรณีนี้ ทราบว่าเด็กรายนี้ยังคงสบายดี สำหรับอาการที่ป่วยในคราวที่ไปขอรับการรักษานั้นคงเป็นโรคอื่นไม่ใช่โรคพิษสุนัขบ้า แต่รายงานนี้ก็ป็นรายงานแรกที่ยืนยันว่า ค้างคาวอื่นที่มีไข้แวมไพร์ ก็เป็นโรคพิษสุนัขบ้าที่อาจนำโรคสู่มนุษย์ได้อย่างแน่นอน เด็กรายนี้ ถ้าไม่ได้รับการปฏิบัติที่ถูกตองและทันการ ก็มีโอกาasเป็นโรคพิษสุนัขบ้าจากค้างคาวกัดได้อย่างแน่นอน



การตรวจพบครั้งที่ ๒ ในสหรัฐ

เหตุการณ์อุบัติขึ้นอีก ๓ เดือนให้หลังจากกรณีแรก โดยมีรายงานจากบอยลิง สปริง รัฐเพนซิลเวเนีย เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๔๕๗ สตรีผู้หนึ่ง ขณะยืนเผ่าดูสามีของเธอ กำลังให้อาหารนกเป็ดน้ำที่ริมทะเลสาบในบอยลิง สปริง ได้มีค้างคาวตัวหนึ่งบินมาเกาะที่ต้นแขนของเธอและกัดทันที เธอจับค้างคาวได้แล้วจึงพาไปที่ร้านไม้ใกล้ๆ และไปติดอยู่ที่ตาข่ายรั้วสามีของเธอซึ่งเป็นนักธรรมชาติวิทยา ทราบได้ทันทีว่า ค้างคาวตัวนั้นต้องผิดปกติจึงจูโจมกัดคน จึงไปจับค้างคาวตัวนั้นใส่กระป๋องนำส่งตรวจชันสูตรต่อไป ผลปรากฏว่าตรวจพบเนกิริ บอดี้ในสมองค้างคาว และได้รับการยืนยันอย่างแน่นอนโดยการฉีดสัตว์ทดลอง รายนี้ไม่ได้ส่งตรวจสปีชีส์ ทราบแต่ว่าเป็นค้างคาวกินแมลง ซึ่งเป็นค้างคาวที่พบเห็นเสมอในบริเวณนั้น ซึ่งค้างคาวกินนั้นเป็น Hoary bat, *Lasiurus cinereus* สำหรับสตรีผู้เคราะห์ร้ายรายนี้ ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอย่างถูกต้องครบชุด ขณะที่ตีพิมพ์รายงานนี้เธอยังคงเป็นปกติ สุขสบายดี

จากการดักจับค้างคาวจากบริเวณนั้นไปตรวจอีก ๗ ตัว ไม่พบเชื้อ ค้างคาวชนิดนี้ พบได้ทั่วไปในสหรัฐและภาคใต้ของแคนาดา ในฤดูหนาวจะเคลื่อนย้ายลงไปได้ถึงประเทศเม็กซิโก



ตัวอย่างที่มนุษย์เป็นโรคพิษสุนัขบ้าโดยติดเชื้อมาจากค้างคาว

รายที่ ๑

ผู้ป่วยรายแรกที่เชื่อว่าติดโรคจากค้างคาวกัด ได้แก่สตรีคนหนึ่ง อยู่ที่บิกสปริง เท็กซัส ถึงแก่กรรมด้วยโรคพิษสุนัขบ้าเมื่อพ.ศ. ๒๔๕๔ โดยมีประวัติว่า ๑๖ วันก่อนมีอาการป่วย ได้ไปจับค้างคาวตัวหนึ่งที่เธอเข้าใจผิดว่ามันตายแล้ว จึงถูกค้างคาวตัวนั้นกัดเอาที่แขน

หลังจากที่เธอมีอาการป่วยได้ ๕ วัน แพทย์จึงรับไว้ทำการรักษาโดยให้การวินิจฉัยเบื้องต้นว่าเป็นโรคโปลิโอชนิดอัมพาต เธออยู่ในโรงพยาบาลได้ ๔ วัน ก็ถึงแก่กรรม รายนี้ได้รับการวินิจฉัยขั้นสุดท้ายในภายหลังว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า แต่น่าเสียดายที่ไม่ได้ทำการตรวจชันสูตรซากค้างคาวว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้าหรือไม่ เพียงแต่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นโรคพิษสุนัขบ้าเท่านั้นเอง อย่างไรก็ตาม ผู้ป่วยรายนี้ปฏิเสธอย่างหนักแน่นว่าเธอไม่เคยโดนสัตว์อื่นใดกัดมาก่อนเลย

รายที่ ๒

รายนี้เป็นพนักงานรถไฟชาวอินเดีย วัย ๔๕ ปี ไปยื่นดูเด็กคนหนึ่งไขกอนหินปากค้างคาวที่เกาะอยู่บนต้นไม้จนค้างคาวร่วงลงมา จึงพยายามไปช่วยค้างคาวให้กลับไปเกาะบนต้นไม้ดังเดิม เลยโดนค้างคาวกัดที่แขน



อีก ๓ เดือนต่อมา ผู้ป่วยรู้สึกไม่สบาย มีไข้สูง ๓๘° ซบดเมื่อยตามตัว กลืนน้ำไม่ลง จึงไปขอรับการรักษาที่โรงพยาบาล อาการต่างๆ เพลดอย่างรวดเร็ว และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ผู้ป่วยรายนี้ได้รับการวินิจฉัยขั้นสุดท้ายว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า รายละเอียดของผู้ป่วยรายนี้ ได้มีบันทึกไว้ในรายงานประจำปีนั้นของสถาบันปาสเตอร์แห่งอินเดียใต้ที่เมืองกุนนอร์ รายนี้ก็เช่นเดียวกันกับรายแรกคือ ไม่มีการตรวจซากทางกายหรือชนิดของทางกาย

รายที่ ๓ และรายที่ ๔ ขอให้ดูเรื่อง การติดโรคโดยวิธีอื่นที่มีหลักฐานจำกัด หน้า ๑๔๗ คือรายนายเม็นซิส และอีกรายคือ รายวิศวกรเหมืองแร่

รายที่ ๕

รายนี้เป็นสตรีวัย ๕๓ ปี ชาวมาลากาเลีย รัฐแคลิฟอร์เนีย พบค้างคาวนอนจับอยู่ข้างถนนใกล้ๆ ประตูบ้านของเธอ เพื่อไม่ให้ถูกสุนัขของเธอไปกัดมัน จึงไปจับโดยจะช่วยเหลือไปเกาะบนกิ่งไม้ เธอจึงถูกค้างคาวกัดที่นิ้วกลาง และหลังมือซ้าย เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ อย่างไรก็ตาม เธอสังเกตเห็นว่าค้างคาวไม่สู้จะปกติ โดยเธอคิดว่ามันปีกหัก จึงนำไปให้สัตวแพทย์ช่วยรักษา สัตวแพทย์เฉลียวใจว่ามันจะเป็นบ้า จึงส่งไปตรวจที่แผนกอนามัยของเมืองบุดเต เมื่อได้ตรวจสอบองก็วินิจฉัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า



การวิจัยสำรวจโรคพิษสุนัขบ้าในค้างคาวในประเทศไทย

ดร. สเปอร์ทเชลและคณะ จากหอปฏิบัติการวิจัย ขององค์การอนามัยสัญญาป้องกันร่วมกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ สปอ. ได้ทำการศึกษาสurvey โรคพิษสุนัขบ้าในค้างคาวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ปรากฏผลดังนี้

บริเวณที่จับค้างคาวได้	จำนวนที่ตรวจ	จำนวนที่พบเชื้อพิษสุนัขบ้า
กรุงเทพมหานคร		
บางซื่อ	๑๓	๐
บางกะปิ	๑๒	๐
บางรัก	๓๐	๐
เขาใหญ่	๘๕	๔
สระบุรี	๒๕	๒
พระประแดง	๓๗	๒
รวม	๒๐๒	๑๐

นอกจากจะเป็นการสำรวจหาเชื้อพิษสุนัขบ้าในค้างคาวเป็นครั้งแรกในประเทศไทยแล้ว น่าจะเป็นครั้งแรกในเอเชียอาคเนย์ด้วย

การศึกษาได้กระทำต่อมาอีก ปรากฏผลโดยสรุปดังต่อไปนี้

พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ทำการศึกษาต่อและได้ตรวจค้างคาวอีก ๓๘ ตัว ที่ดักจับจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นค้างคาวชนิด Dog face fruit bat (*Cynopterus brachyotis*) ตรวจชันสูตรพบไวรัสพิษสุนัขบ้า ๒ ตัว ไวรัสที่ได้จากค้างคาว เมื่อฉีดเข้าหนู จะมี



ระยะฟักตัวนานกว่าปกติ คือ ๑๘ วัน และหนูที่รอดชีพได้นานถึง ๔-๒๕ วันถึงแก่ความตาย

พ.ศ. ๒๕๑๑ จับค้างคาวชนิด *Cynopterus brachyotis* ได้อีก ๓๔ ตัว จากจังหวัดนครราชสีมา ตรวจพบไวรัสสุนัขบ้า ๑ ตัว ต่อมาจับค้างคาว yellow fruit bat (*Scotophilus*) จับได้ที่จังหวัดเดิมเพิ่มเติมอีก ๔๐ ตัว ตรวจพบไวรัสพิษสุนัขบ้าอีก ๑ ตัว

พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้มีการสำรวจถ้ำแห่งหนึ่ง ในฟาร์มของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อำเภอกำแพงคอย จังหวัดสระบุรี ดักจับค้างคาวได้ ๗๘ ตัว เป็นค้างคาวสองสปีชีส์ คือ *Tadarida plicata plicata* (wrinkled-lipped free tail bat) กับ *Taphozous theobaldi* (black-bearded tom bat) แต่ไม่พบเชื้อเลย มีอยู่ ๓ ตัว พบเชื้อที่ทำให้หนูตาย แต่ก็ยังชันสูตรไม่ได้ว่าเป็นเชื้อชนิดใด (อาจจะเป็นเชื้อไวรัส *Lyssa virus* สปีชีส์อื่นก็ได้ – ผู้นิพนธ์)

ผลการศึกษาสำรวจค้างคาวในประเทศไทย ๒๕๐๕-๒๕๑๒

พ.ศ.	จำนวนที่ตรวจ	พบไวรัสพิษสุนัขบ้า	ชนิดของค้างคาวและบริเวณที่จับได้
๒๕๐๕	๒๐๒	๑๐	ไม่ระบุชนิด กรุงเทพมหานคร พระประแดง
๒๕๑๐	๗๕	๒	<i>C. brachyotis</i> กาญจนบุรี
๒๕๑๑	๓๔	๑	<i>C. brachyotis</i> นครราชสีมา
	๔๐	๑	<i>Scotophilus</i> นครราชสีมา
๒๕๑๒	๗๘	๐	<i>Tadarida plicata plicata</i> , <i>Taphozous theobaldi</i> สระบุรี
รวม	๔๓๓	๑๔ (๓.๒๓%)	



มนุษย์ติดโรคพิษสุนัขบ้าจากค้างคาวในประเทศไทย ๑ ราย

เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘ โรงพยาบาล
บำราศนราดูร ได้รับผู้ป่วย ๑ ราย เป็นเด็กชายชาวจังหวัด
สมุทรปราการ อายุ ๑๒ เสียชีวิต และได้รับการวินิจฉัยขั้นสุดท้าย
ว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า

พ่อแม่ผู้ป่วยให้ประวัติว่า ๒๐ วันก่อนมีอาการป่วย
เด็กไปช่วยพ่อเก็บของอยู่ในบ้าน พ่อพบว่า มีค้างคาวตัวหนึ่ง
นอนอยู่ที่พื้นห้องเก็บของ จึงจับใส่ถุงกระดาษ แล้วให้
บุตรชายเอาไปปล่อย แต่ไม่ได้บอกให้ทราบว่าเป็นลูกค้างคาว
อะไร ระหว่างที่เดินเอาถุงกระดาษไปทิ้ง ด้วยความอยากรู
อยากรู้เห็น จึงใช้มือล้วงเข้าไปในถุง ค้างคาวในถุงจึงกัดเอา
แล้วค้างคาวก็บินออกจากถุงหนีไป

ผู้ป่วยถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ่อของ
ผู้ป่วยได้อนุญาตให้โรงพยาบาลตรวจศพเพื่อชันสูตร ผลปรากฏ
ว่าผู้ป่วยเสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้า เป็นที่น่าเสียดายที่ไม่ได้
มีโอกาสชันสูตรค้างคาวด้วย ตามประวัติ เด็กชายผู้นี้เคยถูก
สุนัขกัดมาก่อนเมื่อเวลาประมาณ ๑ ปีมาแล้ว แต่ขณะที่เด็ก
เสียชีวิต สุนัขตัวนั้นก็ยังมีชีวิตอยู่ อันแสดงว่าสุนัขคงไม่ได้
เป็นโรคพิษสุนัขบ้า เรื่องนี้ แพทย์หญิงรุจิ สุนทรขจิต และ
แพทย์หญิงสุมาลี ศรีจามร ได้รายงานสั้นๆ ไว้ในวารสาร
โรคติดต่อ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ เดือนเมษายน-มิถุนายน ๒๕๒๘
หน้า ๑๓๑-๑๓๖



การวิจัยในประเทศไทย

Rat rabies in Phetchabun Province, Thailand

มีรายงานเมื่อพ.ศ. ๒๕๔๕ ตีพิมพ์ในวารสาร Journal of Travel Medicine 2002; 9 : 106-107 โดยนายแพทย์ ชวิชัย กมลธรรมและคณะ มีใจความโดยสรุปว่า ชายไทยชาวจังหวัด เพชรบูรณ์คนหนึ่ง อายุ ๔๕ ปี อาชีพทำนา ในคืนวันหนึ่ง ขณะนอนอยู่ในมุ้ง ถูกหนูตามบ้านขนาดใหญ่ตัวหนึ่ง ไม่ทราบ สปีชีส์ เขาไปกัดในมุ้งอย่างดุร้าย กัดเป็นแผลถลอกที่มีมือขวา หลายแผล ชายผู้นั้นพยายามคว้าตัวและจัดการฆ่าหนูตัวนั้น ได้สำเร็จและส่งหนูไปตรวจทดสอบที่ห้องปฏิบัติการชันสูตรโรค สัตว์ที่จังหวัดพิษณุโลก เพื่อแก้ไขข้อกังขาว่า หนูตัวนั้นทำไม จึงไคดุร้ายนัก ที่ห้องชันสูตรได้ทำการตรวจสอบหนูโดยวิธี อิมมูนเรืองแสง และฉีดหนู และยังได้ส่งตัวอย่างไปทดสอบ ยืนยันเพิ่มเติมที่ห้องปฏิบัติการอ้างอิงที่สถานเสาวภาด้วย การศึกษาเพิ่มเติมโดยไซโมโนโคลนัลแอนติบอดี ได้ผลว่า เชื้อพิษสุนัขบ้าที่เพาะแยกได้จากหนูเป็นเชื้อไวรัสชนิดเดียวกัน กับที่เพาะแยกได้จากสุนัขบ้าในทวีปเอเชีย ชายผู้นั้นจึงได้รับการ ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบหลังสัมผัสโรคโดยใช้ วัคซีนชนิดเซลล์เพาะ และได้รับการฉีดซีรัมอิมมูโนโกลบูลิน ที่รอบ ๆ แผลร่วมด้วย จนกระทั่งถึงเวลาที่คณะผู้รายงานโรค ชายผู้นั้นยังคงมีสุขภาพสมบูรณ์ดี ไม่มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า



ในอาณาบริเวณ มีหนูอยู่ทุกหนทุกแห่งน้อยถึง ๓๕ สปีชีส์ รวมทั้งหนูขนาดใหญ่คือสปีชีส์ *Rattus indica* ที่มีน้ำหนักตัวถึงกว่าครึ่งกิโลกรัม (๕๔๕ กรัม) และหนูทอที่ตัวย่อมกว่านั้นที่พบบ่อยก็คือสปีชีส์ *Rattus norvegicus* (ประมาณ ๓๐๐ กรัม) หนูฟันขาว สปีชีส์ *Rattus losea* (หนักประมาณ ๒๓๕ กรัม) *Rattus argentiventer* (หนักประมาณ ๒๓๕ กรัม) *Rattus reinotus* (หนักประมาณ ๒๓๑ กรัม) *Banticoota savilei* (หนักประมาณ ๑๘๕ กรัม) โปรดสังเกตว่า คำว่า “หนู” ในภาษาไทยนั้นเราหมายถึงทั้งหนู Rat และหนู Mouse (*Rattus* และ *Mus*) หนูที่อยู่ตามสิ่งแวดล้อม จะอาศัยอยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์ สุนัขและแมว เนื่องจากมีขนาดใหญ่จึงมีชีวิตรอดจากการเป็นเหยื่อของแมวได้และมีศักยภาพที่จะเป็นพาหะของโรคพิษสุนัขบ้าได้ เมื่อถูกหนูกัดในทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยจึงมักจะได้รับการรักษาแบบหลังสัมผัสโรค เพราะอาจจะได้รับเชื้อพิษสุนัขบ้าจากหนูก็ได้ เพราะหนูมักจะกินอาหารไม่เลือก ซากสุนัขและซากแมวที่คงไม่เว้น ในประเทศศรีลังกาก็เคยรายงานการตรวจพบเชื้อพิษสุนัขบ้าในหนู โดยวิธีการทดสอบอิมมูนเรืองแสงและการฉีดหนูควยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ นายสัตวแพทย์วิระ เทพเมธาสุนนท์ แห่งสถานเสาวภา เคยมีประสบการณ์เหตุการณ์ที่มี กระต่ายขาวตัวหนึ่ง ถูกเลี้ยงในกรงบนเสาสูงหนึ่งเมตรครึ่ง มีหนูมาป่วนเป็นกินอาหารกระต่ายอยู่เสมอๆ ต่อมาหนูตัวใหญ่กัดซากกระต่าย แต่จับหนูไม่ได้ สัตวแพทย์ได้ตกแต่งบาดแผล



ไว้และให้ปฏิชีวนะ สามสัปดาห์ต่อมา กระจายล้มป่วย การชันสูตรโดยวิธีอิมมูโนเรืองแสงและการฉีดหนูได้ผลยืนยันว่า กระจายเป็นโรคพิษสุนัขบ้า มีการดักจับหนูในบริเวณนั้น ประมาณร้อยตัวและนำไปตรวจ แต่ก็ไม่พบเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้าเลยแม้แต่ตัวเดียว เป็นที่น่าเสียดายว่า เหตุการณ์นี้ไม่ได้พิมพ์รายงานไว้ให้เป็นหลักฐาน

เพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดทางเหนือห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๓๐๐ กิโลเมตร ภูมิประเทศเป็นทอณาและขุนเขา มีประชากรประมาณ ๑.๑ ล้านคน มีสุนัขประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัว และมีหมูนานาชนิด อยู่ชุกชุมมาก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ และ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีความพยายามในการดักจับหนูไป ๑๑๒ ตัว นำส่งตรวจชันสูตรโดยวิธีมาตรฐาน แต่ก็ไม่พบไวรัสพิษสุนัขบ้าเลย ที่สถานเสาวภาศาสตราจารย์นายแพทย์วิศิษฎ์ สติปรีชาและคณะ ได้ทำการตรวจหนูป่านและหนูทุ่งประมาณ ๑,๒๐๐ ตัวจากภาคเหนือของประเทศไทย ก็ไม่พบไวรัสสุนัขบ้าเลยเช่นกัน



ศาสตราจารย์นายแพทย์วิศิษฎ์ สติปรีชา
ผู้อำนวยการสถานเสาวภาคนปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๓



นายแพทย์ รัชชัยย์ กมลธรรม
อดีตสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก



จำนวน ๑๑๒ ตัว จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่พบผู้ป่วยด้วยโรคพิษสุนัขบ้าได้บ่อยถึงปีละ ๓ ราย ใน ๗๔ ราย ของทั่วประเทศ ผลการศึกษาโดยวิธี FA test และ mouse inoculation พบว่าไม่พบเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าในสมองและต่อมน้ำลายของสัตว์เหล่านั้นเลย ทำให้เชื่อได้ว่าสัตว์ใกล้ชิดมนุษย์เหล่านั้นมีความปลอดภัยพอสมควรและไม่มีบทบาทสำคัญในการเป็น host ของเชื้อ rabies ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงลดความจำเป็นต้องฉีด vaccine แบบ pre-vaccination ในคน อนึ่ง ปัญหาของโรคนี้เกิดจากการขาดความรู้ในการดูแลบาดแผล ที่ถูกต้อง ไม่ได้ฉีดวัคซีนป้องกันหลังถูกกัด และการขาดความรับผิดชอบในการเลี้ยงสุนัข



งานศึกษาวิจัยที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

สุนัขบ้าในพระนคร-ธนบุรี การศึกษาเบื้องต้น

ผู้นิพนธ์ พร้อมด้วยคณะนักวิจัยที่ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มีอาจารย์แพทย์หญิงมาลินี เทพพิทักษ์ อาจารย์แพทย์หญิงพิรัช เป้นพัฒน์ และอาจารย์ แพทย์หญิงจันทพงษ์ วะสี ได้ร่วมมือกันทำการวิจัยเพื่อหาความ ชุกของเชื้อไวรัสสุนัขบ้าในสุนัขที่ไม่มีเจ้าของในกรุงเทพ-ธนบุรี โดยได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ โดยไปเก็บ หัวสุนัขที่สุนัขกัดกันสุนัขของเทศบาลนครกรุงเทพฯ ที่จับสุนัข ไม่มีเจ้าของเก็บข้างไว้ที่ถนนดินแดง หากไม่มีเจ้าของมาเสียค่า ปรับไถ่ถอนคืนภายในสามวัน ทางศูนย์ก็จะทำลายสุนัข เพราะ มีภาระต้องเลี้ยงดูการจับสุนัขไม่มีเจ้าของนี้ นับว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของการควบคุมประชากรสุนัขไม่มีเจ้าของไม่ให้มากขึ้นไปหมด ซึ่งอาจนำโรคพิษสุนัขบ้าได้ ด้วยความช่วยเหลือจากนายแพทย์ เณก ธนศิริ ผู้นิพนธ์ ได้ขอให้เจ้าหน้าที่ที่ศูนย์ (คุณหมอบาบ-จ๋านามสกุลท่านไม่ได้) ช่วยเลือกเอาเฉพาะสุนัขที่เลดูว่ายังมี สุขภาพดี ไม่ล้มเจ็บ โดยเก็บหัวสุนัขสัปดาห์ละ ๔-๖ หัว ทุก สัปดาห์เป็นเวลาหนึ่งปีนับตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ บันทึกแยกตัวอย่างตรวจเป็นรายเดือน เก็บแช่เย็น ในกระติกน้ำแข็งแล้วนำส่งทางรถยนต์ไปยังห้องปฏิบัติการ จุลชีววิทยาของภาควิชาฯ ทันทีซึ่งจะทำการผ่าเอาสมองสุนัขออก ตัดชิ้นเนื้อจากสมอง ๑-๒ ชิ้นจากบริเวณ แอมมอนส์ ฮอร์น



เตรยมขันสูตรโดยวิธีมาตรฐานต่อไปการตรวจขันสูตรทำโดย
การยอมแอนติบอดี ดัดลอกด้วยสี่เรื่องแสง ตรวจภายใต้
กลองจุลทรรศน์เรื่องแสงคาร์ล ไซส์ ไซล์หลอดคนกำเนิดแสง
ออสแรมเอชบีโอ ๒๐๐ ยูวี ซึ่งได้บริจาคจากมูลนิธิเล็กซานเดอร์
ฟอนฮุมโบลท์ ประเทศสหพันธ์เยอรมนี เนื้อสมองประมาณ
๕-๑๐ กรัม ได้ใช้ครบคผสมในน้ำบาลานซ์ซอสท์และปฏิชีวนะ
ป้องกันเชื้อปนเนื้อน บันเอาเนื้อเยื้อขึ้นหยาบๆ ออกหลังจากนั้น
น่าน้ำใสส่วนบนไปฉีดเข้าในสมองหนูขาวโตเต็มวัยที่ดมยา
สลบไว้เป็นจำนวน ๕ ตัวต่อหนึ่งตัวอย่างสมองตัวๆ ละ ๐.๓ มล.
เก็บหนูเลี้ยงในกรงขังไว้สังเกตอาการเป็นเวลา ๔ สัปดาห์ ใน
วันที่ ๕, ๑๐ และ ๑๕ จะเอาหนูมาตรวจเนื้อสมองโดยวิธียอม
สี่ด้วยสารเรืองแสงเพื่อตรวจหาแอนติเจนของไวรัสสุนัขบ้า
หากตัวอย่างใดตรวจพบแอนติเจนแน่ชัดแล้ว ก็จะยุติการทดลอง
และทำลายหนูต่อไป

ผลการทดลอง ได้สมองสุนัขมาตรวจทั้งปีจำนวนรวม
ทั้งสิ้น ๓๕๐ หัว เดือนละประมาณ ๒๒-๓๒ ตัวอย่างต่อเดือน
ตรวจพบแอนติเจนของไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า ๑๐ ตัวอย่าง ตรวจ
พบได้เกือบทุกเดือนยกเว้นเดือนเมษายน กันยายน และเดือน
ธันวาคม คิดถ้วเฉลี่ยได้ว่าแม่สุนัขที่ไม่มีเจ้าของหรือเลี้ยงไม่
เอาใจใส่แต่ยังไม่มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ที่วิ่งตามทองถนน
ในพระนคร ธนบุรี เป็นพาหะนำโรคพิษสุนัขบ้าได้ถึงร้อยละ
สามทีเดียว เป็นการกระตุ้นเตือนให้ทางการได้รับเร่งหาวิธี



ป้องกันโรคในสัตว์โดยเร็ว การวิจัยครั้งนี้ได้ผลพลอยได้ก็คือ
คณะของผู้วิจัยได้มีความมั่นใจ และชำนาญในการชันสูตรโดย
วิธีการที่ในยุคนั้นกว่า ๕๐ ปีมาแล้ว ซึ่งทำการตรวจเฉพาะ
วิธีย้อมสีเซลล์และการย้อมสีฮีมาทอกซิดิน-อีโอซิน ซึ่งความ
แม่นยำค่าประมาณร้อยละ ๖๐ เท่านั้นเอง วิธีการตรวจโดยวิธี
อิมมูโนเรืองแสง เป็นวิธีนำสมัย เป็นวิธีการที่ให้ผลเร็ว มีความ
แม่นยำเกือบร้อยทั้งร้อย เมื่อรวมกับวิธีฉีดหนู ซึ่งต้องการเวลา
ถึง ๒๘ วัน การชันสูตรจะได้ผลบวกหรือลบอย่างเต็มที่
เนื่องจากเป็นวิธีใหม่ ต้องการอุปกรณ์กล้องจุลทรรศน์
เรืองแสง ซึ่งผู้นิพนธ์เองก็ได้รับบริจาคกล้องไซส์ บริจาคโดย



อาจารย์แพทย์หญิงจันทพงษ์ วะสี
กำลังตรวจชันสูตรโรคพิษสุนัขบ้า โดยวิธีอิมมูโนเรืองแสง





หนังสือโรคพิษสุนัขบ้า ฉบับประชาชน ปี พ.ศ.๒๕๒๕

ด้วยอาณิสัยของท่านดังกล่าว จึงทำให้เกิดความรู้ เป็นที่เข้าใจ
กันโดยทั่วไปในหมู่นักวิชาการ ทั้งทางด้านโรคสัตว์ด้วยเพื่อให้
มีการดำเนินการชันสูตรได้ร่วมมือกันกับนักวิชาการอีกเป็นจำนวน
หลายท่านเรียบเรียงตำราเรื่องโรคพิษสุนัขบ้าสำหรับนักวิชาการ
และสำหรับประชาชน หนังสือดังกล่าวเรียบเรียงไว้หลายปีมา
แล้ว ยังมีผู้ต้องการอยู่จึงได้เรียบเรียงปรับปรุงใหม่เป็นฉบับ
ที่อยู่ในมือของท่านในขณะนี้



ยังมีนักวิชาการอีกท่านหนึ่งคืออาจารย์นายแพทย์ สำเร็จ รัตนระพี ท่านเป็นพยาธิแพทย์ อยู่ที่ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เกิดสนใจในงานวิจัยที่คณะผู้นิพนธ์ที่ทำเสร็จแล้วนี้ ท่านเกิดความสงสัยขึ้นมากว่า สิบปีหลังจากงานวิจัยผ่านไป คือ พ.ศ. ๒๕๒๑ สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในกรุงเทพมหานครเปลี่ยนแปลงไปบ้างไหม ท่านจึงทำการวิจัยที่ใกล้เคียงกับโครงการแรก โดยมีสัตว์อื่น เช่น แมว และหนูบ้าง ท่านได้สำรวจในสุนัขที่ไม่ล้มเจ็บ ๔๐๐ ตัว สุนัขที่ตายระหว่างกักขังดูอาการ ๓๒ ตัว และสุนัขที่ไม่มีอาการแต่ยังเลี้ยงเก็บไว้ที่ศูนย์ถนนดินแดงเป็นเวลา ๖ เดือน อีกจำนวน ๒๐ ตัว ในกลุ่มแรก ๔๐๐ ตัว นั้นตรวจไม่พบว่าเคยติดเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้าเลย ในกลุ่มที่ ๒ ในสุนัขที่ตายเอง ๓๒ ตัว พบเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า ๔ ตัว สุนัข ๒๐ ตัวในกลุ่มที่ ๓ พบว่ามีแอนติบอดีต่อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้าและตรวจไม่พบเชื้อ ส่วนสมองของมนุษย์ ๗ ตัวอย่าง และของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่นๆ รวม ๑๔๓ ตัวอย่าง (สุนัข ๑๑๒ ตัวอย่าง แมว ๑๓ ตัวอย่าง หนู ๓ ตัวอย่าง และชะนี ๑ ตัวอย่าง) พบให้ผลบวก ๖๐ ตัวอย่าง คณะผู้รายงานสรุปว่า สุนัขที่ติดเชื้อพิษสุนัขบ้าแล้วได้เกิดขึ้นจริง แต่ในบ้านเราคงจะพบน้อยมาก การเฝ้าสังเกตอาการของสุนัขที่ปฏิบัติอยู่เป็นเวลา ๑๐ วัน น่าจะยังเป็นวิธีการที่เหมาะสม และเชื่อถือได้



เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕ ในช่วงนั้น ผู้นพนธน์
โอกาสได้เดินทางไปประชุมที่ประเทศฝรั่งเศสบ่อยครั้ง โดย
ไปเยี่ยมชมห้องปฏิบัติการ รบพษลนบนำที่สถาบันปาสเตอร์
ซึ่งศาสตราจารย์ปีแอร์ ชูโรเป็นหัวหน้าอยู่ จึงมีโอกาสได้
คุ้นเคยกับปีแอร์ ท่านก็เคยมาเยี่ยมที่ภาควิชาจุลชีววิทยา ของ
เราที่ศิริราช ที่สถาบันปาสเตอร์ ปีแอร์ได้แนะนำให้ผู้พนธน์ได้
รู้จักกับนักวิทยาศาสตร์รุ่นผู้ใหญ่สองท่านที่สนใจศึกษาเรื่อง
ไวรัสรบพษลนบนำ และการพัฒนาวัคซีน ทั้งคู่เป็นอเมริกัน
เชื้อสายโปแลนด์ ท่านแรกเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิสตา
แห่งฟิลาเดลเฟีย เป็นสถาบันวิจัยที่มีชื่อเสียงระดับชั้นนำ
ของสหรัฐ คือ ศาสตราจารย์ฮิลารีย์ โคโปรสกี ท่านเป็นสหาย



ครอบครวั ศาสตราจารย์ฮิลารีย์ โคโปรสกี (คนขวาลสุด)



กบอาจารย์หมอบลลลล บรณนท ุอำนวการสถานเสาวภา
 ในช่วงนั้น อักทำนนึ่งค้อ ศาสตราจารย์ ทาดอยซ์ วิกเตอร์
 จากสถาบันคียวกัน ทั้งสองทำนจิงให้ความสนทสนมกับ
 ุณพนธ์เป็นอยางคิ อิลารีย ยังแสดงน้ำใจแห่งความเป็นมิตร
 สง ศคส. มาอวยพร ุณพนธ์ทุกๆปี ล่าสุดเมื่อปีทีผ่านมาก็ยัง
 คงไ้รับ ส่วนทาดอยซ์ ทำนเสยชีวิตไปก่อนหลายปีแล้ว

เมื่อพบกันครั้งนึ่งทีคูบรือพนคยโกสลาเวีย ทาดอยซ์
 เสนอว่า ให้ ุณพนธ์เก็บเชือพษลนบในประเทไทยเอาไว้
 วันขางหนาจะไ้ทำงานวิจัยร่วมกัน ปีแอร์สนับสนุนความ
 คินนี้และปีแอร์ ออกความเห็นว่ ทำนก้กำลังต้องการเชือไว้รัส
 โรคพษลนบหลายๆ สายพันธุจากทั่วโลกเพื่อนำไปศีกษาเชิง
 ระเบาวิทยายูพอดิ จะไ้ทราบลักษณะทางระเบาวิทยาของ
 เชือโรคพษลนบของอาเซีย ขณะนั้นทาดอยซ์ก้กำลังพัฒนา
 โมโนโคลนัล แอนติบอดีต่อหลายๆ สายพันธุยูพอดิ ในระยะ
 เวลานั้น การวิจัยวิทยาการระเบาเชิงออนุ ยังไม้ไ้เริ่ม ทำนแนะ
 ว่านำจะให้ห้องปฏิบัติการของปีแอร์เป็นแกน เพราะมีทั้งกำลัง
 คน กำลังเงิน และเทคโนโลยี ทาดอยซ์จะส่งโมโนโคลนัล
 แอนติบอดีมาให้ปีแอร์ ุณพนธ์ส่งเชือไปให้ ผลสุดท้ายจิงไ้
 นำผลการทดสอบไปเสนอที่งานประชุมทีศูนย์โรคพษลนบ
 ของศาสตราจารย์ ูเวอร์ตทีเอสเสน เฮอร์มนี และ ุณพนธ์ไ้
 นำลงตีพิมพ์ในวารสารจดหมายเหตุดังมีบทค้ดข่อยดังนี้



ต้นทวี่เชียร์ อัยรแพทยดานโรคติดเชื้อ ได้เข้าไปร่วมทำงานวิจัยด้วย งานศึกษาวิจัยที่นั่นที่เด่นชัดได้แก่ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในหญิงตั้งครรภ์ การฉีดวัคซีนแบบประหยัด โดยฉีดเขาในหนัง การศึกษาดานพยาธิกำเนิด การศึกษาดานการชันสูตร ดานทางสัตวแพทยศาสตรก็มีสัตวแพทยนักวิจัยเช่น คุณหมอวีระ, คุณหมอบุญเลิศ นักวิทยาศาสตร์ คุณผกามาศ จึงนับได้ว่าเป็นยุคทองของงานวิจัยที่สถานเสาวภาถือว่าได้

นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์ และคณะ ได้ทำการฉีดวัคซีนแบบหลังสัมผัสโรคให้แก่หญิงมีครรภ์ อายุครรภ์ต่าง ๆ กัน โดยใช้วัคซีนผลิตจากเซลล์เพาะเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น ๒๐๒



ศาสตราจารย์นายแพทย์ ชีรพงษ์ ต้นทวี่เชียร์ อัยรแพทยดานโรคติดเชื้อ



มด. มีอาการไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นสองราย รายแรกเป็นเด็กชาย อายุ ๘ ขวบ บวมและปวดที่บริเวณที่ฉีดระหว่างเข็มที่ ๒ และเข็มที่ ๕ แต่หายได้เองโดยไม่ได้ให้การรักษารายที่ ๒ เป็นเด็กชายอายุ ๓ ขวบ มีไข้และมีอาการปวดท้องภายในเวลา ๖ ชั่วโมง หลังฉีด ไข้ลดลงภายหลังได้รับยาพาราเซตามอลน้ำเชื่อม และอาการปวดท้องยังคงอยู่ ๓ วันและก็หายไปเองโดยไม่ได้รับการรักษา ในเข็มต่อมาที่ไม่มีอาการดังกล่าวอีก อัตราการเกิดอาการไม่พึงประสงค์เท่ากับ ๕ ครั้ง ในการฉีด ๓๒๗ ครั้ง หรือร้อยละ ๑.๕ ไม่มีอาการไม่พึงประสงค์อื่นใดอีก จนถึงเวลาที่รายงาน (เวลาผ่านไป ประมาณ ๓ ปีเศษ) ผู้ที่ได้รับวัคซีนยังมีสุขภาพสมบูรณ์ เป็นปกติสุข แสดงว่าวัคซีนนี้ปลอดภัยที่ใช้รักษาหลังการสัมผัสโรคในเด็กและป้องกันโรคได้



โรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย

ผู้นิพนธ์ได้ขอมูลล่าสุดทางสถิติโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย จากคุณหมอธีรศักดิ์ ชักนำ, คุณหมอประวิทย์ ชุมเกษียร สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ส่งให้ทางอี-เมลล์ เมื่อ บ่ายวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๓ จึงขอนำมารายงานให้ทราบ กันดังนี้คือ

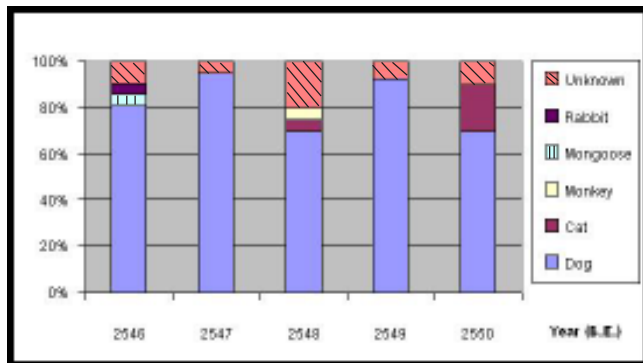
ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นต้นมา จำนวนผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทยลดลงตามลำดับดังนี้

พ.ศ.	จำนวนผู้ป่วย (ราย)	อัตราป่วย/ตายต่อแสนประชากร
๒๕๔๑	๕๓	-
๒๕๔๒	๖๘	-
๒๕๔๓	๕๐	-
๒๕๔๔	๓๓	-
๒๕๔๕	๓๐	๐.๐๕
๒๕๔๖	๒๑	๐.๐๓
๒๕๔๗	๑๕	๐.๐๓
๒๕๔๘	๒๐	๐.๐๓
๒๕๔๙	๒๖	๐.๐๔
๒๕๕๐	๒๐	๐.๐๓
๒๕๕๑	๒๖	๐.๐๑
๒๕๕๒	๒๐	๐.๐๔



ในทุกภาคของประเทศไทยมีผู้ป่วยรวม ๑๐๖ ราย ในจำนวน ๑๐๖ รายดังกล่าวเป็นชายร้อยละ ๖๕ และหญิงร้อยละ ๓๑ จำแนกความชุกตามรายภาคสูงสุดคือภาคกลาง ๑๘ จังหวัด มีผู้ป่วย ๕๖ ราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๑ จังหวัด ๒๓ ราย ภาคใต้ ๗ จังหวัด ๒๒ ราย และภาคเหนือ ใน ๓ จังหวัด ๕ ราย ภาคกลางและภาคใต้มีผู้เสียชีวิตสูงสุด คือ กรุงเทพมหานคร ๕ ราย ราชบุรี สงขลา และนครศรีธรรมราช จังหวัดละ ๓ ราย ระยอง กาญจนบุรี และชลบุรีจังหวัดละ ๑ ราย

จำนวนผู้ป่วยสูงสุดในผู้สูงอายุ อายุเกิน ๖๐ ปีขึ้นไป พบผู้ป่วยได้ตลอดทั้งปี สุนัขยังเป็นสัตว์นำโรค (ร้อยละ ๘๒) รองลงไปได้แก่ แมว (ร้อยละ ๕) ส่วนที่เหลือได้แก่ พังพอน กระต่าย ลิง และมีอยู่จำนวนหนึ่งที่ไม่ทราบประวัติว่าได้สัมผัสกับสัตว์ชนิดใด



จำนวนร้อยละของสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่นำโรคพิษสุนัขบ้า จำแนกตามปี พ.ศ.



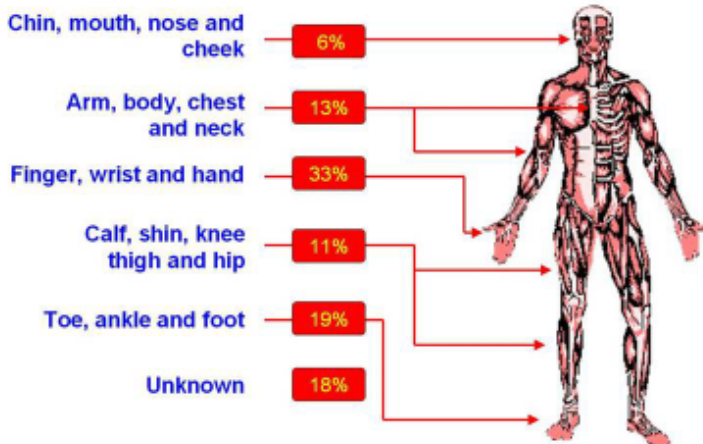
Reporting areas	Cases	Reporting areas	Cases	Reporting areas	Cases
Central Region	56	Northeastern Region	23	Southern Region	22
Bangkok	9	Surin	5	Songkhla	7
Kanchaburi	7	Buriram	4	Nakhonsithammarat	7
Ratchaburi	7	Ubonratchathani	4	Surathani	3
Chonburi	6	Sisaket	2	Phatthalung	2
Rayong	6	Mukdahan	2	Krabi	1
Samutprakan	5	Chaiyaphum	1	Ranong	1
Chantaburi	4	Nakhonratchasima	1	Yala	1
Sakao	2	Loei	1	Northern Region	5
Prachinburi	2	Sakonnakhon	1	Chiangmai	3
Saraburi	1	Nakhonphanom	1	Tak	1
Pathumthani	1			Phichit	1
Samutsongkhram	1				
Ayuthaya	1				
Angthong	1				
Prachuapkhirikhan	1				
Samutsakhon	1				
Nakhonpathom	1				
	1				



สุนัขที่นำโรค ร้อยละ ๔๕ เป็นลูกสุนัขอายุต่ำกว่า ๓ เดือน ร้อยละ ๗ มีอายุอยู่ระหว่าง ๓-๖ เดือน ร้อยละ ๒ มีอายุ ๖ เดือนขึ้นไปจนถึง ๑ ปี และ ร้อยละ ๑๓ อายุมากกว่า ๑ ปี ร้อยละ ๖๑ เป็นสุนัขที่มีเจ้าของและไม่เคยได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ลักษณะของบาดแผลที่ถูกกัด

ถูกกัดเป็นแผลลึก ร้อยละ ๔๔ มีอยู่ร้อยละ ๒๓ เป็นเพียงแผลขีดข่วนหรือแผลถลอก ร้อยละ ๑๕ เป็นแผลฉีกขาดฉกรรจ์ อวัยวะที่ถูกกัดบ่อยได้แก่ นิ้ว ข้อมือและมือ (ร้อยละ ๓๓) นิ้วเท้า ข้อมือ เท้า (ร้อยละ ๑๕) น่อง หน้าแข้ง เข่า ตะโพก และ ก้น



ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ถูกสุนัขกัด



(ร้อยละ๑๑) คาง ปาก จมูก และแก้ม (ร้อยละ ๖) หลังถูกกัด ผู้ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า ไม่มีผู้ป่วยรายใดได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบาเลย

คำแปลบทคัดย่อของรายงานเบื้องต้นที่นำไปเสนอในที่ประชุม

“The Fifth International Congress of Virology”

ที่เมือง Strasbourg, ประเทศฝรั่งเศส

จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒ - ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

“โรคพิษสุนัขบ้าถือว่าเป็นโรคติดเชื้อที่เป็นปัญหาสำคัญทางการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๒๓ มีผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าประมาณ ๒๐- ๓๐๐ คน

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๓ คณะผู้วิจัย ได้ทดสอบวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขแบบ หลังสัมผัสเชื้อโรค โดยใช้วัคซีนเชื้อตาย พัฒนาขึ้นจากการเลี้ยงเชื้อบนเซลล์เพาะชนิดใหม่คือ HDCV (Inactivated Human diploid cell rabies vaccine ผลิตโดย Insitut Merieux) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อเพื่อป้องกันโรคไว้วงหนา ๑๐๗ คนและฉีดจำนวน ๖ เข็มให้แก่ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าแต่ละคนในลักษณะและความรุนแรงต่าง ๆ กัน ที่สัมผัสกับสัตว์ที่เป็นโรค ๑๔๗ ตัว รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๘๕ คน ร้อยละ ๕๑ ของสัตว์ ได้รับการตรวจวินิจฉัยยืนยันทางห้องปฏิบัติการว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ส่วนที่เหลืออยู่เกณฑ์สงสัยเพราะไม่สามารถทดสอบได้แต่ก็ให้เหตุผลต่างๆ ช่วยประกอบการวินิจฉัย ๔๒ รายสัมผัสกับผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยยืนยันว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า



ได้ทำการเจาะเลือดก่อนฉีดวัคซีน และหลังการฉีดวัคซีน ใน วันที่ ๓๗ ๑๔ ๓๐ ๔๕ และ ๕๐ เพื่อตรวจหาระดับแอนติบอดี โดยวิธี mouse neutralization test และวิธี Indirect Fluorescent antibody test ในผู้ที่ได้รับการฉีดวัคซีน ๓๐ ราย ส่วนรายอื่น ๆ ได้เจาะเลือดตรวจ เฉพาะในวันที่ ๐ และ ๔๕ เริ่มตรวจพบแอนติบอดีได้ตั้งแต่วันที่ ๗ ร้อยละ ๕ พบว่ามีอาการข้างเคียงจากวัคซีน ในผู้ที่ได้รับวัคซีน พบน้อย และมีอาการอ่อน ร้อยละ ๒.๕ แดงและบวมรอบบริเวณที่ฉีด ร้อยละ ๑ มีไข้ต่ำๆ โดยไม่ต้องการรักษา ร้อยละ ๐.๕ มีอาการคันบริเวณที่ฉีด ได้ติดตามผู้ที่ได้รับการฉีดวัคซีนจนครบเวลา ๒ ปี จำนวน ๖๐ ราย ปรากฏว่ายังเป็นปกติสุข

หากนำไปเปรียบเทียบกับวัคซีนชนิดอื่น คือ เข็มเป็ล วัคซีน สมองลูกหนู และวัคซีนไขเป็ล เห็นได้ว่าได้ผลเหนือกว่าอย่างเห็น ได้ชัด”





เค้าโครงต่าง ๆ ของหนังสือเล่มนี้ ได้อาศัยตำราเรื่อง “**โรคพิษสุนัขบ้า**” ที่คณะแพทย์ และสัตวแพทย์ โดยมีผู้รับผิดชอบเป็นบรรณาธิการได้เรียบเรียงไว้แล้วเป็นพื้นฐาน จะมีปรับปรุงเพิ่มเติมบ้างก็เล็กน้อย เพื่อให้ทันสมัยและได้พยายามเขียนด้วยภาษาที่ง่าย อันจะเป็นประโยชน์ในแง่ สุขศึกษาแก่ประชาชนต่อไป

